ΙΔΙΑ ΕΙΝΑΙ Η ΕΞΟΥΣΙΑ ΜΕ ΑΡΙΣΤΕΡΟ Ή ΔΕΞΙΟ ΜΑΝΔΥΑ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΑΝΑΡΧΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

Αριθμ. Φύλλου 151
ΙΟΥΛΙΟΣ-ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2015
1,5 ΕΥΡΩ

ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

Πω, πω!! Μ' αυτές τις «φαεινές» ιδέες των εξουσιαστών δεν τα βλέπω καθόλου καλά τα πράγματα...

Αριθμ. Φύλλου 151
ΙΟΥΛΙΟΣ-ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2015
1,5 ΕΥΡΩ

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

ΣΚΕΨΕΙΣ ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ ... ...ΣΚΕΨΕΙΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

από τον Κύκλο Σύνταξης

«*Χρειαζόμαστε ένα μεγάλο άλμα προς την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση*», δήλωνε ο Μάριο Ντράγκι μόλις λίγες ημέρες πριν την εξαγγελία περί δημοψηφίσματος και συγκεκριμένα στις 22 Ιουνίου κατά τη δημοσιοποίηση της έκθεσης των πέντε ευρωπαϊκών θεσμών (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, Κομισιόν, Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Eurogroup και ΕΚΤ) με τίτλο «*Ολοκληρώνοντας την Οικονομική και Νομισματική Ένωση*». Η έκθεση περιγράφει τρόπους για την ενίσχυση των θεμελίων της ευρωζώνης σε **δύο φάσεις**. Στους ερχόμενους μήνες προτείνει μια διαδικασία ολοκλήρωσης «με δράση» για **να καταστούν πιο ανθεκτικές οι οικονομίες της Ευρωζώνης** και **να ενισχυθεί η Ευρωζώνη συνολικά** και καλεί επίσης για την **έναρξη μίας νέας διαδικασίας σύγκλισης όλων των χωρών-μελών** της Ευρωζώνης, για να επιτευχθούν υψηλότερα επίπεδα αντοχής τους σε σοκ. Ο Μάριο Ντράγκι τόνισε επίσης ότι «πρέπει να αντιμετωπίσουμε τις ευπάθειες των οικονομιών, να διασφαλίσουμε ότι **η απόκλιση θα γίνει και πάλι σύγκλιση** και **να διασφαλίσουμε το αμετάκλητο της Νομισματικής Ένωσης**». Επί πλέον οι πέντε ευρωπαϊκοί θεσμοί σύμφωνα με την έκθεση **υποστηρίζουν την ανάγκη ενός υπουργείου Οικονομικών της ευρωζώνης** για να λαμβάνονται από κοινού αποφάσεις σχετικά με συγκεκριμένα στοιχεία των κρατικών προϋπολογισμών, ενώ την άνοιξη του 2017, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα κάνει συγκεκριμένες προτάσεις για το **πώς θα γίνει μεγαλύτερη συγκέντρωση εθνικών αρμοδιοτήτων**.

Παρ' ότι θεωρητικά θα ήταν περιττό, παρ' όλα αυτά θα ξεκαθαρίσουμε ότι η εξαγγελία του (προαποφασισμένου) δημοψηφίσματος από την «πρώτη φορά αριστερά» κυβέρνηση εντάσσεται μέσα στην διαδικασία «διαπραγμάτευσης», μέσα στην ευρύτερη διαδικασία διαχείρισης των «προβλημάτων» της ευρωζώνης την οποία ενισχύει, βρίσκεται σταθερά και αμετακίνητα μέσα στην διαδικασία επιτάχυνσης της «ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης». Είναι χαρακτηριστικό ότι όπως δείχνουν όλα τα πράγματα εκείνο που παρακάμπτεται είναι το «κλείσιμο των εκκρεμοτήτων» των προηγούμενων μνημονίων και το προχώρημα με γρήγορα βήματα στην «επόμενη» ημέρα με την γνωστή τεχνική πλέον που ονομάζεται «σοκ και δέος». Η συγκατάθεση των «αμνών» κρίνεται λοιπόν απα-

Το αύριο και το αύριο ... και το αύριο

Το αύριο, και το αύριο και το αύριο με το μικρό το βήμα τους μας σέρνουν από μέρα σε μέρα, ως στη στερνή τη συλλαβή των χρόνων το βιβλίο, κι όλα τα εχτές μας φώτισαν τρελλούς στο δρόμο προς τη σκόνη του θανάτου- Σβήσου, μικρό κερί! Η ζωή δεν είναι παρά ήσκιος διαβατάρικος, φτωχός θεατρίνος, που κορδώνεται κι αφρίζει στη σκηνή για τη λίγη του την ώρα, κ' έπειτα κανείς δεν τον ακούει, είναι το παραμύθι που ένας βλάκας το λέει, γεμάτο λύσσα και φωνές, δίχως κανένα νόημα.

Μάκμπεθ, σκηνή 5

Όλοι το συζητάνε τις τελευταίες μέρες του Ιούνη αλλά ακόμα κανείς δεν το έχει χωνέψει: Το «e-mail» της αντιμνημονιακής συγκυβέρνησης Τσίπρα-Καμμένου περιλαμβάνει 8 δις μέτρα, 2,7 δις ευρώ έως το τέλος του 2015 και 5,2 δις ευρώ μέσα στο 2016. Επίσης, σαρωτικές ιδιωτικοποιήσεις (κρατικοποιήσεις είναι στην ουσία αλλά από άλλα κράτη...) και απόσπαση κρίσιμων υπηρεσιών του κράτους και ανάληψή τους, απ' ευθείας από τους Δανειστές και τον Σκιώδη Κυβερνήτη της χώρας, τον Κλάους Ρέγκλινγκ. Είναι ο επικεφαλής του ESM που είναι το νέο ευρωπαϊκό υπερκράτος και έχουμε

ξάνεται, σύνταξη που να μην μειώνεται, δήμευση περιουσίας και εισοδήματος που να μην εκτελείται αυθωρεί και παραχρήμα.

Οι φόροι του Μνημονίου Νο3 ή μάλλον αυτού που μοιάάάάάάζει με Μνημόνιο (κατά το βουλευτή και πρώην «απεργό πείνας» Μιχελογιαννάκη) ξεπερνούν το άθροισμα των φόρων και των δύο προηγούμενων Μνημονίων και βέβαια αυτό είναι το σκοτεινό κατόρθωμα της διαπραγματευτικής ομάδας της κυβέρνησης. Τα μέτρα αυτά είναι τόσο άγρια, φορομπηχτικά και άδικα που τρόμαξαν τους δανειστές και κυρίως το φιλολαϊκό ΔΝΤ και την ηλιοκαμμένη από τα σολάριουμ γιαγιά Λανγκάρντ, που σηκώθηκε όρθια και πέταξε κατάμουτρα στον Τσίπρα: «*βραστούς-βραστούς θα φάμε τους αστούς και τους γραφειοκράτες στο φούρνο με πατάτες*». Ο δισεκατομμυριούχος Τσίπρας επί πλέον πρότεινε συμπληρωματική δέσμη φορολογικών μέτρων ώστε να δοθεί από ένα δισεκατομμύριο μπουρμπουάρ στο ΔΝΤ, την ΕΚΤ και την ΕΕ και από 20 εκατομμύρια και ένα διαμέρισμα στην Αθήνα σε κάθε υπάλληλο της Κομισιόν, γιατί είναι κιμπάρης άνθρωπος. Η διευθύντρια του ΔΝΤ αρνήθηκε με περιφρόνηση τα μπουρμπουάρ και απαίτησε να πάρει πίσω τους δυσβάσταχτους φόρους η κυβέρνηση, αλλιώς θα υποδείξει να βγεί η Ελλάδα από τη ζώνη του ευρώ. Οι υπόλοιποι δανειστές εκλιπαρούν με δάκρυα στα μάτια να μην είναι τόσο αδυσώπητος με τον λαό του, ο Αλέξης Τσίπρας, γιατί δεν αντέχει άλλη λιτότητα η Ευρωζώνη και πως αν επιμείνει θα υποχρεωθούν να τον ανατρέψουν και να ανεβάσουν μια πιο φιλολαϊκή κυβέρνηση στην Ελλάδα.

με πικέτες «Βάστα Σόιμπλε», «Κάτω το κοκκινωπό πελατειώδες κράτος» και «ναι στα μέτρα Γιούνκερ» (χωρίς να ξέρουν καν τί μέτρα θα προτείνει ο Γιούνκερ, ναι στα όποια μέτρα...) βρέθηκαν και αυτοί στο Σύνταγμα κόβοντας την κυκλοφορία και δυσφημίζοντας και αυτοί τη χώρα διεθνώς, γιατί θα πρέπει να είμαστε η πρώτη χώρα παγκοσμίως που έγινε διαδήλωση υπέρ της ...λιτότητας. Οι περίπου 5.000 αγωνιστές της λιτότητας προσκύνησαν το ιερό σκήνωμα του Κωνσταντίνου Μητσοτάκη του Φαύλου, που ως γνωστόν είναι ο πατέρας της σημερινής χρεωκοπίας και παραβρέθηκε στη σύναξη. Το 1964, ως υπουργός οικονομικών υπέγραψε την αναγνώριση ολόκληρου του προπολεμικού χρέους 1883-1943 στο άρτιο (ακόμα και αν είχε αποπληρωθεί μέρος του) και όλων των τόκων υπερημερίας.

Εάν έχετε το θεό σας, πραγματοποιήθηκε και τρίτη διαδήλωση εθελόδουλων υπέρ της ΕΕ! Οι οπαδοί του ΚΚΕ βγήκαν και αυτοί στο Σύνταγμα για να ξεπιαστούν, εμψυχωμένοι από τα σοφά λόγια του ευρωπαίου κομμουνιστή ηγέτη Κουτσούμπα: «Η έξοδος από το ευρώ δεν είναι φιλολαϊκή λύση». Μάλιστα. Διασταυρωμένες πληροφορίες αναφέρουν πως ηγετικοί κύκλοι του ΚΚΕ διασπείρουν φήμες ότι ο Σόιμπλε και το ΔΝΤ θα διώξουν σίγουρα την Ελλάδα από την ΕΕ και πως οι «καπιταλιστές» θέλουν επαναφορά σε εθνικό νόμισμα. Οπότε ποιό είναι το καθήκον του Κομμουνιστή; Αυτονόητα πράγματα, λοιπόν.

Αν και αποφεύγουμε συστηματικά τις προβλέψεις, εν τούτοις θα ρισκάρουμε μία: Σε πέντε χρόνια το πολύ, κανένα από τα σημερινά κόμματα δεν θα υπάρχει. Είναι απαράβατος κανόνας μετά από κάθε ελληνική

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Eurogroup και ΕΚΤ) με τίτλο «*Ολοκληρώνοντας την Οικονομική και Νομισματική Ένωση*». Η έκθεση περιγράφει τρόπους για την ενίσχυση των θεμελίων της ευρωζώνης σε **δύο φάσεις**. Στους ερχόμενους μήνες προτείνει μια διαδικασία ολοκλήρωσης «με δράση» για **να καταστούν πιο ανθεκτικές οι οικονομίες της Ευρωζώνης** και **να ενισχυθεί η Ευρωζώνη συνολικά** και καλεί επίσης για την **έναρξη μίας νέας διαδικασίας σύγκλισης όλων των χωρών-μελών** της Ευρωζώνης, για να επιτευχθούν υψηλότερα επίπεδα αντοχής τους σε σοκ. Ο Μάριο Ντράγκι τόνισε επίσης ότι «πρέπει να αντιμετωπίσουμε τις ευπάθειες των οικονομιών, να διασφαλίσουμε ότι **η απόκλιση θα γίνει και πάλι σύγκλιση** και **να διασφαλίσουμε το αμετάκλητο της Νομισματικής Ένωσης**». Επί πλέον οι πέντε ευρωπαϊκοί θεσμοί σύμφωνα με την έκθεση **υποστηρίζουν την ανάγκη ενός υπουργείου Οικονομικών της ευρωζώνης** για να λαμβάνονται από κοινού αποφάσεις σχετικά με συγκεκριμένα στοιχεία των κρατικών προϋπολογισμών, ενώ την άνοιξη του 2017, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα κάνει συγκεκριμένες προτάσεις για το **πώς θα γίνει μεγαλύτερη συγκέντρωση εθνικών αρμοδιοτήτων**.

Παρ' ότι θεωρητικά θα ήταν περιττό, παρ' όλα αυτά θα ξεκαθαρίσουμε ότι η εξαγγελία του (προαποφασισμένου) δημοψηφίσματος από την «πρώτη φορά αριστερά» κυβέρνηση εντάσσεται μέσα στην διαδικασία «διαπραγμάτευσης», μέσα στην ευρύτερη διαδικασία διαχείρισης των «προβλημάτων» της ευρωζώνης την οποία ενισχύει, βρίσκεται σταθερά και αμετακίνητα μέσα στην διαδικασία επιτάχυνσης της «ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης». Είναι χαρακτηριστικό ότι όπως δείχνουν όλα τα πράγματα εκείνο που παρακάμπτεται είναι το «κλείσιμο των εκκρεμοτήτων» των προηγούμενων μνημονίων και το προχώρημα με γρήγορα βήματα στην «επόμενη» ημέρα με την γνωστή τεχνική πλέον που ονομάζεται «σοκ και δέος». Η συγκατάθεση των «αμνών» κρίνεται λοιπόν απαραίτητη, κινητήριος μοχλός για το μεγάλο άλμα και όπως πάντα καμουφλάρεται πίσω από τις έννοιες της «κοινωνικής δικαιοσύνης», της «εθνικής αξιοπρέπειας», της «κοινωνικής αντίστασης». Θα σημειώσουμε ότι το σύνολο των εξελίξεων των τελευταίων ετών καταγράφονται επικοινωνιακά με έναν συγκεκριμένο τρόπο, που ενοποιεί και στο πεδίο της προπαγάνδας τους ευρωπαϊκούς πληθυσμούς. Σε καθημερινή βάση είτε με αφορμή το «ελληνικό πρόβλημα» είτε με παρεμφερείς εξελίξεις σημαντικότατα τμήματα του ευρωπαϊκού πληθυσμού λαμβάνουν τα ίδια μηνύματα, μαθαίνουν με ακρίβεια τις ιδιαίτερες απόψεις είτε εκπροσώπων της γερμανικής σοσιαλδημοκρατίας είτε της Διευθύντριας του ΔΝΤ είτε του ευρωπαίου κεντρικού τραπεζίτη, είτε του υπουργού εξωτερικών της Αυστρίας ή της Ολλανδίας είτε του Βαρουφάκη. Εάν φθάσουμε στην πραγματοποίηση, λοιπόν, του περιβόητου δημοψηφίσματος οι εξουσιαζόμενοι θα κληθούν να νομιμοποιήσουν, όχι βέβαια το ψευτοδίλημμα, που τους τίθεται, αλλά το σύνολο όσων ήδη

Το αύριο και το αύριο ... και το αύριο

Το αύριο, και το αύριο και το αύριο με το μικρό το βήμα τους μας σέρνουν από μέρα σε μέρα, ως στη στερνή τη συλλαβή των χρόνων το βιβλίο, κι όλα τα εχτές μας φώτισαν τρελλούς στο δρόμο προς τη σκόνη του θανάτου- Σβήσου, μικρό κερί! Η ζωή δεν είναι παρά ήσκιος διαβατάρικος, φτωχός θεατρίνος, που κορδώνεται κι αφρίζει στη σκηνή για τη λίγη του την ώρα, κ' έπειτα κανείς δεν τον ακούει, είναι το παραμύθι που ένας βλάκας το λέει, γεμάτο λύσσα και φωνές, δίχως κανένα νόημα.

Μάκμπεθ, σκηνή 5

Όλοι το συζητάνε τις τελευταίες μέρες του Ιούνη αλλά ακόμα κανείς δεν το έχει χωνέψει: Το «e-mail» της αντιμνημονιακής συγκυβέρνησης Τσίπρα-Καμμένου περιλαμβάνει 8 δις μέτρα, 2,7 δις ευρώ έως το τέλος του 2015 και 5,2 δις ευρώ μέσα στο 2016. Επίσης, σαρωτικές ιδιωτικοποιήσεις (κρατικοποιήσεις είναι στην ουσία αλλά από άλλα κράτη...) και απόσπαση κρίσιμων υπηρεσιών του κράτους και ανάληψή τους, απ' ευθείας από τους Δανειστές και τον Σκιώδη Κυβερνήτη της χώρας, τον Κλάους Ρέγκλινγκ. Είναι ο επικεφαλής του ESM που είναι το νέο ευρωπαϊκό υπερκράτος και έχουμε γράψει αναλυτικά σε παλιότερο κειμενό μας.

Ωστόσο, δεν είναι το τελικό κείμενο συμφωνίας, αλλά μια πρόταση έσβηναν και έγραφαν οι τοκογλύφοι δανειστές και για να περιορίσουν στο έπακρο τις «κόκκινες γραμμές» τού Τσίπρα, δημοσιεύουν το διορθωμένο -με κόκκινο μελάνι- κείμενο. Το αντάλλαγμα από πλευράς των Δανειστών δεν θα είναι κάτι παραπάνω από μια ολιγόμηνη παράταση στο ...προηγούμενο Μνημόνιο και κάποια δανεικά ώστε η «Αθήνα» να αποπληρώσει τις δόσεις των προηγούμενων δανείων. Οι πληροφορίες κάνουν λόγο για 7.5 δις σε δόσεις για να αποπληρωθεί ένα χρέος 15 δις ως το 2015, οπότε, όπως κατα-άθροισμα των φόρων και των δύο προηγούμενων Μνημονίων και βέβαια αυτό είναι το σκοτεινό κατόρθωμα της διαπραγματευτικής ομάδας της κυβέρνησης. Τα μέτρα αυτά είναι τόσο άγρια, φορομπηχτικά και άδικα που τρόμαξαν τους δανειστές και κυρίως το φιλολαϊκό ΔΝΤ και την ηλιοκαμμένη από τα σολάριουμ γιαγιά Λανγκάρντ, που σηκώθηκε όρθια και πέταξε κατάμουτρα στον Τσίπρα: «*βραστούς-βραστούς θα φάμε τους αστούς και τους γραφειοκράτες στο φούρνο με πατάτες*». Ο δισεκατομμυριούχος Τσίπρας επί πλέον πρότεινε συμπληρωματική δέσμη φορολογικών μέτρων ώστε να δοθεί από ένα δισεκατομμύριο μπουρμπουάρ στο ΔΝΤ, την ΕΚΤ και την ΕΕ και από 20 εκατομμύρια και ένα διαμέρισμα στην Αθήνα σε κάθε υπάλληλο της Κομισιόν, γιατί είναι κιμπάρης άνθρωπος. Η διευθύντρια του ΔΝΤ αρνήθηκε με περιφρόνηση τα μπουρμπουάρ και απαίτησε να πάρει πίσω τους δυσβάσταχτους φόρους η κυβέρνηση, αλλιώς θα υποδείξει να βγεί η Ελλάδα από τη ζώνη του ευρώ. Οι υπόλοιποι δανειστές εκλιπαρούν με δάκρυα στα μάτια να μην είναι τόσο αδυσώπητος με τον λαό του, ο Αλέξης Τσίπρας, γιατί δεν αντέχει άλλη λιτότητα η Ευρωζώνη και πως αν επιμείνει θα υποχρεωθούν να τον ανατρέψουν και να ανεβάσουν μια πιο φιλολαϊκή κυβέρνηση στην Ελλάδα.

Και ενώ σε όλη την Ευρώπη έχουν ξεσπάσει πάνδημες διαδηλώσεις κατά της λιτότητας, στην Ελλάδα οι πολιτικές φατρίες διαγωνίζονται στο ποιός είναι ο πιο εθελόδουλος, ποιός θα γίνει ο καλύτερος υπηρέτης των ευρωπαίων Επιτρόπων. Οι εθελόδουλοι που ανήκουν στο κυβερνητικό στρατόπεδο διαδήλωσαν ειρηνικά πριν λίγες μέρες και ανέβηκαν ως στα σκαλιά του κοινοβουλίου για να στηρίξουν την κυβέρνηση στις διαπραγματεύσεις. Άπλωσαν την κουρελαρία τους, τα πανώ, τα σφυροδρέπανα και τους τσεγκεβάρες, τους είδε ο Τσίπρας και έγραψε στο καρνέ του: "Ποιά 6.5 δις; (σ. οι προηγούμενες αξιώσεις των δανει-

διαδήλωση υπέρ της ...λιτότητας. Οι περίπου 5.000 αγωνιστές της λιτότητας προσκύνησαν το ιερό σκήνωμα του Κωνσταντίνου Μητσοτάκη του Φαύλου, που ως γνωστόν είναι ο πατέρας της σημερινής χρεωκοπίας και παραβρέθηκε στη σύναξη. Το 1964, ως υπουργός οικονομικών υπέγραψε την αναγνώριση ολόκληρου του προπολεμικού χρέους 1883-1943 στο άρτιο (ακόμα και αν είχε αποπληρωθεί μέρος του) και όλων των τόκων υπερημερίας.

Εάν έχετε το θεό σας, πραγματοποιήθηκε και τρίτη διαδήλωση εθελόδουλων υπέρ της ΕΕ! Οι οπαδοί του ΚΚΕ βγήκαν και αυτοί στο Σύνταγμα για να ξεπιαστούν, εμψυχωμένοι από τα σοφά λόγια του ευρωπαίου κομμουνιστή ηγέτη Κουτσούμπα: «Η έξοδος από το ευρώ δεν είναι φιλολαϊκή λύση». Μάλιστα. Διασταυρωμένες πληροφορίες αναφέρουν πως ηγετικοί κύκλοι του ΚΚΕ διασπείρουν φήμες ότι ο Σόιμπλε και το ΔΝΤ θα διώξουν σίγουρα την Ελλάδα από την ΕΕ και πως οι «καπιταλιστές» θέλουν επαναφορά σε εθνικό νόμισμα. Οπότε ποιό είναι το καθήκον του Κομμουνιστή; Αυτονόητα πράγματα, λοιπόν.

Αν και αποφεύγουμε συστηματικά τις προβλέψεις, εν τούτοις θα ρισκάρουμε μία: Σε πέντε χρόνια το πολύ, κανένα από τα σημερινά κόμματα δεν θα υπάρχει. Είναι απαράβατος κανόνας μετά από κάθε ελληνική χρεωκοπία να σαρώνεται ολοκληρωτικά, όχι μόνο το (ούτως ή άλλως) ξενόφερτο πολιτικό σκηνικό, αλλά και όλο το πλαίσιο των κυρίαρχων ιδεών της εποχής που και αυτές είναι ξενόφερτες. Σε όχι πολλά χρόνια από τώρα, οι χαρακτηρισμοί «αριστερός» και «δεξιός» θα ακούγονται τόσο ξεκάρφωτοι όσο το να δηλώσει κάποιος στο καφενείο «δηλιγιαννικός» ή «τρικουπικός».

Αυτά τα μέτρα ποιός θα τα εφαρμόσει;

Όπως όλοι καταλαβαίνουμε ή ψυχανεμιζόμαστε, η συγκυβέρνηση Τσίπρα μόλις κατέρρευσε μετά από αυτό το εξευτελιστικό «σχέδιο σκοπιμότη-

σχετικά με συγκεκριμένα στοιχεία των κρατικών προϋπολογισμών, ενώ την άνοιξη του 2017, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα κάνει συγκεκριμένες προτάσεις για το **πώς θα γίνει μεγαλύτερη συγκέντρωση εθνικών αρμοδιοτήτων**.

Παρ' ότι θεωρητικά θα ήταν περιττό, παρ' όλα αυτά θα ξεκαθαρίσουμε ότι η εξαγγελία του (προαποφασισμένου) δημοψηφίσματος από την «πρώτη φορά αριστερά» κυβέρνηση εντάσσεται μέσα στην διαδικασία «διαπραγμάτευσης», μέσα στην ευρύτερη διαδικασία διαχείρισης των «προβλημάτων» της ευρωζώνης την οποία ενισχύει, βρίσκεται σταθερά και αμετακίνητα μέσα στην διαδικασία επιτάχυνσης της «ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης». Είναι χαρακτηριστικό ότι όπως δείχνουν όλα τα πράγματα εκείνο που παρακάμπτεται είναι το «κλείσιμο των εκκρεμοτήτων» των προηγούμενων μνημονίων και το προχώρημα με γρήγορα βήματα στην «επόμενη» ημέρα με την γνωστή τεχνική πλέον που ονομάζεται «σοκ και δέος». Η συγκατάθεση των «αμνών» κρίνεται λοιπόν απαραίτητη, κινητήριος μοχλός για το μεγάλο άλμα και όπως πάντα καμουφλάρεται πίσω από τις έννοιες της «κοινωνικής δικαιοσύνης», της «εθνικής αξιοπρέπειας», της «κοινωνικής αντίστασης». Θα σημειώσουμε ότι το σύνολο των εξελίξεων των τελευταίων ετών καταγράφονται επικοινωνιακά με έναν συγκεκριμένο τρόπο, που ενοποιεί και στο πεδίο της προπαγάνδας τους ευρωπαϊκούς πληθυσμούς. Σε καθημερινή βάση είτε με αφορμή το «ελληνικό πρόβλημα» είτε με παρεμφερείς εξελίξεις σημαντικότατα τμήματα του ευρωπαϊκού πληθυσμού λαμβάνουν τα ίδια μηνύματα, μαθαίνουν με ακρίβεια τις ιδιαίτερες απόψεις είτε εκπροσώπων της γερμανικής σοσιαλδημοκρατίας είτε της Διευθύντριας του ΔΝΤ είτε του ευρωπαίου κεντρικού τραπεζίτη, είτε του υπουργού εξωτερικών της Αυστρίας ή της Ολλανδίας είτε του Βαρουφάκη. Εάν φθάσουμε στην πραγματοποίηση, λοιπόν, του περιβόητου δημοψηφίσματος οι εξουσιαζόμενοι θα κληθούν να νομιμοποιήσουν, όχι βέβαια το ψευτοδίλημμα, που τους τίθεται, αλλά το σύνολο όσων ήδη έχουν επιβληθεί, αλλά και όσα ήδη έχουν σχεδιαστεί, με όποιο τρόπο και να ψηφίσουν, να κατοχυρώσουν επίσης και να εμπνεύσουν και εκατοντάδες εκατομμύρια ακόμη προς την ίδια κατεύθυνση: να ευλογούν την λεηλασία των ζώων τους, να τίθενται με το μέρος των κυρίαρχων είτε ντόπιων είτε ξένων. Φυσικά έχει μικρή σημασία εάν τα παραπάνω επιτευχθούν με την παραμονή στην εξουσία της «πρώτη φορά αριστερά» κυβέρνησης ή στην αντικατάσταση της εκ νέου με έναν συνασπισμό κομμάτων με άλλη σύνθεση. Ο προσανατολισμός είναι και θα παραμένει όπως είπαμε σταθερός.

Ιούλιος-Αύγουστος 2015

Όλοι το συζητάνε τις τελευταίες μέρες του Ιούνη αλλά ακόμα κανείς δεν το έχει χωνέψει: Το «e-mail» της αντιμνημονιακής συγκυβέρνησης Τσίπρα-Καμμένου περιλαμβάνει 8 δις μέτρα, 2,7 δις ευρώ έως το τέλος του 2015 και 5,2 δις ευρώ μέσα στο 2016. Επίσης, σαρωτικές ιδιωτικοποιήσεις (κρατικοποιήσεις είναι στην ουσία αλλά από άλλα κράτη...) και απόσπαση κρίσιμων υπηρεσιών του κράτους και ανάληψή τους, απ' ευθείας από τους Δανειστές και τον Σκιώδη Κυβερνήτη της χώρας, τον Κλάους Ρέγκλινγκ. Είναι ο επικεφαλής του ESM που είναι το νέο ευρωπαϊκό υπερκράτος και έχουμε γράψει αναλυτικά σε παλιότερο κείμενό μας.

Ωστόσο, δεν είναι το τελικό κείμενο συμφωνίας, αλλά μια πρόταση έσβηναν και έγραφαν οι τοκογλύφοι δανειστές και για να περιορίσουν στο έπακρο τις «κόκκινες γραμμές» τού Τσίπρα, δημοσιεύουν το διορθωμένο -με κόκκινο μελάνι- κείμενο. Το αντάλλαγμα από πλευράς των Δανειστών δεν θα είναι κάτι παραπάνω από μια ολιγόμηνη παράταση στο ...προηγούμενο Μνημόνιο και κάποια δανεικά ώστε η «Αθήνα» να αποπληρώσει τις δόσεις των προηγούμενων δανείων. Οι πληροφορίες κάνουν λόγο για 7.5 δις σε δόσεις για να αποπληρωθεί ένα χρέος 15 δις ως το 2015, οπότε, όπως καταλαβαίνουμε θα χρειαστούν πρόσθετα δανεικά με την μορφή εντόκων γραμματείων.

Τις λεπτομέρειες της «ελληνικής πρότασης» μπορεί κάποιος να τις διαβάσει στον τύπο, ωστόσο η συντριπτική πλειοψηφία των μέτρων είναι φόροι, φόροι, νέοι φόροι και αυξήσεις στους φόρους σε όλα τα είδη πρώτης ανάγκης, και για να μην κουράζεται ο αναγνώστης δεν υπάρχει φόρος που να μην αυ-

μπουρμπουάρ στο ΔΝΤ, την ΕΚΤ και την ΕΕ και από 20 εκατομμύρια και ένα διαμέρισμα στην Αθήνα σε κάθε υπάλληλο της Κομισιόν, γιατί είναι κιμπάρης άνθρωπος. Η διευθύντρια του ΔΝΤ αρνήθηκε με περιφρόνηση τα μπουρμπουάρ και απαίτησε να πάρει πίσω τους δυσβάσταχτους φόρους η κυβέρνηση, αλλιώς θα υποδείξει να βγεί η Ελλάδα από τη ζώνη του ευρώ. Οι υπόλοιποι δανειστές εκλιπαρούν με δάκρυα στα μάτια να μην είναι τόσο αδυσώπητος με τον λαό του, ο Αλέξης Τσίπρας, γιατί δεν αντέχει άλλη λιτότητα η Ευρωζώνη και πως αν επιμείνει θα υποχρεωθούν να τον ανατρέψουν και να ανεβάσουν μια πιο φιλολαϊκή κυβέρνηση στην Ελλάδα.

Και ενώ σε όλη την Ευρώπη έχουν ξεσπάσει πάνδημες διαδηλώσεις κατά της λιτότητας, στην Ελλάδα οι πολιτικές φατρίες διαγωνίζονται στο ποιός είναι ο πιο εθελόδουλος, ποιός θα γίνει ο καλύτερος υπηρέτης των ευρωπαίων Επιτρόπων. Οι εθελόδουλοι που ανήκουν στο κυβερνητικό στρατόπεδο διαδήλωσαν ειρηνικά πριν λίγες μέρες και ανέβηκαν ως στα σκαλιά του κοινοβουλίου για να στηρίξουν την κυβέρνηση στις διαπραγματεύσεις. Άπλωσαν την κουρελαρία τους, τα πανώ, τα σφυροδρέπανα και τους τσεγκεβάρες, τους είδε ο Τσίπρας και έγραψε στο καρνέ του: "Ποιά 6.5 δις; (σ. οι προηγούμενες αξιώσεις των δανειστών). Οκτώ δις! Αυτοί αντέχουν». Περιττό να πούμε πόσο δυσφημίζουν τη χώρα τέτοιες κινητοποιήσεις, γιατί θα νομίζουν στο εξωτερικό πως όλοι οι έλληνες είναι τόσο ανόητοι, ώστε να στηρίζουν μια κυβέρνηση που από τις 20 Φεβρουαρίου έχει αναγνωρίσει το χρέος και έχει δεσμευτεί να κάνει ό,τι της πουν οι δανειστές.

Οι εθελόδουλοι της άλλης πλευράς, της λεγόμενης αντιπολίτευσης

εμψυχωμένοι από τα σοφά λόγια του ευρωπαίου κομμουνιστή ηγέτη Κουτσούμπα: «Η έξοδος από το ευρώ δεν είναι φιλολαϊκή λύση». Μάλιστα. Διασταυρωμένες πληροφορίες αναφέρουν πως ηγετικοί κύκλοι του ΚΚΕ διασπείρουν φήμες ότι ο Σόιμπλε και το ΔΝΤ θα διώξουν σίγουρα την Ελλάδα από την ΕΕ και πως οι «καπιταλιστές» θέλουν επαναφορά σε εθνικό νόμισμα. Οπότε ποιό είναι το καθήκον του Κομμουνιστή; Αυτονόητα πράγματα, λοιπόν.

Αν και αποφεύγουμε συστηματικά τις προβλέψεις, εν τούτοις θα ρισκάρουμε μία: Σε πέντε χρόνια το πολύ, κανένα από τα σημερινά κόμματα δεν θα υπάρχει. Είναι απαράβατος κανόνας μετά από κάθε ελληνική χρεωκοπία να σαρώνεται ολοκληρωτικά, όχι μόνο το (ούτως ή άλλως) ξενόφερτο πολιτικό σκηνικό, αλλά και όλο το πλαίσιο των κυρίαρχων ιδεών της εποχής που και αυτές είναι ξενόφερτες. Σε όχι πολλά χρόνια από τώρα, οι χαρακτηρισμοί «αριστερός» και «δεξιός» θα ακούγονται τόσο ξεκάρφωτοι όσο το να δηλώσει κάποιος στο καφενείο «δηλιγιαννικός» ή «τρικουπικός».

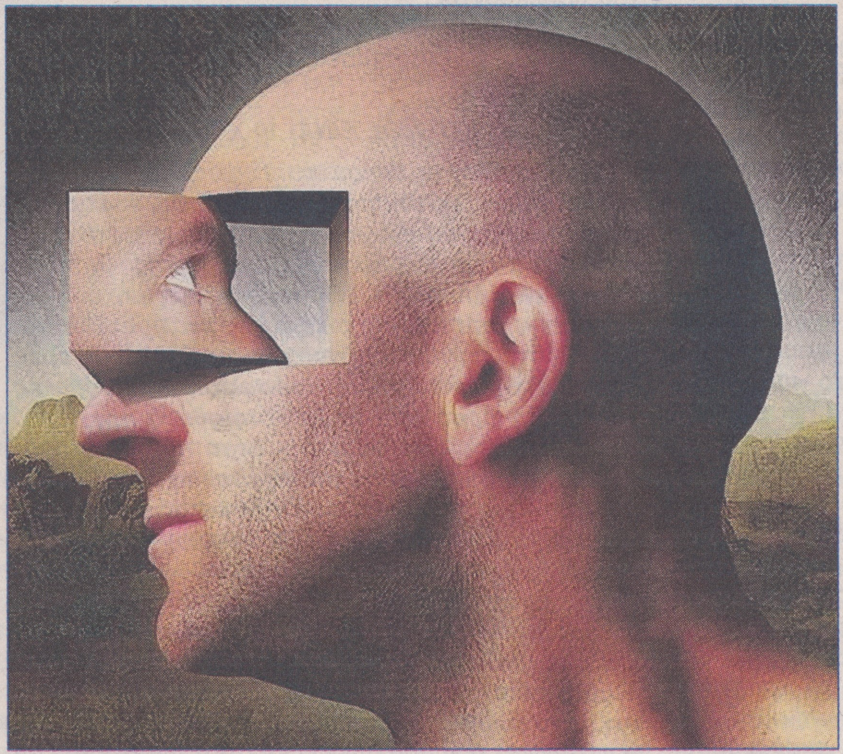
Αυτά τα μέτρα ποιός θα τα εφαρμόσει;

Όπως όλοι καταλαβαίνουμε ή ψυχανεμιζόμαστε, η συγκυβέρνηση Τσίπρα μόλις κατέρρευσε μετά από αυτό το εξευτελιστικό «σχέδιο σκοπιμότητας» και μαζί της κατέρρευσε και το τελευταίο ιδεολογικό προπύργιο της Μεταπολίτευσης που είχε απομείνει όρθιο, η περίφημη Αριστερά. Αδυνατούμε ίσως να συλλάβουμε τον ιστορικό χαρακτήρα των εξελίξεων των τελευταίων ημερών, έχοντας μάθει να θεωρούμε πολύ σημαντικά και σχεδόν αναντικατάστατα έννοιες, καταστάσεις, πρόσωπα και δυνάμεις που τελικά αποδεικνύονται απίστευτα σαθρά και γελοία.

ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ «ΛΑΘΟΣ», ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ «ΠΡΟΔΟΣΙΑ» ΕΙΝΑΙ ΑΠΛΑ Η ΑΡΙΣΤΕΡΑ ΣΤΗΝ ΕΞΟΥΣΙΑ...

«Όταν οι αμύντορες της παγκοσμιοποίησης του κεφαλαίου φωνάζουν εναντίον της ισχυρής κυβέρνησης, δεν είναι μόνον υποκριτές, αλλά και αγνώμονες. Πού θα βρισκόταν το κεφάλαιο, αν δεν είχε κατορθώσει να ελέγξει την ισχυρή κυβέρνηση και να την βάλει να δουλεύει για αιώνες αποκλειστικά για το δικό του συμφέρον; Και πού θα βρισκόταν σήμερα το αυτοκρατορικό κεφάλαιο, αν η ισχυρή κυβέρνηση δεν ήταν αρκετά ισχυρή, ώστε να έχει εξουσία ζωής και θανάτου επί όλου του πλανητικού πλήθους; Πού θα βρισκόταν το κεφάλαιο χωρίς μια ισχυρή κυβέρνηση, ικανή να κόβει χρήματα προκειμένου να παράγει την εξουσία και τον πλούτο του κεφαλαίου»;

Αυτοκρατορία, Michael Hardt - Antonio Negri

Έχει υποστηριχθεί με σθένος ότι η ευρύτερη περίοδος που διανύουμε, σε αντίθεση με τη λεγόμενη ψυχροπολεμική, χαρακτηρίζεται από την ολοένα αυξανόμενη τάση της συγκεκριμένης φάσης «παγκοσμιοποίησης» να επιβάλλει μια **ενιαία κυρίαρχη κουλτούρα**. Πολλοί, μάλιστα, υποστηρίζουν ότι δεν πρόκειται απλά για τάση, αλλά για **το πεπρωμένο μιας αναπόδραστης ενοποιητικής διαδικασίας** της κυριαρχίας, που σημαδεύεται ανεξίτηλα από την συνεχιζόμενη έκρηξη των νέων τεχνολογιών, την χρήση υπολογιστών, την ελαχιστοποίηση των μεγεθών, την ψηφιακή απεικόνιση, τις δορυφορικές επικοινωνίες, τις οπτικές ίνες και φυσικά το Διαδίκτυο.

Εάν εκείνο που χαρακτήριζε μια προηγούμενη φάση «παγκοσμιοποίησης» της περιόδου πριν από την Πρώτη Μεγάλη Ανθρωποσφαγή ήταν η μείωση του κόστους των μεταφορών, στην συγκεκριμένη μιλάμε όχι απλά για μια τεράστια μείωση του κόστους των επικοινωνιών, αλλά ακόμη και για την εξάλειψή του. **Το Διαδίκτυο, επιτρέπει τόσο σε μια εταιρεία να διατηρεί συνδεδεμένες τις θυγατρικές της σε διαφορετικές χώρες σε πραγματικό χρόνο, όσο και σε επί μέρους άτομα** να εμπορεύονται, όντας συνδεδεμένα, οποιαδήποτε υπηρεσία ή εμπόρευμα. Σύμφωνα με τον Economist ένα απλό τρίλεπτο τηλεφώνημα ανθρώπων που θα επικοινωνούσαν βρισκόμενοι στο Λονδίνο και την Ν. Υόρκη το 1930, στοίχιζε τριακόσια δολάρια με τιμές της προηγούμενης δεκαετίας.

Τα «**τείχη**», λοιπόν, του «ψυχρού πολέμου», η **Διαίρεση**, οι σφαίρες επιρροής, οι «**Συνθήκες**», το μοί-

συνέχεια στη σελ. 4

Δεν γνώριζαν οι Δανειστές ότι η κυβέρνηση Σύριζα είναι «το τελευταίο ανάχωμα για την συγκράτηση της κοινωνικής οργής»; (όπως έλεγε με θράσος ο Τσίπρας από το 2013). Το γνώριζαν, θα τους το θύμιζαν κάθε τόσο οι συριζαίοι συνομιλητές τους, αλλά επέλεξαν να τους εξευτελίσουν πλήρως. Από το 2011 απέπεμψαν τον Γιωργάκη για να και δεύτερη γίνεσαι γελοίος. Έτσι ο Αντώνης ο Σαμαράς σκέφτηκε να γίνει ξανά Αντιμνημονιακός (θα ήταν σίγουρα ιδέα του Χρύσανθου Λαζαρίδη) και έκανε κάνα δυό δηλώσεις κατά των αυξήσεων στους φόρους, αλλά γέλασαν όλοι με την καρδιά τους.

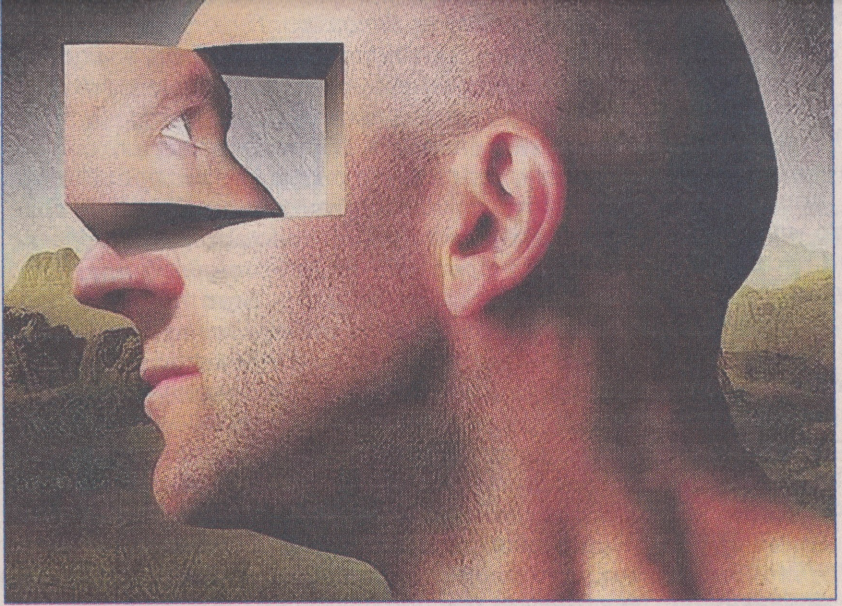
Πρακτικά, στη διαλυμένη ΝΔ, που δεν μπορεί να πληρώσει ούτε τους μισθούς τικό Τόξο επισήμως καλωσορίζει στους κόλπους του και τη Χρυσή Αυγή! Ο Φύρερ Νικόλαος Μιχαλολιάκος δήλωσε την πιο κρίσιμη στιγμή ότι το ευρώ είναι, τι άλλο, μονόδρομος.

Ήταν μέρα γιορτής για τους χρυσαυγίτες βουλευτές η επίσημη προσχώρηση στο μέτωπο των Δανειστών και την γιόρτασαν με μια χαριτωμένη κοι- κύριε!) δήλωσε ότι δεν αυξάνονται οι τιμές των τροφίμων αλλά ο ΦΠΑ και εν πάσει περιπτώσει τί είναι έξι σεντς αύξηση στα μακαρόνια; Και πόσα μακαρόνια τρώει ο κόσμος;

Θερμή παράκληση να μην ξαναενοχλήσετε τον κοινοβουλευτικό εκπρόσωπο του Σύριζα με τους γλίσχρους μισθούς σας και τις νέες αυξήσεις στα

μονές. Πού θα βρισκόταν το κεφάλαιο, αν δεν είχε κατορθώσει να ελέγξει την ισχυρή κυβέρνηση και να την βάλει να δουλεύει για αιώνες αποκλειστικά για το δικό του συμφέρον; Και πού θα βρισκόταν σήμερα το αυτοκρατορικό κεφάλαιο, αν η ισχυρή κυβέρνηση δεν ήταν αρκετά ισχυρή, ώστε να έχει εξουσία ζωής και θανάτου επί όλου του πλανητικού πλήθους; Πού θα βρισκόταν το κεφάλαιο χωρίς μια ισχυρή κυβέρνηση, ικανή να κόβει χρήματα προκειμένου να παράγει την εξουσία και τον πλούτο του κεφαλαίου»;

Αυτοκρατορία, Michael Hardt – Antonio Negri

Έχει υποστηριχθεί με σθένος ότι η ευρύτερη περίοδος που διανύουμε, σε αντίθεση με τη λεγόμενη ψυχροπολεμική, χαρακτηρίζεται από την ολοένα αυξανόμενη τάση της συγκεκριμένης φάσης «παγκοσμιοποίησης» να επιβάλλει μια **ενιαία κυρίαρχη κουλτούρα**. Πολλοί, μάλιστα, υποστηρίζουν ότι δεν πρόκειται απλά για τάση, αλλά για **το πεπρωμένο μιας αναπόδραστης ενοποιητικής διαδικασίας** της κυριαρχίας, που σημαδεύεται ανεξίτηλα από την συνεχιζόμενη έκρηξη των νέων τεχνολογιών, την χρήση υπολογιστών, την ελαχιστοποίηση των μεγεθών, την ψηφιακή απεικόνιση, τις δορυφορικές επικοινω-

ποίησης» της περιόδου πριν από την Πρώτη Μεγάλη Ανθρωποσφαγή ήταν η μείωση του κόστους των μεταφορών, στην συγκεκριμένη μιλάμε όχι απλά για μια τεράστια μείωση του κόστους των επικοινωνιών, αλλά ακόμη και για την εξάλειψή του. **Το Διαδίκτυο, επιτρέπει τόσο σε μια εταιρεία να διατηρεί συνδεδεμένες τις θυγατρικές της σε διαφορετικές χώρες σε πραγματικό χρόνο, όσο και σε επί μέρους άτομα** να εμπορεύονται, όντας συνδεδεμένα, οποιαδήποτε υπηρεσία ή εμπόρευμα. Σύμφωνα με τον Economist ένα απλό τρίλεπτο τηλεφώνημα ανθρώπων που θα επικοινωνούσαν βρισκόμενοι στο Λονδίνο και την Ν. Υόρκη το 1930, στοίχιζε τριακόσια δολάρια με τιμές της προηγούμενης δεκαετίας.

Τα «**τείχη**», λοιπόν, του «ψυχρού πολέμου», η **Διαίρεση**, οι σφαίρες επιρροής, οι «**Συνθήκες**», το μοί-

συνέχεια στη σελ. 4

Δεν γνώριζαν οι Δανειστές ότι η κυβέρνηση Σύριζα είναι «το τελευταίο ανάχωμα για την συγκράτηση της κοινωνικής οργής»; (όπως έλεγε με θράσος ο Τσίπρας από το 2013). Το γνώριζαν, θα τους το θύμιζαν κάθε τόσο οι συριζαίοι συνομιλητές τους, αλλά επέλεξαν να τους εξευτελίσουν πλήρως. Από το 2011, απέπεμψαν τον Γιωργάκη για να διορίσουν έναν τραπεζίτη στη θέση του και άφησαν τον Σαμαρά να καταρρεύσει, κόβοντας τη χρηματοδότηση του χρέους στη χώρα από τον Αύγουστο του 2014. Τί θα φορέσει η Ζωή Κωνσταντοπούλου στην συνεδρίαση της Βουλής με τη διαδικασία του «κατεπείγοντος» για την ψήφιση σε ένα μόνο άρθρο των μέτρων ύψους 8 ή 9 ή 10 δις, που ούτως ή άλλως είναι ανεφάρμοστα και θα απαιτηθούν σε τρείς μήνες νέα μέτρα; Του Πάνου του Καμμένου καρφί δεν του καίγεται, αρκεί να ποζάρει με στρατιωτικές στολές και πηλίκια!

Ο Σαμαράς και οι άλλοι

Ο Αντώνης ο Σαμαράς είναι ο πιο χα-[...] και δεύτερη γίνεσαι γελοίος. Έτσι ο Αντώνης ο Σαμαράς σκέφτηκε να γίνει ξανά Αντιμνημονιακός (θα ήταν σίγουρα ιδέα του Χρύσανθου Λαζαρίδη) και έκανε κάνα δυό δηλώσεις κατά των αυξήσεων στους φόρους, αλλά γέλασαν όλοι με την καρδιά τους.

Πρακτικά, στη διαλυμένη ΝΔ, που δεν μπορεί να πληρώσει ούτε τους μισθούς των υπαλλήλων της, επικρατεί de facto πολυαρχία. Η Ντόρα, ο Δένδιας, ο Κυριάκος Μητσοτάκης, ακόμα και ο Κωνσταντίνος Μητσοτάκης μιλούν σαν αρχηγοί της ΝΔ.

Ο Σαμαράς, όμως, που κρατά ακόμα τη σφραγίδα, οσμίστηκε ότι η μετα-Τσίπρα εποχή έχει ανοίξει διάπλατα και δήλωσε στο τακτικό συνέδριο του Λαϊκού Κόμματος στις Βρυξέλλες την ανάγκη για μια νέα κυβέρνηση και όχι με πρωθυπουργό τον Τσίπρα.

Ο Σύριζα αντέδρασε ακαριαία: «**Ζητά κυβέρνηση με δοτό πρωθυπουργό προκειμένου να υπογράψει και να εφαρμόσει ό,τι ζητούν οι δανειστές**».

Αίσχος! Αφού υπάρχει ήδη πρωθυ-[...]

τικό Τόξο επισήμως καλωσορίζει στους κόλπους του και τη Χρυσή Αυγή! Ο Φύρερ Νικόλαος Μιχαλολιάκος δήλωσε την πιο κρίσιμη στιγμή ότι το ευρώ είναι, τι άλλο, μονόδρομος.

Ήταν μέρα γιορτής για τους χρυσαυγίτες βουλευτές η επίσημη προσχώρηση στο μέτωπο των Δανειστών και την γιόρτασαν με μια χαριτωμένη κοινοβουλευτική απρέπεια: Έσκισαν στο βήμα της βουλής το νομοσχέδιο για την ιθαγένεια της γιαγιάκας Τασίας Χριστοδουλοπούλου!

«Δηλαδή πόσα μακαρόνια τρώει ο κόσμος;»

Εντοπίσαμε το πηγαίο ταλέντο του και την αξία του όταν ακόμα ήταν άγνωστος στο πλατύ κοινό. Ο άνθρωπος αυτός έκανε το αδιανόητο, που κανένας πολιτικός δεν είχε τολμήσει να κάνει ως τώρα, όχι γιατί δεν το ήθελε αλλά λόγω ενός απροσδιόριστου ηθικού φραγμού και φυσικά γιατί φοβόταν τις συνέπειες: Επιτέθηκε σε συνταξιούχο των 400 ευρώ! Χωρίς αμφιβολία ο Νίκος Φίλης κοινοβουλευτικός εκπρόσω-[...]

κύριε!) δήλωσε ότι δεν αυξάνονται οι τιμές των τροφίμων αλλά ο ΦΠΑ και εν πάσει περιπτώσει τί είναι έξι σεντς αύξηση στα μακαρόνια; Και πόσα μακαρόνια τρώει ο κόσμος;

Θερμή παράκληση να μην ξαναενοχλήσετε τον κοινοβουλευτικό εκπρόσωπο του Σύριζα με τους γλίσχρους μισθούς σας και τις νέες αυξήσεις στα τρόφιμα.

Τρία πρωτοσέλιδα

Παραθέτουμε χωρίς σχολιασμό τρία πρωτοσέλιδα της κυβερνητικής εφημερίδας Αυγή.

Η εφημερίδα Αυγή, η επονομαζόμενη και «Αυγιανή» στις 23/06/2015 (την προηγούμενη δημοσιεύτηκε το e-mail Τσίπρα) κυκλοφόρησε με κεντρικό τίτλο:

Στους έχοντες τα βάρη, στους δανειστές η ευθύνη

Την επόμενη μέρα (24/06)

ΔΝΤ και διαπλοκή δυναμιτίζουν τη συμφωνία

Στις 25/06 ο τίτλος είναι

D-Day*: Η Ευρώπη αποφασίζει για το μέλλον της

Ε ψυχροπολεμική, χαρακτηρίζεται από την ολοένα αυξανόμενη τάση της συγκεκριμένης φάσης «παγκοσμιοποίησης» να επιβάλλει μια **ενιαία κυρίαρχη κουλτούρα**. Πολλοί, μάλιστα, υποστηρίζουν ότι δεν πρόκειται απλά για τάση, αλλά για **το πεπρωμένο μιας αναπόδραστης ενοποιητικής διαδικασίας** της κυριαρχίας, που σημαδεύεται ανεξίτηλα από την συνεχιζόμενη έκρηξη των νέων τεχνολογιών, την χρήση υπολογιστών, την ελαχιστοποίηση των μεγεθών, την ψηφιακή απεικόνιση, τις δορυφορικές επικοινω-

με τιμές της προηγούμενης δεκαετίας.

Τα «**τείχη**», λοιπόν, του «ψυχρού πολέμου», η **Διαίρεση**, οι σφαίρες επιρροής, οι «**Συνθήκες**», το μοί-

συνέχεια στη σελ. 4

Δεν γνώριζαν οι Δανειστές ότι η κυβέρνηση Σύριζα είναι «το τελευταίο ανάχωμα για την συγκράτηση της κοινωνικής οργής»; (όπως έλεγε με θράσος ο Τσίπρας από το 2013). Το γνώριζαν, θα τους το θύμιζαν κάθε τόσο οι συριζαίοι συνομιλητές τους, αλλά επέλεξαν να τους εξευτελίσουν πλήρως. Από το 2011, απέπεμψαν τον Γιωργάκη για να διορίσουν έναν τραπεζίτη στη θέση του και άφησαν τον Σαμαρά να καταρρεύσει, κόβοντας τη χρηματοδότηση του χρέους στη χώρα από τον Αύγουστο του 2014. Τί θα φορέσει η Ζωή Κωνσταντοπούλου στην συνεδρίαση της Βουλής με τη διαδικασία του «κατεπείγοντος» για την ψήφιση σε ένα μόνο άρθρο των μέτρων ύψους 8 ή 9 ή 10 δις, που ούτως ή άλλως είναι ανεφάρμοστα και θα απαιτηθούν σε τρείς μήνες νέα μέτρα; Του Πάνου του Καμμένου καρφί δεν του καίγεται, αρκεί να ποζάρει με στρατιωτικές στολές και πηλίκια!

Ο Σαμαράς και οι άλλοι

Ο Αντώνης ο Σαμαράς είναι ο πιο χαϊδεμένος μουσαφίρης μας και ένας από τους λόγους είναι γιατί συνέλαβε, γύρω στο 2010, μια πρωτοποριακή ιδέα: Πως να γίνει γρήγορα πρωθυπουργός χωρίς να περιμένει τα σάπια φρούτα και τις άλλες αηδίες του Γιάννη Λούλη. Το σχέδιο ήταν μεγαλοφυές: θα επαναλάμβανε διαρκώς ως μάντραμ «όχι στο Μνημόνιο». Ο πατέρας του Αντιμνημονιακού αγώνα είναι ο Αντώνης Σαμαράς και ο Αλέξης Τσίπρας απλώς τον αντέγραψε. Αυτά τα πράγματα τα κάνεις όμως μία φορά. Αν επιχειρήσεις και δεύτερη γίνεσαι γελοίος. Έτσι ο Αντώνης ο Σαμαράς σκέφτηκε να γίνει ξανά Αντιμνημονιακός (θα ήταν σίγουρα ιδέα του Χρύσανθου Λαζαρίδη) και έκανε κάνα δυό δηλώσεις κατά των αυξήσεων στους φόρους, αλλά γέλασαν όλοι με την καρδιά τους.

Πρακτικά, στη διαλυμένη ΝΔ, που δεν μπορεί να πληρώσει ούτε τους μισθούς των υπαλλήλων της, επικρατεί de facto πολυαρχία. Η Ντόρα, ο Δένδιας, ο Κυριάκος Μητσοτάκης, ακόμα και ο Κωνσταντίνος Μητσοτάκης μιλούν σαν αρχηγοί της ΝΔ.

Ο Σαμαράς, όμως, που κρατά ακόμα τη σφραγίδα, οσμίστηκε ότι η μετα-Τσίπρα εποχή έχει ανοίξει διάπλατα και δήλωσε στο τακτικό συνέδριο του Λαϊκού Κόμματος στις Βρυξέλλες την ανάγκη για μια νέα κυβέρνηση και όχι με πρωθυπουργό τον Τσίπρα.

Ο Σύριζα αντέδρασε ακαριαία: **«Ζητά κυβέρνηση με δοτό πρωθυπουργό προκειμένου να υπογράψει και να εφαρμόσει ό,τι ζητούν οι δανειστές».**

Αίσχος! Αφού υπάρχει ήδη πρωθυπουργός που θα υπογράψει και θα εφαρμόσει ό,τι ζητούν οι δανειστές! Τί τον θέλουμε τον δοτό, για να βγεί αύριο παράνομη η υπογραφή;

Αν οι Συριζαίοι δεν ήταν τόσο τυφλωμένοι και άρρωστοι για μια εβδομάδα εξουσίας παραπάνω, θα αναγνώριζαν ότι ο Σαμαράς με αυτή την αναπάντεχη πρόταση θα έσωζε κάπως τα προσχήματα της αριστερής κουρελαρίας...

Και ο Φύρερ μένει Ευρώπη

Εγέρθουτου! Το Ευρωπαϊκό Συνταγματικό Τόξο επισήμως καλωσορίζει στους κόλπους του και τη Χρυσή Αυγή! Ο Φύρερ Νικόλαος Μιχαλολιάκος δήλωσε την πιο κρίσιμη στιγμή ότι το ευρώ είναι, τι άλλο, μονόδρομος.

Ήταν μέρα γιορτής για τους χρυσαυγίτες βουλευτές η επίσημη προσχώρηση στο μέτωπο των Δανειστών και την γιόρτασαν με μια χαριτωμένη κοινοβουλευτική απρέπεια: Έσκισαν στο βήμα της βουλής το νομοσχέδιο για την ιθαγένεια της γιαγιάκας Τασίας Χριστοδουλοπούλου!

«Δηλαδή πόσα μακαρόνια τρώει ο κόσμος;»

Εντοπίσαμε το πηγαίο ταλέντο του και την αξία του όταν ακόμα ήταν άγνωστος στο πλατύ κοινό. Ο άνθρωπος αυτός έκανε το αδιανόητο, που κανένας πολιτικός δεν είχε τολμήσει να κάνει ως τώρα, όχι γιατί δεν το ήθελε αλλά λόγω ενός απροσδιόριστου ηθικού φραγμού και φυσικά γιατί φοβόταν τις συνέπειες: Επιτέθηκε σε συνταξιούχο των 400 ευρώ! Χωρίς αμφιβολία ο Νίκος Φίλης, κοινοβουλευτικός εκπρόσωπος του Σύριζα και ο πλούσιος αριστερός μουσαφίρης των Επιδρόμων άνοιξε νέους ορίζοντες στην ηθική, όπως ο μαρκήσιος Ντε Σαντ σε άλλους τομείς. Και γιατί παρακαλώ να μην επιτίθεται η εξουσία στους φτωχούς βιοπαλαιστές; Επειδή είναι φτωχοί, δηλαδή, θα τη γλιτώνουν εσαεί;

Ο Νίκος ο Φίλης, αυτή η αριστερή Αντουανέττα, λοιπόν, κληθείς να σχολιάσει τα νέα μέτρα και ειδικά τις αυξήσεις του ΦΠΑ στα τρόφιμα (θεέ και κύριε!) δήλωσε ότι δεν αυξάνονται οι τιμές των τροφίμων αλλά ο ΦΠΑ και εν πάσει περιπτώσει τί είναι έξι σεντς αύξηση στα μακαρόνια; Και πόσα μακαρόνια τρώει ο κόσμος;

Θερμή παράκληση να μην ξαναενοχλήσετε τον κοινοβουλευτικό εκπρόσωπο του Σύριζα με τους γλίσχρους μισθούς σας και τις νέες αυξήσεις στα τρόφιμα.

Τρία πρωτοσέλιδα

Παραθέτουμε χωρίς σχολιασμό τρία πρωτοσέλιδα της κυβερνητικής εφημερίδας Αυγή.

Η εφημερίδα Αυγή, η επονομαζόμενη και «Αυγιανή» στις 23/06/2015 (την προηγούμενη δημοσιεύτηκε το e-mail Τσίπρα) κυκλοφόρησε με κεντρικό τίτλο:

Στους έχοντες τα βάρη, στους δανειστές η ευθύνη

Την επόμενη μέρα (24/06)

ΔΝΤ και διαπλοκή δυναμιτίζουν τη συμφωνία

Στις 25/06 ο τίτλος είναι

D-Day*: Η Ευρώπη αποφασίζει για το μέλλον της

Λεόν

* D-Day είναι στρατιωτικός όρος που σημαίνει την από ξηράς, αέρα και θάλασσας γενική επίθεση κατά του εχθρού, και η πιο διάσημη D-day είναι η 6η Ιουνίου 1944, γνωστή και ως «απόβαση στη Νορμανδία».

συνέχεια από τη σελ. 3

ρασμα του κόσμου από τους ισχυρούς έδωσαν την θέση τους, στο Παγκόσμιο Δίκτυο, την **ενοποίηση**, το γκρέμισμα των τειχών που «χώριζαν», την «**Συμφωνία**».

Οι γκουρού της «παγκοσμιοποίησης» έχουν σημαδέψει με «κόκκινο» εκτός από τον βαθμό και την ένταση με την οποία «ενώνεται σήμερα ο κόσμος» και ένα επίσης σημαντικό σημείο της «έκρηξης»: εκείνο **της συνεχούς καινοτομίας, του «νέου» που κατασπαράσσει το «παλαιό», το «καινούργιο», που έχει την δυνατότητα να καταστρέφει με συντριπτικό και σαρωτικό τρόπο όσα έχουν προηγηθεί**, όχι μόνο στο απώτερο ή απώτατο παρελθόν, αλλά στην προηγούμενη χρονική «στιγμή». Θα κάνουμε την αυτονόητη, αλλά μάλλον απαραίτητη, παρατήρηση, ότι **η τάση για ιλιγγιώδη μετάβαση στο «μέλλον», η κυριαρχική πρόθεση και δυνατότητα (;) ταχύτατης καταστροφής του παρελθόντος, δεν αφορά αποκλειστικά το οικονομικό πεδίο, αλλά, με όχημα τις νέες τεχνολογίες, περικυκλώνει το σύνολο των σχέσεων των εξουσιαζόμενων ανθρώπων**.

Ο οικονομικός αρθρογράφος του περιοδικού *Slate* **Τζέιμς Σουροβιέτσκι** πριν από αρκετά χρόνια περιέγραφε χωρίς περιστροφές την «τάση» αυτή:

«Η καινοτομία αντικαθιστά την παράδοση. Το παρόν -ή ίσως το μέλλον- αντικαθιστά το παρελθόν. ***Τίποτα δεν έχει μεγαλύτερη σημασία απ' αυτό που θα ακολουθήσει, και αυτό που θα ακολουθήσει μπορεί να επέλθει μόνο αν ανατραπεί εκείνο που υπάρχει τώρα****. Κι ενώ αυτό καθιστά το σύστημα ιδανικό χώρο για καινοτομίες, το καθιστά συνάμα και δύσκολο για διαβίωση, γιατί οι περισσότεροι άνθρωποι προτιμούν κάποιο βαθμό ασφάλειας για το μέλλον από μια ζωή σχεδόν συνεχούς αβεβαιότητας... Δεν είμαστε υποχρεωμένοι ν' αναδημιουργούμε τις σχέσεις μας με όσους συνδεόμαστε στενά, σε μια διαρκή βάση».*

Τίποτα δεν έχει μεγαλύτερη σημασία από το να συνεχίσουμε να θυμόμαστε και ειδικά τις παροτρύνσεις να πάψουμε να θυμόμαστε, να βουτηχτούμε στην λήθη, να αποδεχθούμε την πλήρη απαξίωση του παρελθόντος.

Στις 11 Οκτωβρίου 1998 η **Merrill Lynch** δημοσίευσε ολοσέλιδες διαφημίσεις σε μεγάλες αμερικανικές εφημερίδες:

«Ο ΚΟΣΜΟΣ ΕΙΝΑΙ 10 ΧΡΟΝΩΝ

Γεννήθηκε όταν έπεσε το Τείχος, το 1989. Δεν πρέπει να μας εκπλήσσει το γεγονός ότι η νεαρότερη οικονομία του κόσμου -η παγκόσμια οικονομία- αναζητεί ακόμη τον προσανατολισμό της. Οι πολύπλοκοι ελεγκτικοί και εξισορροπητικοί μηχανισμοί που σταθεροποιούν τις οικονομίες ενσωματώνονται μόνο με την παρέλευση του χρόνου. ***Πολλές αγορές απελευθερώθηκαν μόλις πρόσφατα, διοικούμενες για πρώτη φορά από το λαϊκό αίσθημα*** *κι όχι από την κρατική γροθιά. Από την θέση που βρισκόμαστε,* ***τίποτα δεν μειώνει την υπόσχεση που δόθηκε, πριν από μια δεκαετία, από την κατάρρευση ενός περιτοιχισμένου κόσμου****... Η εξάπλωση των ελεύθερων αγορών και της δημοκρατίας σε όλο τον κόσμο επιτρέπει σε περισσότερους ανθρώπους, παντού, να μετατρέψουν τις εμπνεύσεις τους σε επιτεύγματα. Και* ***η τεχνολογία, κατάλληλα ελεγχόμενη και φιλελεύθερα διανεμημένη, έχει την δύναμη να εξαλείψει όχι μόνο γεωγραφικά αλλά και ανθρώπινα σύνορα****. Η εντύπωση που μας δίνει είναι ότι* ***ο άνθρωπος, αν και δεκάχρονος, εξακολουθεί να προσφέρει μεγάλες υποσχέσεις****. Στο μεταξύ, κανείς δεν ισχυρίστηκε ποτέ ότι είναι εύκολο να μεγαλώνεις».*

Ο «**θαυμαστός καινούργιος κόσμος**», λοιπόν, προήλθε από την λεγόμενη κατάρρευση του ανατολικού μπλοκ, όπως ορίζει είτε το προπαγανδιστικό κουτόχορτο της κάθε **Merrill Lynch είτε των απανταχού θιασωτών του (νέου) μαρξισμού** που σκοπεύουν στην ενότητα του «ανταγωνιστικού κινήματος» ή όπως προσφάτως επιβάλλει η νέα κινηματική ορολογία, του «κόσμου του αγώνα»; Ή μήπως λόγου χάρη ο διεθνιστικός χαρακτήρας του μαρξισμού ήταν και παραμένει κινητήρια δύναμη μέσα στις κινητήριες δυνάμεις, που εμπλουτίσαν και εμπλουτίζουν την ιδεολογία της κυριαρχίας;

ποικιλοτρόπως στις ευρύτερες κυριαρχικές ανακατατάξεις πολύ πριν το «ορόσημο» της πτώσης των «τειχών» του 1989. Η περίπτωση της κυβερνητικής πρότασης του ΙΚΚ (Ιταλικό Κομμουνιστικό Κόμμα) στην δεκαετία του '70 είναι άκρως ενδεικτική.

Ο Ε. Μπερλίνγκουερ, με κείμενα του το 1973 διακηρύσσει, ότι μια ένωση της Αριστεράς δεν μπορεί να κυβερνήσει με το 51% των ψήφων, αλλά χρειάζεται μια ευρύτατη πλειοψηφία που θα εξασφαλίζουν τα τρία τότε βασικά ρεύματα, το κομμουνιστικό, το σοσιαλιστικό και το καθολικό (ανάλογο της Χριστιανοδημοκρατίας).

Σύμφωνα με τον Δ. Μπελαντή:

*«****Η στρατηγική αυτή, κατά τις εκτιμήσεις της ηγεσίας του ΙΚΚ, είναι η μόνη που οδηγεί προς την εξουσία.*** *Το κόμμα, παρά τη μετριοπάθειά του, παρά τη διαφοροποίησή του από την ΕΣΣΔ, παρά τη ρητή, τέλος, αναγνώριση της παραμονής στο ΝΑΤΟ το 1977, λογίζεται ως «αντίπαλος του Ψυχρού Πολέμου». Ουσιαστικά, το σύστημα λειτουργεί επί τη βάσει του μόνιμου αποκλεισμού του από τη διακυβέρνηση, από τη "συνωμοσία" των κομμάτων του κα-*

εκείνο **της συνεχούς καινοτομίας, του «νέου» που κατασπαράσσει το «παλαιό», το «καινούργιο», που έχει την δυνατότητα να καταστρέφει με συντριπτικό και σαρωτικό τρόπο όσα έχουν προηγηθεί**, όχι μόνο στο απώτερο ή απώτατο παρελθόν, αλλά στην προηγούμενη χρονική «στιγμή». Θα κάνουμε την αυτονόητη, αλλά μάλλον απαραίτητη, παρατήρηση, ότι **η τάση για ιλιγγιώδη μετάβαση στο «μέλλον», η κυριαρχική πρόθεση και δυνατότητα (;) ταχύτατης καταστροφής του παρελθόντος, δεν αφορά αποκλειστικά το οικονομικό πεδίο, αλλά, με όχημα τις νέες τεχνολογίες, περικυκλώνει το σύνολο των σχέσεων των εξουσιαζόμενων ανθρώπων**.

Ο οικονομικός αρθρογράφος του περιοδικού *Slate* **Τζέιμς Σουροβιέτσκι** πριν από αρκετά χρόνια περιέγραφε χωρίς περιστροφές την «τάση» αυτή:

«Η καινοτομία αντικαθιστά την παράδοση. Το παρόν -ή ίσως το μέλλον- αντικαθιστά το παρελθόν. ***Τίποτα δεν έχει μεγαλύτερη σημασία απ' αυτό που θα ακολουθήσει, και αυτό που θα ακολουθήσει μπορεί να επέλθει μόνο αν ανατραπεί εκείνο που υπάρχει τώρα****. Κι ενώ αυτό καθιστά το σύστημα ιδανικό χώρο για καινοτομίες, το καθιστά συνάμα και δύσκολο για διαβίωση, γιατί οι περισσότεροι άνθρωποι προτιμούν κάποιο βαθμό ασφάλειας για το μέλλον από μια ζωή σχεδόν συνεχούς αβεβαιότητας... Δεν είμαστε υποχρεωμένοι ν' αναδημιουργούμε τις σχέσεις μας με όσους συνδεόμαστε στενά, σε μια διαρκή βάση».*

ΜΗΝΙΑΙΑ ΑΝΑΡΧΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΔΙΑΔΡΟΜΗ
ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

ΧΡΟΝΟΣ 13ος, Φύλλο 151
ΙΟΥΛΙΟΣ-ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2015

ΕΚΔΟΣΗ: ΑΡΧΕΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΓΩΝΩΝ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΑΝΑΡΧΙΚΗ ΑΡΧΕΙΟΘΗΚΗ Α.Μ.Κ.
ΣΑΡΙΠΟΛΟΥ 8, ΑΘΗΝΑ, Τ.Κ. 106 82
τηλέφωνο: 69 73 79 92 07

Υπεύθυνος Έκδοσης
Παναγιώτης Ι. Λιόλιος

Συνδρομή (για 10 τεύχη)
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: 20 ευρώ, ΕΥΡΩΠΗΣ: 30 ευρώ.
Με ταχυδρομική επιταγή στο όνομα:
Γεώργιος Ν. Βλασσόπουλος, Τ.Θ. 30658,

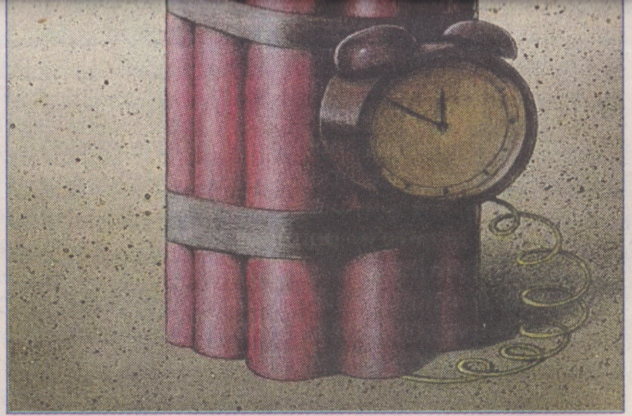
Γεννήθηκε όταν έπεσε το Τείχος, το 1989. Δεν πρέπει να μας εκπλήσσει το γεγονός ότι η νεαρότερη οικονομία του κόσμου -η παγκόσμια οικονομία- αναζητεί ακόμη τον προσανατολισμό της. Οι πολύπλοκοι ελεγκτικοί και εξισορροπητικοί μηχανισμοί που σταθεροποιούν τις οικονομίες ενσωματώνονται μόνο με την παρέλευση του χρόνου. ***Πολλές αγορές απελευθερώθηκαν μόλις πρόσφατα, διοικούμενες για πρώτη φορά από το λαϊκό αίσθημα*** *κι όχι από την κρατική γροθιά. Από την θέση που βρισκόμαστε,* ***τίποτα δεν μειώνει την υπόσχεση που δόθηκε, πριν από μια δεκαετία, από την κατάρρευση ενός περιτοιχισμένου κόσμου...*** *Η εξάπλωση των ελεύθερων αγορών και της δημοκρατίας σε όλο τον κόσμο επιτρέπει σε περισσότερους ανθρώπους, παντού, να μετατρέψουν τις εμπνεύσεις τους σε επιτεύγματα. Και* ***η τεχνολογία, κατάλληλα ελεγχόμενη και φιλελεύθερα διανεμημένη, έχει την δύναμη να εξαλείψει όχι μόνο γεωγραφικά αλλά και ανθρώπινα σύνορα****. Η εντύπωση που μας δίνει είναι ότι* ***ο άνθρωπος, αν και δεκάχρονος, εξακολουθεί να προσφέρει μεγάλες υποσχέσεις****. Στο μεταξύ, κανείς δεν ισχυρίστηκε ποτέ ότι είναι εύκολο να μεγαλώνεις».*

Ο **«θαυμαστός καινούργιος κόσμος»**, λοιπόν, προήλθε από την λεγόμενη κατάρρευση του ανατολικού μπλοκ, όπως ορίζει είτε το προπαγανδιστικό κουτόχορτο της κάθε **Merrill Lynch είτε των απανταχού θιασωτών του (νέου) μαρξισμού** που σκοπεύουν στην ενότητα του «ανταγωνιστικού κινήματος» ή όπως πρόσφατως επιβάλλει η νέα κινηματική ορολογία, του «κόσμου του αγώνα»;Ή μήπως λόγου χάρη ο διεθνιστικός χαρακτήρας του μαρξισμού ήταν και παραμένει κινητήρια δύναμη μέσα στις κινητήριες δυνάμεις, που εμπλούτισαν και εμπλουτίζουν την ιδεολογία της κυριαρχίας;

Οι ομοιότητες στην ορολογία, πάντως, είναι εντυπωσιακές: ο νέος άνθρωπος, η ευτυχία και η απελευθέρωση που θα πηγάσουν από την ανάπτυξη των παραγωγικών δυνάμεων, η εξάλειψη των συνόρων, αλλά και η υπόνοια της επιβολής μιας βαθιάς πειθαρχίας ή με άλλα λόγια πειθαναγκασμού, καθώς «δεν είναι εύκολο να μεγαλώνεις», είναι ενδεικτικές.

Ας θυμηθούμε, παρεπιπτόντως, τα λόγια ενός από τους πιο στενούς συνεργάτες του **Μιχαήλ Γκορμπατσόφ**, του **Εβγκένι Αμπαρτσούμωφ**, στα ***Νέα της Μόσχας*** εκείνην την περίοδο της «γέννησης του κόσμου»:

«Δεν πρόκειται για απλή βελτίωση του σοσιαλισμού, αλλά για ριζικό μετασχηματισμό του [...] Η ουσία των αλλαγών στην οικονομία συνίσταται στην κατάργηση του κρατικού μονοπωλίου και στην υιοθέτηση του οικονομικού πλουραλισμού (συνεται-

ποικιλοτρόπως στις ευρύτερες κυριαρχικές ανακατατάξεις πολύ πριν το «ορόσημο» της πτώσης των «τειχών» του 1989. Η περίπτωση της κυβερνητικής πρότασης του ΙΚΚ (Ιταλικό Κομμουνιστικό Κόμμα) στην δεκαετία του '70 είναι άκρως ενδεικτική.

Ο Ε. Μπερλίνγκουερ, με κείμενα του το 1973 διακηρύσσει, ότι μια ένωση της Αριστεράς δεν μπορεί να κυβερνήσει με το 51% των ψήφων, αλλά χρειάζεται μια ευρύτατη πλειοψηφία που θα εξασφαλίζουν τα τρία τότε βασικά ρεύματα, το κομμουνιστικό, το σοσιαλιστικό και το καθολικό (ανάλογο της Χριστιανοδημοκρατίας).

Σύμφωνα με τον Δ. Μπελαντή:

«Η στρατηγική αυτή, κατά τις εκτιμήσεις της ηγεσίας του ΙΚΚ, είναι η μόνη που οδηγεί προς την εξουσία. *Το κόμμα, παρά τη μετριοπάθειά του, παρά τη διαφοροποίησή του από την ΕΣΣΔ, παρά τη ρητή, τέλος, αναγνώριση της παραμονής στο ΝΑΤΟ το 1977, λογίζεται ως «αντίπαλος του Ψυχρού Πολέμου». Ουσιαστικά, το σύστημα λειτουργεί επί τη βάσει του μόνιμου αποκλεισμού του από τη διακυβέρνηση, από τη "συνωμοσία" των κομμάτων του νατοϊκού άξονα (την conventio ad escludendum) ώστε να μονοπωλούν την εξουσία.* ***Άρα, η λύση είναι να νομιμοποιηθεί και να αποκτήσει κυβερνητικό, ή έστω οιονεί κυβερνητικό, ρόλο με τη συναίνεση της ΧΔ (Χριστιανοδημοκρατίας).*** *Να απομακρύνει τον κίνδυνο της "νατοϊκής εκτροπής" και να εσωτερικευθεί διά παντός ως κόμμα εξουσίας. Η μορφή, τελικώς, που επιλέγεται είναι η στήριξη της κυβέρνησης Τζ. Αντρεότι με αποχή των κομμουνιστών στη Βουλή το 1976 και η διαμόρφωση του Κοινού Προγράμματος τον Ιούνιο του 1977. Το συγκυβερνητικό πείραμα διαρκεί από το 1976 ως το 1979, οπότε εγκαταλείπεται από το ΙΚΚ, αλλά και από την Χριστιανοδημοκρατία, η οποία αναζητά πια προνομιακή συμμαχία με το Σοσιαλιστικό Κόμμα του Μπετίνο Κράξι. Η διαμεσολάβηση του εργατικού κινήματος σε μια πολιτική "εθνικής ενότητας" σημαίνει και μια*

Τίποτα δεν έχει μεγαλύτερη σημασία απ' αυτό που θα ακολουθήσει, και αυτό που θα ακολουθήσει μπορεί να επέλθει μόνο αν ανατραπεί εκείνο που υπάρχει τώρα. *Κι ενώ αυτό καθιστά το σύστημα ιδανικό χώρο για καινοτομίες, το καθιστά συνάμα και δύσκολο για διαβίωση, γιατί οι περισσότεροι άνθρωποι προτιμούν κάποιο βαθμό ασφάλειας για το μέλλον από μια ζωή σχεδόν συνεχούς αβεβαιότητας... Δεν είμαστε υποχρεωμένοι ν' αναδημιουργούμε τις σχέσεις μας με όσους συνδεόμαστε στενά, σε μια διαρκή βάση*».

ΜΗΝΙΑΙΑ ΑΝΑΡΧΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

ΧΡΟΝΟΣ 13ος, Φύλλο 151
ΙΟΥΛΙΟΣ-ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2015

ΕΚΔΟΣΗ: ΑΡΧΕΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΓΩΝΩΝ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΑΝΑΡΧΙΚΗ ΑΡΧΕΙΟΘΗΚΗ Α.Μ.Κ.
ΣΑΡΙΠΟΛΟΥ 8, ΑΘΗΝΑ, Τ.Κ. 106 82
τηλέφωνο: 69 73 79 92 07

Υπεύθυνος Έκδοσης
Παναγιώτης Ι. Λιόλιος

Συνδρομή (για 10 τεύχη)
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: 20 ευρώ, ΕΥΡΩΠΗΣ: 30 ευρώ.
Με ταχυδρομική επιταγή στο όνομα:
Γεώργιος Ν. Βλασσόπουλος, Τ.Θ. 30658,
Τ.Κ. 10033, ΑΘΗΝΑ,
ή καταθέτοντας το αντίστοιχο ποσόν στον αριθμό λογαριασμού: (Εθνική Τράπεζα)
116/611-838-03
IBAN: GR77 0110 1160 0000 1166 1183 803 bic: ETHNGRAA
Σε κάθε περίπτωση είναι απαραίτητη η γνωστοποίηση των στοιχείων σας μέσω του ταχυδομείου, τηλεφωνικά ή με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, δηλαδή: Όνομα, επώνυμο, διεύθυνση, ταχυδρομικός κώδικας και ένα τηλέφωνο.

όχι μόνο γεωγραφικά αλλά και ανθρώπινα σύνορα. *Η εντύπωση που μας δίνει είναι ότι **ο άνθρωπος, αν και δεκάχρονος, εξακολουθεί να προσφέρει μεγάλες υποσχέσεις**. Στο μεταξύ, κανείς δεν ισχυρίστηκε ποτέ ότι είναι εύκολο να μεγαλώνεις*».

Ο «**θαυμαστός καινούργιος κόσμος**», λοιπόν, προήλθε από την λεγόμενη κατάρρευση του ανατολικού μπλοκ, όπως ορίζει είτε το προπαγανδιστικό κουτόχορτο της κάθε **Merrill Lynch είτε των απανταχού θιασωτών του (νέου) μαρξισμού** που σκοπεύουν στην ενότητα του «ανταγωνιστικού κινήματος» ή όπως προσφάτως επιβάλλει η νέα κινηματική ορολογία, του «κόσμου του αγώνα»;Ή μήπως λόγου χάρη ο διεθνιστικός χαρακτήρας του μαρξισμού ήταν και παραμένει κινητήρια δύναμη μέσα στις κινητήριες δυνάμεις, που εμπλούτισαν και εμπλουτίζουν την ιδεολογία της κυριαρχίας;

Οι ομοιότητες στην ορολογία, πάντως, είναι εντυπωσιακές: ο νέος άνθρωπος, η ευτυχία και η απελευθέρωση που θα πηγάσουν από την ανάπτυξη των παραγωγικών δυνάμεων, η εξάλειψη των συνόρων, αλλά και η υπόνοια της επιβολής μιας βαθιάς πειθαρχίας ή με άλλα λόγια πειθαναγκασμού, καθώς «δεν είναι εύκολο να μεγαλώνεις», είναι ενδεικτικές.

Ας θυμηθούμε, παρεπιπτόντως, τα λόγια ενός από τους πιο στενούς συνεργάτες του **Μιχαήλ Γκορμπατσόφ**, του **Εβγκένι Αμπαρτσούμωφ**, στα ***Νέα της Μόσχας*** εκείνην την περίοδο της «γέννησης του κόσμου»:

«*Δεν πρόκειται για απλή βελτίωση του σοσιαλισμού, αλλά για ριζικό μετασχηματισμό του [...] Η ουσία των αλλαγών στην οικονομία συνίσταται στην κατάργηση του κρατικού μονοπωλίου και στην υιοθέτηση του οικονομικού πλουραλισμού (συνεταιρισμοί, εκμίσθωση, μετοχικές εταιρίες, ξένες επενδύσεις, ιδιωτικές επιχειρήσεις) [...] Η μετάβαση από το σύστημα κρατικής διανομής, που αποδείχθηκε η πεπερασμένη ισχύς του, στην οικονομία της αγοράς, είναι μακροχρόνια και σύνθετη [...] Πρόκειται για μια διαδικασία μετάβασης από τον εξισωτισμό (sic!!!) στην ατομική πρωτοβουλία (...στα πλαίσια της οποίας) διαγράφεται ορατός ο κίνδυνος της αυξανόμενης ανεργίας, και της κοινωνικής διαφοροποίησης, με την εμφάνιση ομάδων με κατώτατο όριο διατροφής*».

Τα κομμουνιστικά κόμματα, όμως, συμμετείχαν στην δεκαετία του '70 είναι άκρως ενδεικτική.

Ο Ε. Μπερλίνγκουερ, με κείμενα του το 1973 διακηρύσσει, ότι μια ένωση της Αριστεράς δεν μπορεί να κυβερνήσει με το 51% των ψήφων, αλλά χρειάζεται μια ευρύτατη πλειοψηφία που θα εξασφαλίζουν τα τρία τότε βασικά ρεύματα, το κομμουνιστικό, το σοσιαλιστικό και το καθολικό (ανάλογο της Χριστιανοδημοκρατίας).

Σύμφωνα με τον Δ. Μπελαντή:

«***Η στρατηγική αυτή, κατά τις εκτιμήσεις της ηγεσίας του ΙΚΚ, είναι η μόνη που οδηγεί προς την εξουσία***. *Το κόμμα, παρά τη μετριοπάθειά του, παρά τη διαφοροποίησή του από την ΕΣΣΔ, παρά τη ρητή, τέλος, αναγνώριση της παραμονής στο ΝΑΤΟ το 1977, λογίζεται ως «αντίπαλος του Ψυχρού Πολέμου». Ουσιαστικά, το σύστημα λειτουργεί επί τη βάσει του μόνιμου αποκλεισμού του από τη διακυβέρνηση, από τη "συνωμοσία" των κομμάτων του νατοϊκού άξονα (την conventio ad escludendum) ώστε να μονοπωλούν την εξουσία. **Άρα, η λύση είναι να νομιμοποιηθεί και να αποκτήσει κυβερνητικό, ή έστω οιονεί κυβερνητικό, ρόλο με τη συναίνεση της ΧΔ (Χριστιανοδημοκρατίας).** Να απομακρύνει τον κίνδυνο της "νατοϊκής εκτροπής" και να εσωτερικευθεί διά παντός ως κόμμα εξουσίας. Η μορφή, τελικώς, που επιλέγεται είναι η στήριξη της κυβέρνησης Τζ. Αντρεότι με αποχή των κομμουνιστών στη Βουλή το 1976 και η διαμόρφωση του Κοινού Προγράμματος τον Ιούνιο του 1977. Το συγκυβερνητικό πείραμα διαρκεί από το 1976 ως το 1979, οπότε εγκαταλείπεται από το ΙΚΚ, αλλά και από την Χριστιανοδημοκρατία, η οποία αναζητά πια προνομιακή συμμαχία με το Σοσιαλιστικό Κόμμα του Μπετίνο Κράξι. Η διαμεσολάβηση του εργατικού κινήματος σε μια πολιτική "εθνικής ενότητας" σημαίνει και μια πολιτική αντιμετώπισης της κρίσης από κοινού με τα αστικά κόμματα. Αυτό σημαίνει ότι μετά από μια περίοδο πολύ αναβαθμισμένων εργατικών αιτημάτων και κατακτήσεων, η στήριξη του ΙΚΚ στη χριστιανοδημοκρατική κυβέρνηση συνεπάγεται και μια σειρά μέτρων λιτότητας και ανάσχεσης του εργατικού εισοδήματος με σκοπό την ενίσχυση της "εθνικής ανταγωνιστικότητας"*».

Είναι προφανές στην συγκεκριμένη περίπτωση ότι δεν επρόκειτο, βέβαια για κανενός είδους παράδοξης θεωρίας «κομμουνιστικής λιτότητας» και «κομμουνιστικά υποκινούμενου εκσυγχρονισμού», αφού

όπως υπογραμμίζεται το ΙΚΚ προπαγάνδιζε ότι η προοπτική του κόμματος δεν ήταν φυσικά η οικοδόμηση κανενός είδους σοσιαλισμού, αλλά η διάσωση της εθνικής οικονομίας, η «***αποτροπή της άμεσης αναμέτρησης και σύγκρουσης κεφαλαίου εργασίας στο έδαφος της κρίσης***», καθώς «η έξοδος από την κρίση» θα αποτελούσε την «***αφετηρία μιας αναπτυξιακής προσπάθειας με κέρδη για την κοινωνία και προστασία των εργαζομένων***».

Έτσι, όπως παρατηρεί ο Δ. Μπελαντής, η νομιμοποίηση της λιτότητας ήταν αποτέλεσμα μιας διακομματικής οικονομικής συμφωνίας για τον εξωτερικό δανεισμό της Ιταλίας και την υπαγωγή στους

όρους του ΔΝΤ. Θα σημειώσουμε ακόμη την συμβολή του ΙΚΚ στην διαχείριση του ζητήματος της «δημόσιας ασφάλειας», καθώς οι κοινωνικές ταραχές οξύνονταν όπως και το ζήτημα της πολιτικής βίας, που αντιμετωπίστηκαν με έκτακτα μέτρα, φυλακές υψίστης ασφαλείας.

Αργότερα, μεταξύ 1989 και 1994, το ΙΚΚ μετεξελίσ-

νο πάντως που κάναμε ήδη ήταν να θεμελιώσουμε ***τον ελληνικό δρόμο προς έναν δημοκρατικό σοσιαλισμό*** *που είναι αντίθετος σε κάθε δικτατορία.»*.

Ας δούμε, όμως, πως καταγράφονται ορισμένες από τις πιο πάνω «διαδικασίες» και στο θεωρητικό έντυπο του **ΚΚΕ**, την **ΚΟΜΕΠ 2008 τεύχος 4**, από τον **Κ. Σκολαρίκο**:

«Η εμμονή στην προάσπιση της αστικής δημοκρατίας συνεχίστηκε από το «ΚΚΕ Εσωτερικού» και μετά την πτώση της Χούντας. Το 1ο Συνέδριό του υιοθέτησε την πολιτική της Εθνικής Αντιδικτατορικής Δημοκρατικής Ενότητας (ΕΑΔΕ), η οποία αποτελούσε την ελληνική εκδοχή του «ιστορικού συμβιβασμού» και έθετε το δίλημμα φασισμός ή δημοκρατία, σε μια περίοδο μάλιστα κατά την οποία δεν υπήρχε στρατιωτική δικτατορία. Σε αυτή τη βάση ***το "ΚΚΕ Εσωτερικού" μιλούσε για την ανάγκη μιας συμμαχίας που θα απλώνεται μέχρι την αντιχουντική πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας, προκειμένου η χώρα να μην εκτραπεί προς μια νέα φασιστική λύση***. *Με αυτόν τον τρόπο η αστική δημοκρατία μετατρεπόταν σε κολυμβήθρα του Σιλωάμ για την πολιτική του κεφαλαίου, η οποία εξαγνιζόταν μέσω του κοινοβουλίου.* ***Η δε γενικότερη πολιτική αλλαγή δεν μπορούσε παρά να γίνει στο πλαίσιο μιας συναινετικής πολιτικής πειθούς και σταδιακών μεταρρυθμίσεων***, *την οποία δεν ευνοούσε η πολιτική των σκληρών διεκδικήσεων που πρόβαλλε το ΚΚΕ, μιας και όξυνε τα πάθη και μαζί με τη λογική της επαναστατικής ανατροπής ευνοούσε την προετοιμασία ενός νέου φασιστικού σεναρίου.* ***Έκφραση αυτής της πολιτικής του υποτακτικού ρεαλισμού ήταν η στήριξη που προσέφερε το "ΚΚΕ Εσωτερικού" στην είσοδο της Ελλάδας στην ΕΟΚ και το ΝΑΤΟ***».

Παρ' όλα αυτά, όταν ήρθε η κρίσιμη ώρα τα «συντρόφια» αγκαλιάστηκαν και προχώρησαν και πάλι μαζί ώσπου να «ξαναχωρίσουν»:

«Λίγο πριν την άνοδο του ΠΑΣΟΚ στην κυβέρνηση και μετά από αυτήν, η αντιδικτατορική ενότητα μετατράπηκε σε γραμμή ενότητας των δημοκρατικών δυνάμεων (βλ. ΠΑΣΟΚ-ΚΚΕ-"ΚΚΕ Εσωτερικού"), που συνεχίστηκε ως το 1986, οπότε και στο 4ο Συνέδριό του το "ΚΚΕ Εσωτερικού" με οριακή πλειοψηφία (54%) αποφάσισε τη μετεξέλιξή του σε ένα καινούριο κόμμα, την "Ελληνική Αριστερά" (ΕΑΡ). Το ιδρυ-

πειθαρχίας και του άτεγκου κομματικού συγκεντρωτισμού, είτε βάδισαν προς την σοσιαλδημοκρατία είναι οι ίδιοι που λάτρεψαν και λατρεύουν την εξύψωση των παραγωγικών δυνάμεων, είναι οι ίδιοι και απαράλλακτοι σταθεροί εχθροί της ελευθερίας, όσο και αν προσπαθούν να πείσουν για το αντίθετο.

Οι αναρχικοί παραμένουμε σταθερά πολέμιοι τους σε κάθε εποχή, σε κάθε τόπο. Γνωρίζουμε και δεν υποτιμούμε ότι η ανανέωση του ιδεολογικού οπλοστασίου της κυριαρχίας περνάει και μέσα από την σύγχυση και την διαστρέβλωση των ιδεών που αντιπαλεύουν κάθε μορφή εξουσίας. Ιστορικά η ανάληψη της διαχείρισης των κρατικών υποθέσεων από την αριστερά, εκτός των άλλων, όπως έχουμε αναφέρει, διεμβολίζει πολυσύνθετα τον κοινωνικό χώρο. Στα καθ' ημάς ο προσανατολισμός της αντιεξουσιαστικής αριστεράς, στην άμεση ή έμμεση στήριξη της κυβερνώσας αριστεράς, δεν αποτελεί έκπληξη. Οι συνέπειες είναι και ορατές και μη αμελητέες. Αλλά όχι μη προβλέψιμες σε προηγούμενο χρόνο. Η αντιπαράθεση, λοιπόν, δεν μπορεί να αποτελεί μια όψιμη επιλογή κάποιων δήθεν διαφοροποιούμενων στην «κομμουνιστοποίηση του χώρου», όταν ακριβώς αυτή ήταν η κοινή τους επιλογή. Οι λογικές του

Έτσι, όπως παρατηρεί ο Δ. Μπελαντής, η νομιμοποίηση της λιτότητας ήταν αποτέλεσμα μιας διακομματικής οικονομικής συμφωνίας για τον εξωτερικό δανεισμό της Ιταλίας και την υπαγωγή στους

όρους του ΔΝΤ. Θα σημειώσουμε ακόμη την συμβολή του ΙΚΚ στην διαχείριση του ζητήματος της «δημόσιας ασφάλειας», καθώς οι κοινωνικές ταραχές οξύνονταν όπως και το ζήτημα της πολιτικής βίας, που αντιμετωπίστηκαν με έκτακτα μέτρα, φυλακές υψίστης ασφαλείας.

Αργότερα, μεταξύ 1989 και 1994, το ΙΚΚ μετεξελίσσεται ευθέως σε ευρωαριστερό κόμμα ύστερα και από την σχετική πρόταση του τότε ΓΓ του Κόμματος Ακίλε Οκέτο τον Νοέμβρη του 1989.

Ακριβώς στην ίδια περίοδο, δηλαδή στα μέσα της δεκαετίας του '70 και συγκεκριμένα στις **9-2-1975** στην **Αυγή** διακηρύσσονται μεταξύ άλλων τα εξής στα πλαίσια της έναρξης της μεταπολιτευτικής περιόδου:

*«Ο **σοσιαλισμός** στη χώρα μας θα είναι μια εξουσία με **πολυκομματικό σύστημα, καθεστώς ελεύθερης λειτουργίας όλων των κομμάτων** που σέβονται την αρχή της λαϊκής κυριαρχίας, μαζί και την αντιπολίτευσης. Επίσης την αρχή της παραίτησης της κυβέρνησης, που δεν απολαμβάνει της εμπιστοσύνης της Βουλής και του λαού, αντικατάστασης της με βάση το σεβασμό της πλειοψηφίας του λαού. Αποβλέπουμε σε μια μακρόχρονη συνύπαρξη και*

*την πτώση της Χούντας. Το 1ο Συνέδριό του υιοθέτησε την πολιτική της Εθνικής Αντιδικτατορικής Δημοκρατικής Ενότητας (ΕΑΔΕ), η οποία αποτελούσε την ελληνική εκδοχή του «ιστορικού συμβιβασμού» και έθετε το δίλημμα φασισμός ή δημοκρατία, σε μια περίοδο μάλιστα κατά την οποία δεν υπήρχε στρατιωτική δικτατορία. Σε αυτή τη βάση **το "ΚΚΕ Εσωτερικού" μιλούσε για την ανάγκη μιας συμμαχίας που θα απλώνεται μέχρι την αντιχουντική πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας, προκειμένου η χώρα να μην εκτραπεί προς μια νέα φασιστική λύση**. Με αυτόν τον τρόπο η αστική δημοκρατία μετατρεπόταν σε κολυμβήθρα του Σιλωάμ για την πολιτική του κεφαλαίου, η οποία εξαγνιζόταν μέσω του κοινοβουλίου. **Η δε γενικότερη πολιτική αλλαγή δεν μπορούσε παρά να γίνει στο πλαίσιο μιας συναινετικής πολιτικής πειθούς και σταδιακών μεταρρυθμίσεων**, την οποία δεν ευνοούσε η πολιτική των σκληρών διεκδικήσεων που πρόβαλλε το ΚΚΕ, μιας και όξυνε τα πάθη και μαζί με τη λογική της επαναστατικής ανατροπής ευνοούσε την προετοιμασία ενός νέου φασιστικού σεναρίου. **Έκφραση αυτής της πολιτικής του υποτακτικού ρεαλισμού ήταν η στήριξη που προσέφερε το "ΚΚΕ Εσωτερικού" στην είσοδο της Ελλάδας στην ΕΟΚ και το ΝΑΤΟ**».*

Παρ' όλα αυτά, όταν ήρθε η κρίσιμη ώρα τα «συντρόφια» αγκαλιάστηκαν και προχώρησαν και πάλι μαζί ώσπου να «ξαναχωρίσουν»:

«Λίγο πριν την άνοδο του ΠΑΣΟΚ στην κυβέρνηση και μετά από αυτήν, η αντιδικτατορική ενότητα μετατράπηκε σε γραμμή ενότητας των δημοκρατικών δυνάμεων (βλ. ΠΑΣΟΚ-ΚΚΕ-"ΚΚΕ Εσωτερικού"), που συνεχίστηκε ως το 1986, οπότε και στο 4ο Συνέδριό του το "ΚΚΕ Εσωτερικού" με οριακή πλειοψηφία (54%) αποφάσισε τη μετεξέλιξή του σε ένα καινούριο κόμμα, την "Ελληνική Αριστερά" (ΕΑΡ). Το ιδρυτικό συνέδριο της ΕΑΡ πραγματοποιήθηκε το 1987, ενώ το 1988 συντάχθηκε το κοινό πόρισμα ΚΚΕ-ΕΑΡ, βάσει του οποίου συγκροτήθηκε ο "Συνασπισμός της Αριστεράς και της Προόδου". Στα πλαίσια του Συνασπισμού, κάτω και από την αρνητική επίδραση της νίκης της αντεπανάστασης στις σοσιαλιστικές χώρες και σε συνεργασία με τη νέα οπορτουνιστική ομάδα στελεχών του Κόμματος, ο πολιτικός απόγονος του "ΚΚΕ Εσωτερικού" πρωτοστάτησε στη νέα προσπάθεια διάλυσης του ΚΚΕ» (ό.π.).

Και έτσι ήρθε η συγκυβέρνηση με την Δεξιά, «ατιμάστηκε» και πάλι το «κόμμα του Λαού», μάλλον επειδή ξεγελάστηκε από τους πονηρούς οπορτουνιστές του ευρωκομμουνισμού και μάλλον λόγω πολιτικής απειρίας. Ε, δεν πειράζει τα πρώτα 100 χρόνια είναι δύσκολα και γεμάτα «λάθη». Ας είναι.

Δεν χρειάζεται πολύ κόπο για να συμπεράνει κάποιος, χωρίς κατ' ανάγκην να είναι αναρχικός, ότι

πειθαρχίας και του άτεγκου κομματικού συγκεντρωτισμού, είτε βάδισαν προς την σοσιαλδημοκρατία είναι οι ίδιοι που λάτρεψαν και λατρεύουν την εξύψωση των παραγωγικών δυνάμεων, είναι οι ίδιοι και απαράλλακτοι σταθεροί εχθροί της ελευθερίας, όσο και αν προσπαθούν να πείσουν για το αντίθετο.

Οι αναρχικοί παραμένουμε σταθερά πολέμιοι τους σε κάθε εποχή, σε κάθε τόπο. Γνωρίζουμε και δεν υποτιμούμε ότι η ανανέωση του ιδεολογικού οπλοστασίου της κυριαρχίας περνάει και μέσα από την σύγχυση και την διαστρέβλωση των ιδεών που αντιπαλεύουν κάθε μορφή εξουσίας. Ιστορικά η ανάληψη της διαχείρισης των κρατικών υποθέσεων από την αριστερά, εκτός των άλλων, όπως έχουμε αναφέρει, διεμβολίζει πολυσύνθετα τον κοινωνικό χώρο. Στα καθ' ημάς ο προσανατολισμός της αντιεξουσιαστικής αριστεράς, στην άμεση ή έμμεση στήριξη της κυβερνώσας αριστεράς, δεν αποτελεί έκπληξη. Οι συνέπειες είναι και ορατές και μη αμελητέες. Αλλά όχι μη προβλέψιμες σε προηγούμενο χρόνο. Η αντιπαράθεση, λοιπόν, δεν μπορεί να αποτελεί μια όψιμη επιλογή κάποιων δήθεν διαφοροποιούμενων στην «κομμουνιστοποίηση του χώρου», όταν ακριβώς αυτή ήταν η κοινή τους επιλογή. Οι λογικές του ένοπλου κόμματος, ο συγχρωτισμός (μας έφαγαν οι ευγένειες...) με τις συγκροτημένες υποστάσεις της μαφίας μέσα και έξω από τις φυλακές, όντας βαθύτατα εξουσιαστικές, όχι μόνο δεν οδηγούν σε διαφοροποίηση των φορέων τους από αυτούς που δήθεν καταγγέλλουν, αλλά συνιστούν την ύψιστη απόδειξη της ομογενοποίησής τους. Ταυτόχρονα, η εναλλακτική διέξοδος που προτείνεται ενίοτε και αφορά την οργανωτική «ανάσταση εκ νεκρών» που θα αποτελεί φάρμακο και λύτρωση, αποδεικνύεται άλλο τόσο κομμουνιστική στην έμπνευση και στην οργάνωση της σε βαθμό μάλλον αναμενόμενο των περιστάσεων.

Και όμως, είναι (ή μάλλον θα έπρεπε να είναι) η στιγμή που οι μάσκες (ξανα)πέφτουν για τους αριστερούς διαχειριστές των κρατικών υποθέσεων και μάλιστα με εκκωφαντικό τρόπο. Και όμως, οι δυνατότητες θα έπρεπε να φάνταζαν για όσους αυ-

όρους του ΔΝΤ. Θα σημειώσουμε ακόμη την συμβολή του ΙΚΚ στην διαχείριση του ζητήματος της «δημόσιας ασφάλειας», καθώς οι κοινωνικές ταραχές οξύνονταν όπως και το ζήτημα της πολιτικής βίας, που αντιμετωπίστηκαν με έκτακτα μέτρα, φυλακές υψίστης ασφαλείας.

Αργότερα, μεταξύ 1989 και 1994, το ΙΚΚ μετεξελίσσεται ευθέως σε ευρωαριστερό κόμμα ύστερα και από την σχετική πρόταση του τότε ΓΓ του Κόμματος Ακίλε Οκέτο τον Νοέμβρη του 1989.

Ακριβώς στην ίδια περίοδο, δηλαδή στα μέσα της δεκαετίας του '70 και συγκεκριμένα στις **9-2-1975** στην **Αυγή** διακηρύσσονται μεταξύ άλλων τα εξής στα πλαίσια της έναρξης της μεταπολιτευτικής περιόδου:

*«Ο **σοσιαλισμός** στη χώρα μας θα είναι μια εξουσία με **πολυκομματικό σύστημα**, **καθεστώς ελεύθερης λειτουργίας όλων των κομμάτων** που σέβονται την αρχή της λαϊκής κυριαρχίας, μαζί και της αντιπολίτευσης. Επίσης την αρχή της παραίτησης της κυβέρνησης, που δεν απολαμβάνει της εμπιστοσύνης της Βουλής και του λαού, αντικατάστασης της με βάση το σεβασμό της πλειοψηφίας του λαού. Αποβλέπουμε σε μια μακρόχρονη συνύπαρξη και αμοιβαίο έλεγχο όλων των κομμάτων [...] Καθοριστικό γνώρισμα του είναι η ολόπλευρα ανεπτυγμένη δημοκρατία και η συμμετοχή του λαού στα κοινά. Και ακριβώς έτσι το καθεστώς αυτό θα είναι περισσότερο θωρακισμένο από κάθε προσπάθεια βίαιης ανατροπής του».*

Ένα χρόνο αργότερα, το **1976**, ο τότε γραμματέας της ΚΕ του «ΚΚΕ εσωτερικού» **Μπάμπης Δρακόπουλος** υποστήριξε σε συνέντευξη του στην **Αυγή στις 10 Μαρτίου**:

*«Εμείς **στο καταστατικό μας δεν περιλάβαμε τον όρο "δικτατορία του προλεταριάτου"**. Και δεν τον περιλάβαμε, γιατί **τον θεωρούμε ξεπερασμένο**. Εκεί-* *διεκδικήσεων που πρόβαλλε το ΚΚΕ, μιας και όξυνε τα πάθη και μαζί με τη λογική της επαναστατικής ανατροπής ευνοούσε την προετοιμασία ενός νέου φασιστικού σεναρίου. **Έκφραση αυτής της πολιτικής του υποτακτικού ρεαλισμού ήταν η στήριξη που προσέφερε το "ΚΚΕ Εσωτερικού" στην είσοδο της Ελλάδας στην ΕΟΚ και το ΝΑΤΟ**».*

Παρ' όλα αυτά, όταν ήρθε η κρίσιμη ώρα τα «συντρόφια» αγκαλιάστηκαν και προχώρησαν και πάλι μαζί ώσπου να «ξαναχωρίσουν»:

«Λίγο πριν την άνοδο του ΠΑΣΟΚ στην κυβέρνηση και μετά από αυτήν, η αντιδικτατορική ενότητα μετατράπηκε σε γραμμή ενότητας των δημοκρατικών δυνάμεων (βλ. ΠΑΣΟΚ-ΚΚΕ-"ΚΚΕ Εσωτερικού"), που συνεχίστηκε ως το 1986, οπότε και στο 4ο Συνέδριό του το "ΚΚΕ Εσωτερικού" με οριακή πλειοψηφία (54%) αποφάσισε τη μετεξέλιξή του σε ένα καινούριο κόμμα, την "Ελληνική Αριστερά" (ΕΑΡ). Το ιδρυτικό συνέδριο της ΕΑΡ πραγματοποιήθηκε το 1987, ενώ το 1988 συντάχθηκε το κοινό πόρισμα ΚΚΕ-ΕΑΡ, βάσει του οποίου συγκροτήθηκε ο "Συνασπισμός της Αριστεράς και της Προόδου". Στα πλαίσια του Συνασπισμού, κάτω και από την αρνητική επίδραση της νίκης της αντεπανάστασης στις σοσιαλιστικές χώρες και σε συνεργασία με τη νέα οπορτουνιστική ομάδα στελεχών του Κόμματος, ο πολιτικός απόγονος του "ΚΚΕ Εσωτερικού" πρωτοστάτησε στη νέα προσπάθεια διάλυσης του ΚΚΕ» (ό.π.).

Και έτσι ήρθε η συγκυβέρνηση με την Δεξιά, «ατιμάστηκε» και πάλι το «κόμμα του Λαού», μάλλον επειδή ξεγελάστηκε από τους πονηρούς οπορτουνιστές του ευρωκομμουνισμού και μάλλον λόγω πολιτικής απειρίας. Ε, δεν πειράζει τα πρώτα 100 χρόνια είναι δύσκολα και γεμάτα «λάθη». Ας είναι.

Δεν χρειάζεται πολύ κόπο για να συμπεράνει κάποιος, χωρίς κατ' ανάγκην να είναι αναρχικός, ότι η θέση, η ιδεολογία, οι μηχανισμοί των κομμουνιστικών ή ευρύτερα αριστερών κομμάτων πάσης φύσεως και πάσης μεταλλάξεως ανήκαν ανέκαθεν στο κυριαρχικό στρατόπεδο. Επίσης, ιδιαίτερη σημασία έχει να γίνει κατανοητό ότι διέθεταν στις πιο κρίσιμες στιγμές την καύσιμη ύλη για να προχωρήσουν οι κυριαρχικοί σχεδιασμοί, να ξεμπλοκαριστούν από τα όποια προβλήματα, διαθέτοντας την ιδιαίτερη ικανότητα χειραγώγησης και καταστολής του κοινωνικού χώρου. Είτε τάσσονται ακόμη υπέρ της «ταξικής δικτατορίας του προλεταριάτου», της «αυθεντίας και πρωτοπορίας του κόμματος», της κομματικής

Οι αναρχικοί παραμένουμε σταθερά πολέμιοι τους σε κάθε εποχή, σε κάθε τόπο. Γνωρίζουμε και δεν υποτιμούμε ότι η ανανέωση του ιδεολογικού οπλοστασίου της κυριαρχίας περνάει και μέσα από την σύγχυση και την διαστρέβλωση των ιδεών που αντιπαλεύουν κάθε μορφή εξουσίας. Ιστορικά η ανάληψη της διαχείρισης των κρατικών υποθέσεων από την αριστερά, εκτός των άλλων, όπως έχουμε αναφέρει, διεμβολίζει πολυσύνθετα τον κοινωνικό χώρο. Στα καθ' ημάς ο προσανατολισμός της αντιεξουσιαστικής αριστεράς, στην άμεση ή έμμεση στήριξη της κυβερνώσας αριστεράς, δεν αποτελεί έκπληξη. Οι συνέπειες είναι και ορατές και μη αμελητέες. Αλλά όχι μη προβλέψιμες σε προηγούμενο χρόνο. Η αντιπαράθεση, λοιπόν, δεν μπορεί να αποτελεί μια όψιμη επιλογή κάποιων δήθεν διαφοροποιούμενων στην «κομμουνιστοποίηση του χώρου», όταν ακριβώς αυτή ήταν η κοινή τους επιλογή. Οι λογικές του ένοπλου κόμματος, ο συγχρωτισμός (μας έφαγαν οι ευγένειες...) με τις συγκροτημένες υποστάσεις της μαφίας μέσα και έξω από τις φυλακές, όντας βαθύτατα εξουσιαστικές, όχι μόνο δεν οδηγούν σε διαφοροποίηση των φορέων τους από αυτούς που δήθεν καταγγέλλουν, αλλά συνιστούν την ύψιστη απόδειξη της ομογενοποίησής τους. Ταυτόχρονα, η εναλλακτική διέξοδος που προτείνεται ενίοτε και αφορά την οργανωτική «ανάσταση εκ νεκρών» που θα αποτελεί φάρμακο και λύτρωση, αποδεικνύεται άλλο τόσο κομμουνιστική στην έμπνευση και στην οργάνωση της σε βαθμό μάλλον αναμενόμενο των περιστάσεων.

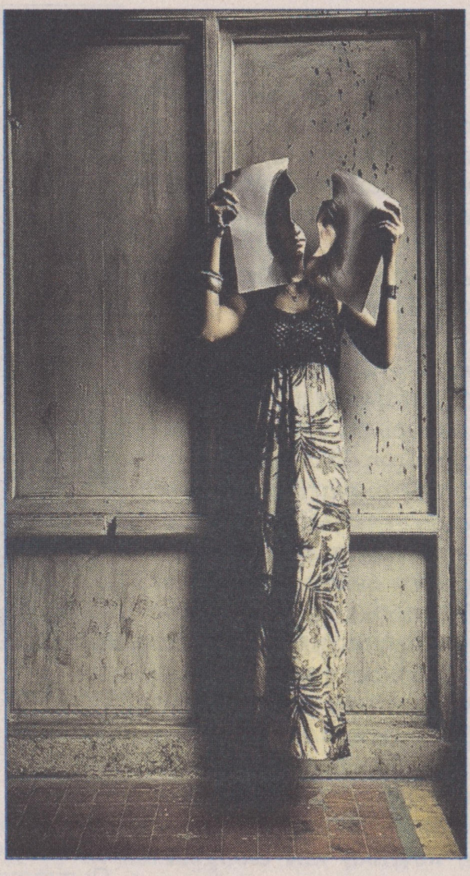
Και όμως, είναι (ή μάλλον θα έπρεπε να είναι) η στιγμή που οι μάσκες (ξανα)πέφτουν για τους αριστερούς διαχειριστές των κρατικών υποθέσεων και μάλιστα με εκκωφαντικό τρόπο. Και όμως, οι δυνατότητες θα έπρεπε να φάνταζαν για όσους αυτοπροσδιορίζονται αναρχικοί ως τεράστιες. Θα το ξαναπούμε, η εποχή των βεβαιοτήτων έχει περάσει ανεπιστρεπτί. Σε ένα, κοινωνικό χώρο λεηλατημένο με κάθε τρόπο, αποσυντιθέμενο από μια διαδικασία που απ' ότι φαίνεται, όχι μόνο δεν έχει τελειώσει, όχι μόνο δεν βρίσκεται στην μέση, αλλά μάλλον πρόκειται για το τέλος μιας επώδυνης αρχής. Ηττημένος δεν είναι μόνο όποιος δεν αγωνίζεται, αλλά και εκείνος που δεν αποφασίζει να μείνει πιστός στις απόψεις του, εφόσον τις θεωρεί απόψεις του....

Συσπείρωση Αναρχικών

Διπλωματία και κόλακες

Στο διάβα των αιώνων η διπλωματία, και κυρίως η οικονομική της μορφή, είχε σημαντική παρουσία στις εξουσιαστικές κατακτήσεις. Σε πολλές περιπτώσεις κιόλας, παρουσιάζει πολλές ομοιότητες ως προς τον τρόπο διαχείρισής της, ανεξαρτήτως οικονομικού συστήματος και «έθνους» που αυτή εμφανίζεται. Βέβαια δεν μπορούμε να μιλήσουμε για διπλωματία, εάν δεν λάβουμε υπόψη μας και τη χρήση της δωροδοκίας, ως ένα βασικό συστατικό στοιχείο και μέσο δράσης της. Δεν είναι καθολικό, όμως, διότι η ύπαρξη κοινών συμφεροντικών στόχων ή γεωστρατηγικών επιλογών διαμορφώνει πεδία συνεννόησης και δράσης, ενώ επίσης η διείσδυση «πολιτιστικών» στοιχείων μέσα σε λαούς και εξουσιαστικά συστήματα διαχείρισης επιφέρουν αποτελέσματα απείρως πιο παραγωγικά και επωφελή για τους κυρίαρχους από οποιαδήποτε δωροδοκία ή στρατιωτική επιβολή.

Με αυτόν τον τρόπο, λοιπόν, οι έλληνες του 5ου αι. Π.Χ. έπεσαν θύματα της γοητείας που τους ασκούσε ο πλούτος των περσών, μερικές φορές με τη μορφή των νομισμάτων και του αποτυπώματος των περσών τοξοτών. Έτσι, για παράδειγμα, η Μίλητος με την προτροπή των ιερέων του Απόλλωνα, προσχώρησε στην περσική αυτοκρατορία. Για πενήντα χρόνια, οι πέρσες ηγέτες φέρονται να δωροδοκούν τους ιερείς του ναού του Απόλλωνα της Μιλήτου και των Δελφών, για να δίνουν χρησμούς που ενθάρρυναν τους έλληνες να προσαρμόζονται στις επιθυμίες της περσίας, αφού και η εμπορική τάξη των ελλήνων προσδοκούσε πολλά από την αχανή περσική αυτοκρατορία. Όμως, οι διπλωματικές προσπάθειες και οι δωροδοκίες, απαιτούσαν υπομονή από τους κατακτητές για να είναι επιτυχείς

έδωσαν τρεισήμισυ αιώνες ακόμη υπόσταση στο βυζαντινό κράτος. Συνεπώς, η δωροδοκία ήταν μια γνωστή, σε όλους, μέθοδος για την αντιμετώπιση επικίνδυνων καταστάσεων, είτε εντός είτε εκτός των τειχών. Τα οφέλη των δωροληπτών, μέχρι και σήμερα, μπορεί να κινούνται σε διάφορα επίπεδα και φυσικά να μην εξαντλούνται σε οικονομικά, και μόνο, κίνητρα.

Λίγους αιώνες μετά τους πέρσες ήταν η σειρά των ρωμαίων να εγκατασταθούν στον ελλαδικό χώρο. Αποκομίζοντας πολλά λάφυρα από χρυσό και ασήμι, οι πλούσιοι έγιναν πλουσιότεροι και οι φτωχοί φτωχότεροι. Οι πλούσιοι ρωμαίοι χρησιμοποιούσαν

της στους εμπόρους που πουλούσαν χρήσιμα και πολυτελή αντικείμενα είχε κάνει τους γαλάτες μαλθακούς και τους είχε ωθήσει να ηττηθούν στις μάχες πολύ συχνά. Η ανασυγκρότηση, όμως, των γαλατών ανάγκασε τον Καίσαρα να δωροδοκήσει τελικά τον Βερσινγκετορίξ με τεράστια ποσά και να τους διαβεβαιώσει ότι δεν θα επιβαρύνονταν με επί πλέον φόρους. Αντίθετα, ο ιστορικός Τάκιτος στο έργο του *Ήθη των Γερμανών* ανασκοπεί δυο αιώνες ρωμαϊκής αποτυχίας στην κατάκτηση της γερμανίας και κυρίως την αποδίδει στην απλότητα της ζωής των γερμανών.

Σε αυτό το σημείο, θα θέλαμε να σημειώσουμε τα εξής: Η κολακεία, η δωροδοκία και η διπλωματία είναι διαχρονικά χρήσιμα εργαλεία των εξουσιαστών για να διατηρούν την ισχύ τους. Η χρήση της κολακείας ή της δωροδοκίας, όπως είδαμε παραπάνω, από ανθρώπους που βρίσκονται σε μειονεκτική θέση έναντι του κατακτητή, γίνεται διότι δεν θέλουν να απολέσουν τα «οφέλη του πολιτισμού τους». Οι φοροαπαλλαγές είναι το δωράκι της αντίστασης, δεδομένης όμως και της εν δυνάμει χρήσης της. Δηλαδή, για να το πούμε πιο απλά, δεν χαρίζεται τίποτα και σε κανέναν εάν δεν αναγνωρίζεται από τους απέναντι, η αποτελεσματικότητα καίριων χτυπημάτων. Οι ισχυροί και οι εξουσιαστές πάντα απομυζούν και εξευτελίζουν τους κα-

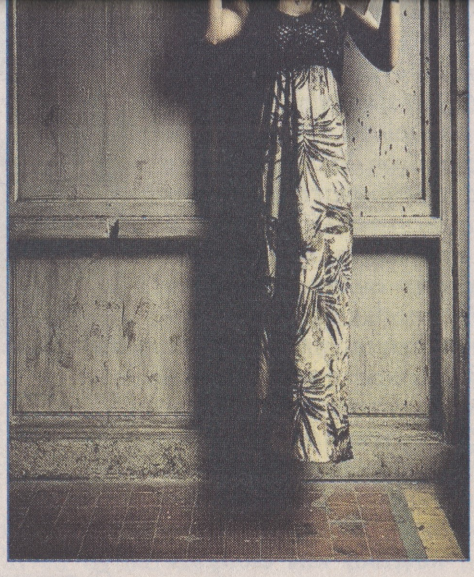
συστηματικά από παλιά. Οι βυζαντινοί μελετούσαν τους γείτονες τους από κοντά, κρατώντας σημειώσεις για τις οικογένειες με μεγαλύτερη επιρροή, ποιά δώρα προτιμούσαν, ποιά αισθήματά τους μπορούσαν να καλλιεργηθούν επωφελώς και ποιές πολιτικές ή οικονομικές σχέσεις μπορούσαν να συναφθούν, εφαρμόζοντας την «*επιστήμη διακυβέρνησης βαρβάρων*» κατά τον C. Diehl. Κεντρικό σημείο της βυζαντινής διπλωματίας ήταν η πεποίθηση ότι ο κάθε άνθρωπος εξαγοράζεται με χρήμα, όπως και η διαδεδομένη εφαρμογή γάμων συμφέροντος και τέλεσης δείπνων με πολιτικούς και οικονομικούς παράγοντες για εξυπηρέτηση σκοπών. Κάτι αντίστοιχο, άλλωστε, έγινε στη σύγχρονη εποχή και στη δεύτερη παγκόσμια ανθρωποσφαγή, όταν ο Τσώρτσιλ αναγκάστηκε να ξεπουλήσει τις ναυτικές βάσεις του Δυτικού ημισφαιρίου που κατείχε η βρετανία, ώστε να λάβει χώρα η αμερικάνικη βοήθεια, που περιλάμβανε πενήντα πλοία και πολεμικό υλικό. Ουσιαστικά οι βρετανοί αγόρασαν ειρήνη που τους την πούλησαν οι αμερικάνοι.

Στην μεταψυχροπολεμική εποχή οι υπηρεσίες πληροφοριών των ΗΠΑ επιφορτίστηκαν με την συλλογή πληροφοριών για επιχειρηματικούς λόγους. Σύμφωνα με διαβαθμισμένα έγγραφα, όπως μας πληροφορεί ο Thomas Breslin, σε διεθνείς επιχειρηματικές συμβάσεις αξίας 45 δις δολλαρίων που

«έθνους» που αυτή εμφανίζεται. Βέβαια δεν μπορούμε να μιλήσουμε για διπλωματία, εάν δεν λάβουμε υπόψη μας και τη χρήση της δωροδοκίας, ως ένα βασικό συστατικό στοιχείο και μέσο δράσης της. Δεν είναι καθολικό, όμως, διότι η ύπαρξη κοινών συμφεροντικών στόχων ή γεωστρατηγικών επιλογών διαμορφώνει πεδία συνεννόησης και δράσης, ενώ επίσης η διείσδυση «πολιτιστικών» στοιχείων μέσα σε λαούς και εξουσιαστικά συστήματα διαχείρισης επιφέρουν αποτελέσματα απείρως πιο παραγωγικά και επωφελή για τους κυρίαρχους από οποιαδήποτε δωροδοκία ή στρατιωτική επιβολή.

Με αυτόν τον τρόπο, λοιπόν, οι έλληνες του 5ου αι. Π.Χ. έπεσαν θύματα της γοητείας που τους ασκούσε ο πλούτος των περσών, μερικές φορές με τη μορφή των νομισμάτων και του αποτυπώματος των περσών τοξοτών. Έτσι, για παράδειγμα, η Μίλητος με την προτροπή των ιερέων του Απόλλωνα, προσχώρησε στην περσική αυτοκρατορία. Για πενήντα χρόνια, οι πέρσες ηγέτες φέρονται να δωροδοκούν τους ιερείς του ναού του Απόλλωνα της Μιλήτου και των Δελφών, για να δίνουν χρησμούς που ενθάρρυναν τους έλληνες να προσαρμόζονται στις επιθυμίες της περσίας, αφού και η εμπορική τάξη των ελλήνων προσδοκούσε πολλά από την αχανή περσική αυτοκρατορία. Όμως, οι διπλωματικές προσπάθειες και οι δωροδοκίες, απαιτούσαν υπομονή από τους κατακτητές για να είναι επιτυχείς και να μην εναποθέτουν αποκλειστικά τη δράση τους στη στρατιωτική ισχύ. Παράλληλα, και οι έλληνες άρχοντες δρούσαν με παρόμοιο, με τους πέρσες τρόπο. Αφού, όπως μας πληροφορεί ο Πλούταρχος, ο Περικλής δωροδόκησε το βασιλιά των σπαρτιατών και τον σύμβουλο του, για να αποχωρήσουν και να επιστρέψουν τα στρατεύματα τους, από τα σύνορα της Αττικής, στη Σπάρτη. Οι αθηναίοι αποδέχθηκαν χωρίς ερωτήσεις τη μυστηριώδη δαπάνη των δέκα ταλάντων έχοντας εμπιστοσύνη στον ηγέτη τους.

Αρκετούς αιώνες αργότερα, οι βυζαντινοί σε μια παρόμοια -αλλά διαφορετικής τάξης μεγέθους- δύσκολη

έδωσαν τρεισήμισυ αιώνες ακόμη υπόσταση στο βυζαντινό κράτος. Συνεπώς, η δωροδοκία ήταν μια γνωστή, σε όλους, μέθοδος για την αντιμετώπιση επικίνδυνων καταστάσεων, είτε εντός είτε εκτός των τειχών. Τα οφέλη των δωροληπτών, μέχρι και σήμερα, μπορεί να κινούνται σε διάφορα επίπεδα και φυσικά να μην εξαντλούνται σε οικονομικά, και μόνο, κίνητρα.

Λίγους αιώνες μετά τους πέρσες ήταν η σειρά των ρωμαίων να εγκατασταθούν στον ελλαδικό χώρο. Αποκομίζοντας πολλά λάφυρα από χρυσό και ασήμι, οι πλούσιοι έγιναν πλουσιότεροι και οι φτωχοί φτωχότεροι. Οι πλούσιοι ρωμαίοι χρησιμοποιούσαν έλληνες δασκάλους για την εκπαίδευση των παιδιών τους και οι ανώτερες ρωμαϊκές τάξεις, από άποψη κουλτούρας εξελληνίζονταν. Οι δωροδοκίες, όμως και οι κολακείες, δεν ήταν έργο μόνο των κατακτητών, αλλά και των κατακτημένων. Οι έλληνες εξουσιαστές και πλούσιοι ό,τι δεν πετύχαιναν με την κολακεία προσπαθούσαν να το αποσπάσουν με τη δωροδοκία προς τους ρωμαίους εξουσιαστές. Είναι γνωστή η απόδοση του πρώτου βραβείου στη μουσική, στον αθλητισμό και στις αρματοδρομίες στον Νέρωνα από τους έλληνες με αντάλλαγμα σχετική ελευθερία και φοροαπαλλαγές. Από την άλλη πλευρά, οι ρωμαίοι γνώριζαν

της στους εμπόρους που πουλούσαν χρήσιμα και πολυτελή αντικείμενα είχε κάνει τους γαλάτες μαλθακούς και τους είχε ωθήσει να ηττηθούν στις μάχες πολύ συχνά. Η ανασυγκρότηση, όμως, των γαλατών ανάγκασε τον Καίσαρα να δωροδοκήσει τελικά τον Βερσινγκετορίξ με τεράστια ποσά και να τους διαβεβαιώσει ότι δεν θα επιβαρύνονταν με επί πλέον φόρους. Αντίθετα, ο ιστορικός Τάκιτος στο έργο του *Ήθη των Γερμανών* ανασκοπεί δυο αιώνες ρωμαϊκής αποτυχίας στην κατάκτηση της γερμανίας και κυρίως την αποδίδει στην απλότητα της ζωής των γερμανών.

Σε αυτό το σημείο, θα θέλαμε να σημειώσουμε τα εξής: Η κολακεία, η δωροδοκία και η διπλωματία είναι διαχρονικά χρήσιμα εργαλεία των εξουσιαστών για να διατηρούν την ισχύ τους. Η χρήση της κολακείας ή της δωροδοκίας, όπως είδαμε παραπάνω, από ανθρώπους που βρίσκονται σε μειονεκτική θέση έναντι του κατακτητή, γίνεται διότι δεν θέλουν να απολέσουν τα «οφέλη του πολιτισμού τους». Οι φοροαπαλλαγές είναι το δωράκι της αντίστασης, δεδομένης όμως και της εν δυνάμει χρήσης της. Δηλαδή, για να το πούμε πιο απλά, δεν χαρίζεται τίποτα και σε κανέναν εάν δεν αναγνωρίζεται από τους απέναντι, η αποτελεσματικότητα καίριων χτυπημάτων. Οι ισχυροί και οι εξουσιαστές πάντα απομυζούν και εξευτελίζουν τους κατακτημένους ή καταπιεσμένους όταν κρίνουν ότι αυτό δεν θα τους επηρεάσει αρνητικά στην εκμετάλλευση και τη διαχείριση. Αιώνες αποικιοκρατίας από διάφορες «εθνικές» ελίτ, το αποδεικνύουν περίτρανα. Όπως επίσης και ο παραδειγματισμός ήταν πάντα ένας από τους κανόνες χρήσης των καταπιεστών.

Ταυτόχρονα, ο Τάκιτος αναφέρει, ότι μπορεί οι γερμανοί να ζούσαν με απλότητα, αλλά ήταν ιδιαίτερα άπληστοι με τη ξένη λεία και αρνητές οποιασδήποτε υποχρέωσης σε αντάλλαγμα κάποιου δώρου. Θα προσθέταμε ότι αυτά τα χαρακτηριστικά συμπεριφοράς εμφανίζονται κατ' επανάληψη και

συστηματικά από παλιά. Οι βυζαντινοί μελετούσαν τους γείτονες τους από κοντά, κρατώντας σημειώσεις για τις οικογένειες με μεγαλύτερη επιρροή, ποιά δώρα προτιμούσαν, ποιά αισθήματά τους μπορούσαν να καλλιεργηθούν επωφελώς και ποιές πολιτικές ή οικονομικές σχέσεις μπορούσαν να συναφθούν, εφαρμόζοντας την *«επιστήμη διακυβέρνησης βαρβάρων»* κατά τον C. Diehl. Κεντρικό σημείο της βυζαντινής διπλωματίας ήταν η πεποίθηση ότι ο κάθε άνθρωπος εξαγοράζεται με χρήμα, όπως και η διαδεδομένη εφαρμογή γάμων συμφέροντος και τέλεσης δείπνων με πολιτικούς και οικονομικούς παράγοντες για εξυπηρέτηση σκοπών. Κάτι αντίστοιχο, άλλωστε, έγινε στη σύγχρονη εποχή και στη δεύτερη παγκόσμια ανθρωποσφαγή, όταν ο Τσώρτσιλ αναγκάστηκε να ξεπουλήσει τις ναυτικές βάσεις του Δυτικού ημισφαιρίου που κατείχε η βρετανία, ώστε να λάβει χώρα η αμερικάνικη βοήθεια, που περιλάμβανε πενήντα πλοία και πολεμικό υλικό. Ουσιαστικά οι βρετανοί αγόρασαν ειρήνη που τους την πούλησαν οι αμερικάνοι.

Στην μεταψυχροπολεμική εποχή οι υπηρεσίες πληροφοριών των ΗΠΑ επιφορτίστηκαν με την συλλογή πληροφοριών για επιχειρηματικούς λόγους. Σύμφωνα με διαβαθμισμένα έγγραφα, όπως μας πληροφορεί ο Thomas Breslin, σε διεθνείς επιχειρηματικές συμβάσεις αξίας 45 δις δολλαρίων που κέρδισαν μη αμερικάνικες εταιρείες, έντονο ήταν το στοιχείο της δωροδοκίας, κάτι που οφείλεται, σύμφωνα με τον Breslin, στην **ποινικοποίηση της δωροδοκίας του κάθε αμερικανού πολίτη προς παράγοντες του εξωτερικού για επιχειρηματικούς λόγους**. Όταν οι αμερικάνοι διαπίστωσαν το μέγεθος της απώλειας συμβάσεων λόγω δωροδοκιών από άλλα κράτη ζήτησαν και πήραν από τα μέλη του ΟΟΣΑ τη δέσμευση για ποινικοποίηση της δωροδοκίας προς ξένους αξιωματούχους, η συμφωνία ωστόσο δεν κάλυπτε τη δωροδοκία προς ξένα πολιτικά κόμματα. Χωρίς να παραβλέπουμε και τη σκοπιμότητα που τυχόν να υπάρχει σε

γοητείας που τους ασκούσε ο πλούτος των περσών, μερικές φορές με τη μορφή των νομισμάτων και του αποτυπώματος των περσών τοξοτών. Έτσι, για παράδειγμα, η Μίλητος με την προτροπή των ιερέων του Απόλλωνα, προσχώρησε στην περσική αυτοκρατορία. Για πενήντα χρόνια, οι πέρσες ηγέτες φέρονται να δωροδοκούν τους ιερείς του ναού του Απόλλωνα της Μιλήτου και των Δελφών, για να δίνουν χρησμούς που ενθάρρυναν τους έλληνες να προσαρμόζονται στις επιθυμίες της περσίας, αφού και η εμπορική τάξη των ελλήνων προσδοκούσε πολλά από την αχανή περσική αυτοκρατορία. Όμως, οι διπλωματικές προσπάθειες και οι δωροδοκίες, απαιτούσαν υπομονή από τους κατακτητές για να είναι επιτυχείς και να μην εναποθέτουν αποκλειστικά τη δράση τους στη στρατιωτική ισχύ. Παράλληλα, και οι έλληνες άρχοντες δρούσαν με παρόμοιο, με τους πέρσες τρόπο. Αφού, όπως μας πληροφορεί ο Πλούταρχος, ο Περικλής δωροδόκησε το βασιλιά των σπαρτιατών και τον σύμβουλο του, για να αποχωρήσουν και να επιστρέψουν τα στρατεύματα τους, από τα σύνορα της Αττικής, στη Σπάρτη. Οι αθηναίοι αποδέχθηκαν χωρίς ερωτήσεις τη μυστηριώδη δαπάνη των δέκα ταλάντων έχοντας εμπιστοσύνη στον ηγέτη τους.

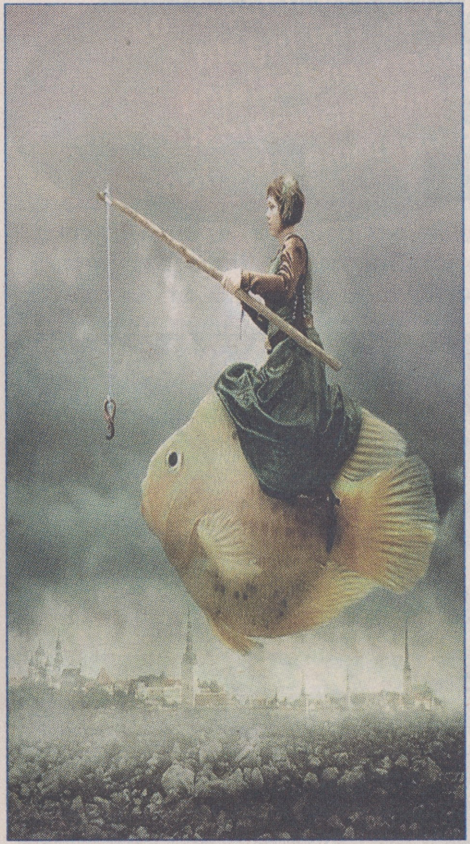
Αρκετούς αιώνες αργότερα, οι βυζαντινοί σε μια παρόμοια -αλλά διαφορετικής τάξης μεγέθους- δύσκολη κατάσταση πολιορκίας της Κων/πολης (1081 Ν.Χ.), από δυο ομάδες τούρκων, μια εκ των οποίων ήταν οι σελτζούκοι, έπραξαν το εξής: κατέσχεσαν και έλυωσαν ή πούλησαν πολλούς από τους θησαυρούς της εκκλησίας, για να αγοράσουν τις στρατιωτικές υπηρεσίες ενός τρίτου τούρκικου φύλου. Σύμφωνα με τον Thomas Breslin, ιστορικό διεθνών σχέσεων, **«δεν υπάρχει πιο γλαφυρό παράδειγμα στην ιστορία της διπλωματίας για τη δύναμη του χρήματος»**, το χρήμα και η δωροδοκία έδωσαν τρεισήμισυ αιώνες ακόμη υπόσταση στο βυζαντινό κράτος. Συνεπώς, η δωροδοκία ήταν μια γνωστή, σε όλους, μέθοδος για την αντιμετώπιση επικίνδυνων καταστάσεων, είτε εντός είτε εκτός των τειχών. Τα οφέλη των δωροληπτών, μέχρι και σήμερα, μπορεί να κινούνται σε διάφορα επίπεδα και φυσικά να μην εξαντλούνται σε οικονομικά, και μόνο, κίνητρα.

Λίγους αιώνες μετά τους πέρσες ήταν η σειρά των ρωμαίων να εγκατασταθούν στον ελλαδικό χώρο. Αποκομίζοντας πολλά λάφυρα από χρυσό και ασήμι, οι πλούσιοι έγιναν πλουσιότεροι και οι φτωχοί φτωχότεροι. Οι πλούσιοι ρωμαίοι χρησιμοποιούσαν έλληνες δασκάλους για την εκπαίδευση των παιδιών τους και οι ανώτερες ρωμαϊκές τάξεις, από άποψη κουλτούρας εξελληνίζονταν. Οι δωροδοκίες, όμως και οι κολακείες, δεν ήταν έργο μόνο των κατακτητών, αλλά και των κατακτημένων. Οι έλληνες εξουσιαστές και πλούσιοι ό,τι δεν πετύχαιναν με την κολακεία προσπαθούσαν να το αποσπάσουν με τη δωροδοκία προς τους ρωμαίους εξουσιαστές. Είναι γνωστή η απόδοση του πρώτου βραβείου στη μουσική, στον αθλητισμό και στις αρματοδρομίες στον Νέρωνα από τους έλληνες με αντάλλαγμα σχετική ελευθερία και φοροαπαλλαγές. Από την άλλη πλευρά, οι ρωμαίοι γνώριζαν τα θετικά αποτελέσματα κτήσης περιοχών μέσω της χρήσης του εμπορίου. Ο Ιούλιος Καίσαρας ξεκινά στο βιβλίο του *Περί του Γαλατικού Πολέμου* με την παρατήρηση ότι οι βέλγοι ήταν οι πιο γενναίοι από τα τρία έθνη της γαλατίας επειδή ήταν απομακρυσμένοι από τις αστικές περιοχές κατά μήκος της ακτής της Μεσογείου και δέχονταν λιγότερες επισκέψεις από τους ρωμαίους εμπόρους. Και συνεχίζει: η εγγύτητα της γαλατίας με τις ρωμαϊκές επαρχίες και η εύκολη πρόσβαση δωροδοκία και η διπλωματία είναι διαχρονικά χρήσιμα εργαλεία των εξουσιαστών για να διατηρούν την ισχύ τους. Η χρήση της κολακείας ή της δωροδοκίας, όπως είδαμε παραπάνω, από ανθρώπους που βρίσκονται σε μειονεκτική θέση έναντι του κατακτητή, γίνεται διότι δεν θέλουν να απολέσουν τα «οφέλη του πολιτισμού τους». Οι φοροαπαλλαγές είναι το δωράκι της αντίστασης, δεδομένης όμως και της εν δυνάμει χρήσης της. Δηλαδή, για να το πούμε πιο απλά, δεν χαρίζεται τίποτα και σε κανέναν εάν δεν αναγνωρίζεται από τους απέναντι, η αποτελεσματικότητα καίριων χτυπημάτων. Οι ισχυροί και οι εξουσιαστές πάντα απομυζούν και εξευτελίζουν τους κατακτημένους ή καταπιεσμένους όταν κρίνουν ότι αυτό δεν θα τους επηρεάσει αρνητικά στην εκμετάλλευση και τη διαχείριση. Αιώνες αποικιοκρατίας από διάφορες «εθνικές» ελίτ, το αποδεικνύουν περίτρανα. Όπως επίσης και ο παραδειγματισμός ήταν πάντα ένας από τους κανόνες χρήσης των καταπιεστών.

Ταυτόχρονα, ο Τάκιτος αναφέρει, ότι μπορεί οι γερμανοί να ζούσαν με απλότητα, αλλά ήταν ιδιαίτερα άπληστοι με τη ξένη λεία και αρνητές οποιασδήποτε υποχρέωσης σε αντάλλαγμα κάποιου δώρου. Θα προσθέταμε ότι αυτά τα χαρακτηριστικά συμπεριφοράς εμφανίζονται κατ' επανάληψη και φτάνουν μέχρι και στο σήμερα, διότι οι κακές συνήθειες δύσκολα κόβονται. Η άλωση του ιθαγενούς ελλαδικού πληθυσμού, εδώ και δεκαετίες (με μεγαλύτερη όμως ένταση τα τελευταία είκοσι χρόνια) από έναν καταναλωτικό και οικονομίστικο τρόπο ζωής είναι εκείνο που επιδρά συμπληρωματικά στην αδρανοποίηση, την παραίτηση και την απογοήτευση. Η παρατήρηση ενός λαού από μια **«εκτός των τειχών» εξουσία ώστε μέσω της διπλωματίας να τον καθυποτάξει εφαρμόζεται** στη σύγχρονη εποχή και στη δεύτερη παγκόσμια ανθρωποσφαγή, όταν ο Τσώρτσιλ αναγκάστηκε να ξεπουλήσει τις ναυτικές βάσεις του Δυτικού ημισφαιρίου που κατείχε η βρετανία, ώστε να λάβει χώρα η αμερικάνικη βοήθεια, που περιλάμβανε πενήντα πλοία και πολεμικό υλικό. Ουσιαστικά οι βρετανοί αγόρασαν ειρήνη που τους την πούλησαν οι αμερικάνοι.

Στην μεταψυχροπολεμική εποχή οι υπηρεσίες πληροφοριών των ΗΠΑ επιφορτίστηκαν με την συλλογή πληροφοριών για επιχειρηματικούς λόγους. Σύμφωνα με διαβαθμισμένα έγγραφα, όπως μας πληροφορεί ο Thomas Breslin, σε διεθνείς επιχειρηματικές συμβάσεις αξίας 45 δις δολλαρίων που κέρδισαν μη αμερικάνικες εταιρείες, έντονο ήταν το στοιχείο της δωροδοκίας, κάτι που οφείλεται, σύμφωνα με τον Breslin, στην **ποινικοποίηση της δωροδοκίας του κάθε αμερικανού πολίτη προς παράγοντες του εξωτερικού για επιχειρηματικούς λόγους**. Όταν οι αμερικάνοι διαπίστωσαν το μέγεθος της απώλειας συμβάσεων λόγω δωροδοκιών από άλλα κράτη ζήτησαν και πήραν από τα μέλη του ΟΟΣΑ τη δέσμευση για ποινικοποίηση της δωροδοκίας προς ξένους αξιωματούχους, η συμφωνία ωστόσο δεν κάλυπτε τη δωροδοκία προς ξένα πολιτικά κόμματα. Χωρίς να παραβλέπουμε και τη σκοπιμότητα που τυχόν να υπάρχει σε αυτές τις διαρροές διαβαθμισμένων εγγράφων, αρκετά στοιχεία δωροδοκιών από γερμανικές και άλλες εταιρείες συναντώνται στα αρχεία wikileaks.

Αλλά τα τελευταία πεντακόσια χρόνια η οικονομική κυριαρχία της Δύσης σημαδεύτηκε από ανελέητες πολιτικές. Η στρατιωτική της ισχύ, η επιρροή που ασκήθηκε στον κόσμο παράλληλα με την εξάπλωση του εμπορίου δημιούργησαν το κατάλληλο πεδίο απόσπασης, με κάθε τρόπο, πρώτων υλών, γης και ανθρώπων που θα χρη-

σιμοποιούνταν ως συντελεστές μεγέθυνσης της οικονομίας. Κυρίαρχες ελίτ από ολλανδία, ισπανία, γαλλία, βρετανία, ΗΠΑ διαχρονικά και με χρήση κάθε μέσου υφαρπάζουν ό,τι τους αρέσει. Κάπως έτσι οι βρετανοί έκαναν τον πόλεμο του οπίου στην κίνα, σκλάβωναν ανθρώπους για την δημιουργία φθηνών εργατικών χεριών· τρόφιμα και ορυκτά αποσπούνταν με τη βία, είτε στρατιωτική, είτε οικονομική. Ολόκληρες χώρες και πληθυσμοί ήταν δυνατό να εξοντωθούν προκειμένου να προωθηθούν οι ανάγκες και οι επιθυμίες των ισχυρών. Έτσι η ινδία, μόνο στη δεκαετία 1793-1803 διοχέτευε υποχρεωτικά πόρους αξίας 2 εκ. λιρών το έτος προς τη βρετανία, προξενώντας φτώχεια στον πληθυσμό

εκείνοι που διαμορφώνουν τους όρους του παιχνιδιού και απλά μετατοπίζουν ή μεταθέτουν για λίγο τη στρατηγική τους, όταν και εφόσον αυτό χρειαστεί.

Είδαμε παραπάνω την αποτυχία των ρωμαίων να κατακτήσουν τους γερμανούς λόγω της απλότητας τους και την γενναιότητα των βέλγων λόγω της μη έκθεσης τους, στους εμπόρους. Όσο περισσότεροι αρέσκονται «πάση θυσία» στη διατήρηση -ή και την επαναφορά βεβαίως- συγκεκριμένων μοντέλων πολιτικής και οικονομικής συνδιαχείρισης, τα μνημόνια δεν πρόκειται, ασφαλώς, να τελειώσουν και η εξαθλίωση να τερματιστεί. Οι ισχυροί και οι ελίτ έχουν κοινούς κώδικες επικοινωνίας και δράσης, δωροδοκούνται και κολακεύονται, κατά περίσταση, με σταθερή αξία τη διατήρηση της ισχύος τους, η οποία μπορεί να αλλάζει, μέσα στο χρόνο, χέρια αλλά δεν τροποποιείται η ιδιοσύσταση της.

Αλλά όπως πολύ εύστοχα έγραφε ο Πιερ Κλάστρ: *«Τι βαρύτητα έχουν αρκετές χιλιάδες μη παραγωγικοί βάρβαροι σε σύγκριση με τον πλούτο που αποφέρει ο χρυσός, σπάνιες γαίες, το πετρέλαιο, τα ράντσα με τα γελάδια, οι φυτείες του καφέ κλπ; Πάραξε ή πέθανε, αυτό είναι το σύνθημα της Δύσης. Οι ινδιάνοι της Βόρειας Αμερικής το έμαθαν πάνω στο πετσί τους, εξοντώθηκαν σχεδόν μέχρις ενός, προκειμένου να επιτραπεί η παραγωγή. Ένας από τους εκτελεστές τους, ο στρατηγός Σέρμαν, δήλωσε με αφέλεια σε μια επιστολή που έστειλε στον διάσημο φονέα ινδιάνων Μπούφαλο Μπιλ: «Στον βαθμό που μπορώ να τους υπολογίσω, το 1862 υπήρχαν περίπου 9,5 εκατ. βούβαλοι στις πεδιάδες ανάμεσα στο Μισούρι και τα Ρόκυ Μάουντενς. Όλοι τους εξαφανίστηκαν, κυνηγημένοι για το κρέας, το δέρμα*

Τα πικρά διδάγματα από το πάθημα της Κύπρου

Αν μια κυβέρνηση ενός κράτους, τύποις ανεξάρτητου, επεδίωκε ειλικρινά την απαλλαγή του ληστρικού δημόσιου και ιδιωτικού χρέους και όλων των δεσμεύσεων που επιβάλλουν οι δανειστές, η πρώτη κίνηση που θα έκανε από την επόμενη μέρα των εκλογών, θα ήταν να μην αναγνωρίσει το χρέος με πράξη εθνικής κυριαρχίας. Και άμεσα να ζητήσει να συγκληθεί η ολομέλεια του ΟΗΕ ώστε να καταγγείλει το χρέος ως επαχθές και παράνομο, καταγγέλλοντας επίσης την κατάφωρη καταπάτηση όλων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από τους δανειστές και τις προηγούμενες κυβερνήσεις για την αποπληρωμή του. Θα αναζητούσε συμμαχίες από άλλες χώρες και θα απέδιδε ποινικές ευθύνες για το χρέος με βάση το εσωτερικό δίκαιο και τους κανόνες της χώρας.

Παράλληλα θα ενημέρωνε διαρκώς και θα προετοίμαζε τον λαό, εξ ονόματος του οποίου υποτίθεται ότι κυβερνά, θα κατάστρωνε σχέδιο για την ομαλή μετάβαση σε νέο (εθνικό) νόμισμα και θα λάμβανε όλα τα απαραίτητα μέτρα για να προστατευτεί η οικονομία από κερδοσκοπικές επιθέσεις, εχθρικές ενέργειες και τον πανικό κατά το μεταβατικό στάδιο προσαρμογής. Χωρίς φανφάρες και περιττούς εντυπωσιασμούς.

Αν πάλι ήθελε να θέσει το ζήτημα στην κρίση του λαού με δημοψήφισμα, θα όφειλε να παρουσιάσει όλες τις εναλλακτικές προτάσεις.

Αυτή δεν είναι μια επαναστατική ή αριστερή τακτική, ούτε βέβαια η πρόταση των αναρχικών, αλλά **η διεθνώς αποδεκτή μέθοδος που έχουν ακολουθήσει πολλές χώρες στο παρελθόν ώστε να διαγράψουν μέρος ή όλο το δυσβάστακτο χρέος τους.** Τα τελευταία παραδείγματα είναι το Εκουαδόρ και η Ισλανδία που έχουν ξεφύγει από την καταστροφή. Δεν αποτελεί μόνο αναφαίρετο(;) δικαίωμά τους (βάσει του Διεθνούς Δικαίου και όλων των αποφάσεων του Διεθνούς Δικαστηρίου που δικαιώνουν, κατά παράδοση, τις χώρες-οφειλέτες), αλλά και ύψιστη υποχρέωση προς τους υπηκόους τους, ώστε να γλιτώσουν από την πείνα και τον θάνατο.

Είναι περιττό να πούμε ότι η νέα συγκυβέρνηση και οι αρλεκίνοι της, συνεχίζοντας το έργο των προκατόχων τους, έχουν κάνει τα αδύνατα δυνατά για να μην αφήσουν τίποτα όρθιο, για να μην μπορεί να υψωθεί κάποιο κοινωνικό ανάχωμα, ώστε να είναι πανεύκολος στόχος για τον κάθε εξουσιαστή.

Πριν από δύο χρόνια, στελέχη του «αριστερού ρεύματος» του σημερινού κυβερνητικού κόμματος έγραφαν για την περίπτωση της Κύπρου:

*Ενώ οι πολιτικές δυνάμεις είπαν, όπως το είπαν, «ΟΧΙ» στο Eurogroup, **επειδή δεν** είχαν προετοιμασθεί ούτε **ήταν σε θέση να απειλήσουν σοβαρά για έξοδο από το ευρώ, υπέκυψαν άτακτα στους εκβιασμούς** και επέστρεψαν στο «στόμα του λύκου» κάτω από χειρότερους και πλέον ταπεινωτικούς όρους.*

Όπως γνωρίζουμε, οι Δανειστές το Μάρτιο του 2013, σε συνεργασία με

σιμοποιούνταν ως συντελεστές μεγέθυνσης της οικονομίας. Κυρίαρχες ελίτ από ολλανδία, ισπανία, γαλλία, βρετανία, ΗΠΑ διαχρονικά και με χρήση κάθε μέσου υφαρπάζουν ό,τι τους αρέσει. Κάπως έτσι οι βρετανοί έκαναν τον πόλεμο του οπίου στην κίνα, σκλάβωναν ανθρώπους για την δημιουργία φθηνών εργατικών χεριών· τρόφιμα και ορυκτά αποσπούνταν με τη βία, είτε στρατιωτική, είτε οικονομική. Ολόκληρες χώρες και πληθυσμοί ήταν δυνατό να εξοντωθούν προκειμένου να προωθηθούν οι ανάγκες και οι επιθυμίες των ισχυρών. Έτσι η ινδία, μόνο στη δεκαετία 1793-1803 διοχέτευε υποχρεωτικά πόρους αξίας 2 εκ. λιρών το έτος προς τη βρετανία, προξενώντας φτώχεια στον πληθυσμό της ινδίας, αλλά αποτελώντας παράγοντα βιομηχανικής επανάστασης στη βρετανία. Αντίστοιχα, η αίγυπτος το 1882 υποχρεώθηκε να πτωχεύσει όταν οι ευρωπαίοι σταμάτησαν να προμηθεύονται βαμβάκι από την ίδια. Βρετανία και γαλλία αποτελούσαν βασικούς εισαγωγείς βαμβακιού από τις ΗΠΑ. Όμως στα μέσα του 19ου αι. ο αμερικάνικος εμφύλιος δυσκόλεψε τις εξαγωγές από τις ΗΠΑ. Τότε, βρετανία και γαλλία στράφηκαν στην αίγυπτο που τη χρηματοδότησαν με δάνεια από τράπεζες και χρηματαγορές, για να πραγματοποιήσει μεγάλες επενδύσεις σε φυτείες βαμβακιού. Το αιγυπτιακό εμπόριο άνθησε όσο συνέχιζε και ο αμερικανικός εμφύλιος. Ο τερ-

Όσο περισσότεροι αρέσκονται «πάση θυσία» στη διατήρηση -ή και την επαναφορά βεβαίως- συγκεκριμένων μοντέλων πολιτικής και οικονομικής συνδιαχείρισης, τα μνημόνια δεν πρόκειται, ασφαλώς, να τελειώσουν και η εξαθλίωση να τερματιστεί. Οι ισχυροί και οι ελίτ έχουν κοινούς κώδικες επικοινωνίας και δράσης, δωροδοκούνται και κολακεύονται, κατά περίσταση, με σταθερή αξία τη διατήρηση της ισχύος τους, η οποία μπορεί να αλλάζει, μέσα στο χρόνο, χέρια αλλά δεν τροποποιείται η ιδιοσύστασή της.

Αλλά όπως πολύ εύστοχα έγραφε ο Πιερ Κλάστρ: *«Τι βαρύτητα έχουν αρκετές χιλιάδες μη παραγωγικοί βάρβαροι σε σύγκριση με τον πλούτο που αποφέρει ο χρυσός, σπάνιες γαίες, το πετρέλαιο, τα ράντσα με τα γελάδια, οι φυτείες του καφέ κλπ; Πάραξε ή πέθανε, αυτό είναι το σύνθημα της Δύσης. Οι ινδιάνοι της Βόρειας Αμερικής το έμαθαν πάνω στο πετσί τους, εξοντώθηκαν σχεδόν μέχρις ενός, προκειμένου να επιτραπεί η παραγωγή. Ένας από τους εκτελεστές τους, ο στρατηγός Σέρμαν, δήλωσε με αφέλεια σε μια επιστολή που έστειλε στον διάσημο φονέα ινδιάνων Μπούφαλο Μπιλ: «Στον βαθμό που μπορώ να τους υπολογίσω, το 1862 υπήρχαν περίπου 9,5 εκατ. βούβαλοι στις πεδιάδες ανάμεσα στο Μισούρι και τα Ρόκυ Μάουντενς. Όλοι τους εξαφανίστηκαν, κυνηγημένοι για το κρέας, το δέρμα και τα κόκαλα τους. Την ίδια χρονιά υπήρχαν περίπου 165.000 Πώνυ, Σιού, Σεγιέν, Καϊόβα και Απάτσι, των οποίων η ετήσια τροφή εξαρτιόνταν από αυτούς τους βουβάλους. Επίσης εξαφανίστηκαν και αντικαταστάθηκαν από διπλάσιους και τριπλάσιους λευκούς άνδρες και γυναίκες, που μετέτρεψαν αυτά τα εδάφη σε κήπους και οι οποίοι μπορεί να απαριθμούνται, να φορολογούνται και να κυβερνώνται σύμφωνα με τους νόμους της φύσης και του πολιτισμού. Αυτή είναι μια ωφέλιμη αλλαγή και θα τη φτάσουμε μέχρι το τέλος».*

Ο στρατηγός είχε δίκιο. Η αλλαγή θα φτάσει μέχρι το τέλος, θα σταματήσει όταν δεν θα έχει μείνει πια τίπο-

ολομέλεια του ΟΗΕ ώστε να καταγγείλει το χρέος ως επαχθές και παράνομο, καταγγέλλοντας επίσης την κατάφωρη καταπάτηση όλων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από τους δανειστές και τις προηγούμενες κυβερνήσεις για την αποπληρωμή του. Θα αναζητούσε συμμαχίες από άλλες χώρες και θα απέδιδε ποινικές ευθύνες για το χρέος με βάση το εσωτερικό δίκαιο και τους κανόνες της χώρας.

Παράλληλα θα ενημέρωνε διαρκώς και θα προετοίμαζε τον λαό, εξ ονόματος του οποίου υποτίθεται ότι κυβερνά, θα κατάστρωνε σχέδιο για την ομαλή μετάβαση σε νέο (εθνικό) νόμισμα και θα λάμβανε όλα τα απαραίτητα μέτρα για να προστατευτεί η οικονομία από κερδοσκοπικές επιθέσεις, εχθρικές ενέργειες και τον πανικό κατά το μεταβατικό στάδιο προσαρμογής. Χωρίς φανφάρες και περιττούς εντυπωσιασμούς.

Αν πάλι ήθελε να θέσει το ζήτημα στην κρίση του λαού με δημοψήφισμα, θα όφειλε να παρουσιάσει όλες τις εναλλακτικές προτάσεις.

Αυτή δεν είναι μια επαναστατική ή αριστερή τακτική, ούτε βέβαια η πρόταση των αναρχικών, αλλά **η διεθνώς αποδεκτή μέθοδος που έχουν ακολουθήσει πολλές χώρες στο παρελθόν ώστε να διαγράψουν μέρος ή όλο το δυσβάστακτο χρέος τους.** Τα τελευταία παραδείγματα είναι το Εκουαδόρ και η Ισλανδία που έχουν ξεφύγει από την καταστροφή. Δεν αποτελεί μόνο αναφαίρετο(;) δικαίωμά τους (βάσει του Διεθνούς Δικαίου και όλων των αποφάσεων του Διεθνούς Δικαστηρίου που δικαιώνουν, κατά παράδοση, τις χώρες-οφειλέτες), αλλά και ύψιστη υποχρέωση προς τους υπηκόους τους, ώστε να γλιτώσουν από την πείνα και τον θάνατο.

Είναι περιττό να πούμε ότι η νέα συγκυβέρνηση και οι αρλεκίνοι της, συνεχίζοντας το έργο των προκατόχων τους, έχουν κάνει τα αδύνατα δυνατά για να μην αφήσουν τίποτα όρθιο, για να μην μπορεί να υψωθεί κάποιο κοινωνικό ανάχωμα, ώστε να είναι πανεύκολος στόχος για τον κάθε εξουσιαστή.

Πριν από δύο χρόνια, στελέχη του «αριστερού ρεύματος» του σημερινού κυβερνητικού κόμματος έγραφαν για την περίπτωση της Κύπρου:

*Ενώ οι πολιτικές δυνάμεις είπαν, όπως το είπαν, «ΟΧΙ» στο Eurogroup, **επειδή δεν** είχαν προετοιμασθεί ούτε **ήταν σε θέση να απειλήσουν σοβαρά για έξοδο από το ευρώ, υπέκυψαν άτακτα στους εκβιασμούς** και επέστρεψαν στο «στόμα του λύκου» κάτω από χειρότερους και πλέον ταπεινωτικούς όρους.*

Όπως γνωρίζουμε, οι Δανειστές το Μάρτιο του 2013, σε συνεργασία με τους κύπριους πολιτικούς θανάτωσαν με μία κίνηση όχι μόνο την κυπριακή οικονομία αλλά και την κυπριακή κρατική υπόσταση μετατρέποντάς την σε «κοινότητα» και την παρέδωσαν να την μοιραστούν από κοινού τα τουρκικά και ισραηλινά συμφέροντα.

Το κόλπο γκρόσσο για να αποδεχτούν τη μοίρα τους οι Κύπριοι ήταν το «περήφανο ΟΧΙ» της κυπριακής Βουλής στις αξιώσεις του Eurogroup που μεθόδευσαν από κοινού οι Αναστασιάδης και Χριστόφιας. Ένα χάρτινο ΟΧΙ που το ακολούθησε ένα εξευτελιστικό ΝΑΙ. Ακολούθησε η απόφαση της κυπριακής κυβέρνησης, με υπόδειξη της ΕΚΤ, να επιβάλλει κλείσιμο τραπεζών, δέσμευση καταθέσεων και αυστηρό έλεγχο αναλήψεων. Μετά από λίγες ημέρες χάους η κυπριακή βουλή συνεμορφώθη.

Με αυτό το κόλπο οι δανειστές πέτυχαν να κατασχέσουν τις καταθέσεις των κυπρίων, να συντρίψουν την κυπριακή οικονομία, ουσιαστικά να επιβάλλουν διπλό νόμισμα (τουρκική λίρα) και να ελέγξουν πλήρως και χωρίς ενδιάμεσους τη Νήσο, χωρίς κοινωνικές αντιδράσεις και χωρίς πολιτικούς κλυδωνισμούς. Οι ελληνοκύπριοι αποδέχτηκαν τη μοίρα τους, πειθόμενοι πως μόνο δια της υποταγής θα επιβιώσουν.

Το ίδιο ύπουλο διαπραγματευτικό κόλπο, αλλά πιο περίτεχνο, αφού στο-

γέθυνσης της οικονομίας. Κυρίαρχες ελίτ από ολλανδία, ισπανία, γαλλία, βρετανία, ΗΠΑ διαχρονικά και με χρήση κάθε μέσου υφαρπάζουν ό,τι τους αρέσει. Κάπως έτσι οι βρετανοί έκαναν τον πόλεμο του οπίου στην κίνα, σκλάβωναν ανθρώπους για την δημιουργία φθηνών εργατικών χεριών· τρόφιμα και ορυκτά αποσπούνταν με τη βία, είτε στρατιωτική, είτε οικονομική. Ολόκληρες χώρες και πληθυσμοί ήταν δυνατό να εξοντωθούν προκειμένου να προωθηθούν οι ανάγκες και οι επιθυμίες των ισχυρών. Έτσι η ινδία, μόνο στη δεκαετία 1793-1803 διοχέτευε υποχρεωτικά πόρους αξίας 2 εκ. λιρών το έτος προς τη βρετανία, προξενώντας φτώχεια στον πληθυσμό της ινδίας, αλλά αποτελώντας παράγοντα βιομηχανικής επανάστασης στη βρετανία. Αντίστοιχα, η αίγυπτος το 1882 υποχρεώθηκε να πτωχεύσει όταν οι ευρωπαίοι σταμάτησαν να προμηθεύονται βαμβάκι από την ίδια. Βρετανία και γαλλία αποτελούσαν βασικούς εισαγωγείς βαμβακιού από τις ΗΠΑ. Όμως στα μέσα του 19ου αι. ο αμερικάνικος εμφύλιος δυσκόλεψε τις εξαγωγές από τις ΗΠΑ. Τότε, βρετανία και γαλλία στράφηκαν στην αίγυπτο που τη χρηματοδότησαν με δάνεια από τράπεζες και χρηματαγορές, για να πραγματοποιήσει μεγάλες επενδύσεις σε φυτείες βαμβακιού. Το αιγυπτιακό εμπόριο άνθησε όσο συνέχιζε και ο αμερικανικός εμφύλιος. Ο τερματισμός του όμως έφερε πάλι την αίγυπτο στην κατάρρευση και την πτώχευση. Τα παραδείγματα πολλά, αλλά ένα σημαντικό κομμάτι ανθρώπων δεν παραδειγματίζεται από γεγονότα και καταστάσεις που έχουν λάβει χώρα παντού και σε κάθε χρονική περίοδο. Η επαναληψιμότητα και η ομοιότητα των συμβάντων καθιστούν το παιχνίδι αναγνωρίσιμο και προβλέψιμο. Σε κάθε περίπτωση, νικητές παραμένουν *το που αποφέρει ο χρυσός, σπάνιες γαίες, το πετρέλαιο, τα ράντσα με τα γελάδια, οι φυτείες του καφέ κλπ; Πάραξε ή πέθανε, αυτό είναι το σύνθημα της Δύσης. Οι ινδιάνοι της Βόρειας Αμερικής το έμαθαν πάνω στο πετσί τους, εξοντώθηκαν σχεδόν μέχρις ενός, προκειμένου να επιτραπεί η παραγωγή. Ένας από τους εκτελεστές τους, ο στρατηγός Σέρμαν, δήλωσε με αφέλεια σε μια επιστολή που έστειλε στον διάσημο φονέα ινδιάνων Μπούφαλο Μπιλ: «Στον βαθμό που μπορώ να τους υπολογίσω, το 1862 υπήρχαν περίπου 9,5 εκατ. βούβαλοι στις πεδιάδες ανάμεσα στο Μισούρι και τα Ρόκυ Μάουντενς. Όλοι τους εξαφανίστηκαν, κυνηγημένοι για το κρέας, το δέρμα και τα κόκαλα τους. Την ίδια χρονιά υπήρχαν περίπου 165.000 Πώνυ, Σιού, Σεγιέν, Καϊόβα και Απάτσι, των οποίων η ετήσια τροφή εξαρτιόνταν από αυτούς τους βουβάλους. Επίσης εξαφανίστηκαν και αντικαταστάθηκαν από διπλάσιους και τριπλάσιους λευκούς άνδρες και γυναίκες, που μετέτρεψαν αυτά τα εδάφη σε κήπους και οι οποίοι μπορεί να απαριθμούνται, να φορολογούνται και να κυβερνώνται σύμφωνα με τους νόμους της φύσης και του πολιτισμού. Αυτή είναι μια ωφέλιμη αλλαγή και θα τη φτάσουμε μέχρι το τέλος».*

Ο στρατηγός είχε δίκιο. Η αλλαγή θα φτάσει μέχρι το τέλος, θα σταματήσει όταν δεν θα έχει μείνει πια τίποτα να αλλάξει».

Πηγές:

1) *Πέρα από τον πόνο*, Thomas Berlin, εκδ. Πολύτροπον

2) *Πως χάθηκε η Δύση*, Dambisa Moyo, εκδ. Λιβάνη

3) *Για την Εθνοκτονία*, Pierre Clastres, εκδ. Ελευθεριακή Κουλτούρα

Αναρχικός Πυρήνας Χαλκίδας

δόρ και η Ισλανδία που έχουν ξεφύγει από την καταστροφή. Δεν αποτελεί μόνο αναφαίρετο(;) δικαίωμά τους (βάσει του Διεθνούς Δικαίου και όλων των αποφάσεων του Διεθνούς Δικαστηρίου που δικαιώνουν, κατά παράδοση, τις χώρες-οφειλέτες), αλλά και ύψιστη υποχρέωση προς τους υπηκόους τους, ώστε να γλιτώσουν από την πείνα και τον θάνατο.

Είναι περιττό να πούμε ότι η νέα συγκυβέρνηση και οι αρλεκίνοι της, συνεχίζοντας το έργο των προκατόχων τους, έχουν κάνει τα αδύνατα δυνατά για να μην αφήσουν τίποτα όρθιο, για να μην μπορεί να υψωθεί κάποιο κοινωνικό ανάχωμα, ώστε να είναι πανεύκολος στόχος για τον κάθε εξουσιαστή.

Πριν από δύο χρόνια, στελέχη του «αριστερού ρεύματος» του σημερινού κυβερνητικού κόμματος έγραφαν για την περίπτωση της Κύπρου:

Ενώ οι πολιτικές δυνάμεις είπαν, όπως το είπαν, «ΟΧΙ» στο Eurogroup, ***επειδή δεν*** *είχαν προετοιμασθεί ούτε* ***ήταν σε θέση <u>να απειλήσουν</u> σοβαρά για <u>έξοδο από το ευρώ</u>, υπέκυψαν άτακτα στους εκβιασμούς*** *και επέστρεψαν στο «στόμα του λύκου» κάτω από χειρότερους και πλέον ταπεινωτικούς όρους.*

Όπως γνωρίζουμε, οι Δανειστές το Μάρτιο του 2013, σε συνεργασία με τους κύπριους πολιτικούς θανάτωσαν με μία κίνηση όχι μόνο την κυπριακή οικονομία αλλά και την κυπριακή κρατική υπόσταση μετατρέποντάς την σε «κοινότητα» και την παρέδωσαν να την μοιραστούν από κοινού τα τουρκικά και ισραηλινά συμφέροντα.

Το κόλπο γκρόσσο για να αποδεχτούν τη μοίρα τους οι Κύπριοι ήταν το «περήφανο ΟΧΙ» της κυπριακής Βουλής στις αξιώσεις του Eurogroup που μεθόδευσαν από κοινού οι Αναστασιάδης και Χριστόφιας. Ένα χάρτινο ΟΧΙ που το ακολούθησε ένα εξευτελιστικό ΝΑΙ. Ακολούθησε η απόφαση της κυπριακής κυβέρνησης, με υπόδειξη της ΕΚΤ, να επιβάλλει κλείσιμο τραπεζών, δέσμευση καταθέσεων και αυστηρό έλεγχο αναλήψεων. Μετά από λίγες ημέρες χάους η κυπριακή βουλή συνεμορφώθη.

Με αυτό το κόλπο οι δανειστές πέτυχαν να κατασχέσουν τις καταθέσεις των κυπρίων, να συντρίψουν την κυπριακή οικονομία, ουσιαστικά να επιβάλλουν διπλό νόμισμα (τουρκική λίρα) και να ελέγξουν πλήρως και χωρίς ενδιάμεσους τη Νήσο, χωρίς κοινωνικές αντιδράσεις και χωρίς πολιτικούς κλυδωνισμούς. Οι ελληνοκύπριοι αποδέχτηκαν τη μοίρα τους, πειθόμενοι πως μόνο δια της υποταγής θα επιβιώσουν.

Το ίδιο ύπουλο διαπραγματευτικό κόλπο, αλλά πιο περίτεχνο, αφού στοχεύει αμεσότερα στα πατριωτικά αισθήματα των ψηφοφόρων είναι και το περίφημο δημοψήφισμα που εξήγγειλε ο πρωθυπουργός Αλέξης Τσίπρας για την αποδοχή ή όχι των αξιώσεων του Eurogroup. Υπενθυμίζουμε ότι η λεγόμενη ελληνική πρόταση ήταν 8 δις σε νέους φόρους, περισσότερους και από τα δύο προηγούμενα μνημόνια.

Ήδη τα μηνύματα από την «μεγάλη κίνηση» για την διενέργεια δημοψηφίσματος άρχισαν να καταφθάνουν με το κλείσιμο των τραπεζών. Όπως είχε γραφτεί και στην αντιεκλογική μας αφίσα ΤΑ ΧΕΙΡΟΤΕΡΑ ΕΡΧΟΝΤΑΙ...

Συσπείρωση Αναρχικών

(Αναδημοσίευση από το Anarchy-Press.gr)

Κυνηγοί-τροφοσυλλέκτες ή κτηνοτρόφοι-γεωργοί; (μέρος Γ΄)

Μια ενδιαφέρουσα άποψη του ανθρωπολόγου Tim Ingold «Growing plants and raising animals: an anthropological perspective on domestication»

Καλλιεργώντας φυτά και μεγαλώνοντας ζώα: μια ανθρωπολογική προοπτική της εξημέρωσης

Παρακάτω παρουσιάζουμε το τρίτο και τελευταίο μέρος από το εν λόγω άρθρο του Tim Ingold, στο οποίο εξάγει κάποια ιδιαιτέρως ενδιαφέροντα συμπεράσματα, όσον αφορά την σχέση ανθρώπου-φυτικού/ζωϊκού περιβάλλοντός, καθώς και τους τρόπους με τους οποίους διεισδύει η έλλογη στην άλογη πραγματικότητα κι αντιστρόφως. Εν κατακλείδι γίνεται μια σύντομη παρουσίαση μιας, θα μπορούσαμε να πούμε, «αιρετικής» για το ακαδημαϊκό conclave άποψης, σχετικά με την de profundis (εκ βαθέων) αντίληψη περί μαγείας στον απολίτιστο κόσμο.

Δημιουργώντας πράγματα, βρίσκοντας πράγματα και μεγαλώνοντας πράγματα

Ας επιστρέψουμε τώρα στο ζευγάρι των αντικρουόμενων αντιλήψεων με τις οποίες ξεκινήσαμε, δηλαδή με τη συλλογή και την παραγωγή. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι το βασικό νόημα της παραγωγής στην εποχή της κατασκευής είναι αυτό της *δημιουργίας πραγμάτων*, η κατασκευή τεχνητών αντικειμένων, με την επαναδιευθέτηση, τη συγκέντρωση και το μετασχηματισμό των πρώτων υλών, που παρέχει η φύση. Προσδιορισμένη σε αντίθεση με την παραγωγή, η συλλογή έρχεται να δηλώσει *την εύρεση πραγμάτων:* τη συγκέντρωση των προμηθειών κάποι- είναι μόνο από αναφορά σε ένα τέτοιο ιδανικό, που περιορίζεται μέσα στις συλλογικές αναπαραστάσεις της ανθρώπινης κοινότητας, που μπορούμε λογικά να κάνουμε διάκριση ανάμεσα στην τεχνητή και στη φυσική επιλογή (Ingold 1994: 5-6). Αυτός ίσως είναι ο λόγος που η έννοια της εξημέρωσης κατέληξε να είναι τόσο στενά δεμένη με αυτή της αναπαραγωγής: είναι το πιο κοντινό πράγμα με τη διαμόρφωση των μορφών των φυτών και των ζώων σε ένα προκαθορισμένο σχέδιο. Κι αυτός, με τη σειρά του, είναι ο λόγος που οι προϊστορικοί αρχαιολόγοι οι οποίοι διερευνούσαν τις απαρχές της τροφοπαραγωγής, είχαν την τάση να αναζητούν στοιχεία για τη μορφολογική διάσταση των ειδών των φυτών ή των ζώων, αναζητώντας την αρχική τους «άγρια» μορφή, ως απόδειξη ότι η παραγωγή εξελισσόταν.

Αυτή η διαδικασία, ωστόσο, γεννά τις δικές της ανωμαλίες. Επειδή σε πολλά μέρη του κόσμου -και στο παρελθόν, αλλά ακόμη και σήμερα- οι άνθρωποι συνδέονται εμφανώς με τη διαχείριση φυτών και ζώων που δεν διαφέρουν αισθητά από τους άγριους προγόνους τους. Στα σπίτια τους οι Achuar διατηρούν ένα φάσμα από «οικιακά άγρια ζώα» - διάφορα πιθηκοειδή, πουλιά και χοίρους της Ν. Αμερικής (Descola 1994: 90). Τα δάση των υψιπέδων της Νέα Γουινέας είναι γεμάτα με άγριους οικιακούς χοίρους, καθώς και με μια ποι-

πρέπει να στραφούμε στους διαχωρισμούς ανάμεσα στη συλλογή και την καλλιέργεια και ανάμεσα στο κυνήγι και την κτηνοτροφία.

Δύο κοινά θέματα προκύπτουν από τις εθνογραφικές περιπτώσεις, που παρουσιάστηκαν στην προηγούμενη ενότητα, υποδεικνύοντας μια λύση. Πρώτον, το έργο που κάνουν οι άνθρωποι με τέτοιες δραστηριότητες όπως το καθάρισμα του χωραφιού, η περίφραξη, η καλλιέργεια, το ξεβοτάνισμα κλπ. ή η φροντίδα των ζωντανών, στην κυριολεξία δεν δημιουργεί τα φυτά και τα ζώα, αλλά μάλλον δη-

τόσο για τα παιδιά τους, όσο και για τα γουρούνια τους, δεν έχουν κατά νου αυτό το μοντέλο κοινωνικοποίησης. Όπως το θέτει ο Strathern (1980: 196): «το παιδί αναπτύσσεται σε μια κοινωνική ωριμότητα, παρά εκπαιδεύεται σε αυτήν». Αυτό που παρέχει κάθε γενιά, είτε καλλιεργώντας φυτά, μεγαλώνοντας ζώα ή γεννώντας παιδιά, είναι ακριβώς οι αναπτυσσόμενες συνθήκες, κάτω από τις οποίες μπορεί να εμφανιστεί «η ανάπτυξη της ωριμότητας».

Με βάση τα παραπάνω, πού βρίσκεται η διάκριση ανάμεσα στη συλλογή

Παρακάτω παρουσιάζουμε το τρίτο και τελευταίο μέρος από το εν λόγω άρθρο του Tim Ingold, στο οποίο εξάγει κάποια ιδιαιτέρως ενδιαφέροντα συμπεράσματα, όσον αφορά την σχέση ανθρώπου-φυτικού/ζωϊκού περιβάλλοντός, καθώς και τους τρόπους με τους οποίους διεισδύει η έλλογη στην άλογη πραγματικότητα κι αντιστρόφως. Εν κατακλείδι γίνεται μια σύντομη παρουσίαση μιας, θα μπορούσαμε να πούμε, «αιρετικής» για το ακαδημαϊκό conclave άποψης, σχετικά με την de profundis (εκ βαθέων) αντίληψη περί μαγείας στον απολίτιστο κόσμο.

Δημιουργώντας πράγματα, βρίσκοντας πράγματα και μεγαλώνοντας πράγματα

Ας επιστρέψουμε τώρα στο ζευγάρι των αντικρουόμενων αντιλήψεων με τις οποίες ξεκινήσαμε, δηλαδή με τη συλλογή και την παραγωγή. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι το βασικό νόημα της παραγωγής στην εποχή της κατασκευής είναι αυτό της *δημιουργίας πραγμάτων*, η κατασκευή τεχνητών αντικειμένων, με την επαναδιευθέτηση, τη συγκέντρωση και το μετασχηματισμό των πρώτων υλών, που παρέχει η φύση. Προσδιορισμένη σε αντίθεση με την παραγωγή, η συλλογή έρχεται να δηλώσει *την εύρεση πραγμάτων:* τη συγκέντρωση των προμηθειών κάποιου, σα να ήταν έτοιμες από το περιβάλλον. Αλλά πώς μπορούμε να «φτιάξουμε» ένα γουρούνι, μια γλυκοπατάτα ή έναν καρπό ή κεχρί; Και πώς, για αυτό το λόγο, μπορούν τέτοια πράγματα να φτιαχτούν εκ των προτέρων; Πιστεύω ότι αυτή η σύγχρονη έμφαση στην παραγωγή, όταν αναλογιζόμαστε την ειδική σημασία που τείνει να ενσωματωθεί στην αποκαλούμενη «τεχνητή επιλογή» φυτών και ζώων ως το κλειδί για το κριτήριο της διάκρισης της τροφοπαραγωγής από την τροφοσυλλογή και γι' αυτό τον προσδιορισμό του σημείου μετάβασης από το κυνήγι και τη συλλογή στη γεωργία και την κτηνοτροφία. Εκτός από τη σύγχρονη βιοτεχνολογία και τη γενε-

είναι μόνο από αναφορά σε ένα τέτοιο ιδανικό, που περιορίζεται μέσα στις συλλογικές αναπαραστάσεις της ανθρώπινης κοινότητας, που μπορούμε λογικά να κάνουμε διάκριση ανάμεσα στην τεχνητή και στη φυσική επιλογή (Ingold 1994: 5-6). Αυτός ίσως είναι ο λόγος που η έννοια της εξημέρωσης κατέληξε να είναι τόσο στενά δεμένη με αυτή της αναπαραγωγής: είναι το πιο κοντινό πράγμα με τη διαμόρφωση των μορφών των φυτών και των ζώων σε ένα προκαθορισμένο σχέδιο. Κι αυτός, με τη σειρά του, είναι ο λόγος που οι προϊστορικοί αρχαιολόγοι οι οποίοι διερευνούσαν τις απαρχές της τροφοπαραγωγής, είχαν την τάση να αναζητούν στοιχεία για τη μορφολογική διάσταση των ειδών των φυτών ή των ζώων, αναζητώντας την αρχική τους «άγρια» μορφή, ως απόδειξη ότι η παραγωγή εξελισσόταν.

Αυτή η διαδικασία, ωστόσο, γεννά τις δικές της ανωμαλίες. Επειδή σε πολλά μέρη του κόσμου -και στο παρελθόν, αλλά ακόμη και σήμερα- οι άνθρωποι συνδέονται εμφανώς με τη διαχείριση φυτών και ζώων που δεν διαφέρουν αισθητά από τους άγριους προγόνους τους. Στα σπίτια τους οι Achuar διατηρούν ένα φάσμα από «οικιακά άγρια ζώα» - διάφορα πιθηκοειδή, πουλιά και χοίρους της Ν. Αμερικής (Descola 1994: 90). Τα δάση των υψιπέδων της Νέα Γουινέας είναι γεμάτα με άγριους οικιακούς χοίρους, καθώς και με μια ποικιλία φυτών, που επίσης εμφανίζονται σε καλλιεργημένα χωράφια, που καίγονται (με ανθρώπινη παρέμβαση) για την δημιουργία επιπλέον αγροτικής γης. Και τα χωράφια των νεολιθικών αγροτών στην Beidha, στην Ιορδανία, σύμφωνα με τον Hans Helbaeck, εμφανίζονται με «καλλιεργημένο άγριο σιτάρι» (Helbaek 1966: 62, πρβλ. Jarman 1972: 16).

Η πηγή αυτών των ανωμαλιών βρίσκεται στη μεγάλη διχοτόμηση ανάμεσα στη συλλογή και στην παραγωγή. Με τους όρους αυτής της διχοτόμησης, τα ανθρώπινα όντα πρέπει *είτε* να βρουν την τροφή τους έτοιμη στη φύση *ή* να τη φτιάξουν οι ίδιοι. Εν τούτοις, ρωτήστε οποιονδήποτε αγρότη

πρέπει να στραφούμε στους διαχωρισμούς ανάμεσα στη συλλογή και την καλλιέργεια και ανάμεσα στο κυνήγι και την κτηνοτροφία.

Δύο κοινά θέματα προκύπτουν από τις εθνογραφικές περιπτώσεις, που παρουσιάστηκαν στην προηγούμενη ενότητα, υποδεικνύοντας μια λύση. Πρώτον, το έργο που κάνουν οι άνθρωποι με τέτοιες δραστηριότητες όπως το καθάρισμα του χωραφιού, η περίφραξη, η καλλιέργεια, το ξεβοτάνισμα κλπ. ή η φροντίδα των ζωντανών, στην κυριολεξία δεν δημιουργεί τα φυτά και τα ζώα, αλλά μάλλον δημιουργεί τις περιβαλλοντικές συνθήκες για την καλλιέργεια και την ανάπτυξή τους. «Δέχονται μητρικές φροντίδες», ανατρέφονται, βοηθιούνται -γενικώς, δέχονται φροντίδες και βοηθιούνται. Δεύτερον, η καλλιέργεια φυτών κι η ανατροφή ζώων δεν διαφέρουν τόσο πολύ, κατ΄αρχάς, απ' το να μεγαλώνει κανείς παιδιά. Βεβαίως, είναι αλήθεια ότι η επί του θέματος σύγχρονη Δυτική σκέψη, επίσης, επεκτείνει τις έννοιες της καλλιέργειας και της ανατροφής στην επικράτεια των ανθρώπων, των ζώων και των φυτών, αναφερόμενη στην ανθρώπινη περίπτωση του εξευγενισμού του γούστου και των τρόπων (Bouquet 1993: 189-90). Ένας τέτοιος εξευγενισμός, ωστόσο, θεω-

τόσο για τα παιδιά τους, όσο και για τα γουρούνια τους, δεν έχουν κατά νου αυτό το μοντέλο κοινωνικοποίησης. Όπως το θέτει ο Strathern (1980: 196): «το παιδί αναπτύσσεται σε μια κοινωνική ωριμότητα, παρά εκπαιδεύεται σε αυτήν». Αυτό που παρέχει κάθε γενιά, είτε καλλιεργώντας φυτά, μεγαλώνοντας ζώα ή γεννώντας παιδιά, είναι ακριβώς οι αναπτυσσόμενες συνθήκες, κάτω από τις οποίες μπορεί να εμφανιστεί «η ανάπτυξη της ωριμότητας».

Με βάση τα παραπάνω, πού βρίσκεται η διάκριση ανάμεσα στη συλλογή και την καλλιέργεια και ανάμεσα στο κυνήγι και την κτηνοτροφία; Η διαφορά σίγουρα βρίσκεται σε κάτι παραπάνω από αυτό: *το σχετικό πεδίο δράσης της ανθρώπινης ανάμιξης στη δημιουργία των συνθηκών ανάπτυξης.* Αυτό δεν είναι μόνο ζήτημα κοινωνικής θέσης, αλλά κυρίως κατηγορίας, που μπορεί να διαφέρει από εποχή σε εποχή. **Τα αγριόχορτα μπορεί να γίνουν καλλιεργήσιμα, τα προηγουμένως εξημερωμένα ζώα μπορεί να ξαναγίνουν άγρια.** Επί πλέον, μια κρίσιμη μεταβλητή, υποθέτω, βρίσκεται στην πρόσκαιρη αλληλοσύνδεση των κύκλων της ζωής των ανθρώπων, των ζώων και των φυτών και της σχετικής τους διάρκειας. Οι ζωές των εξημερω-

βρίσκοντας πράγματα και μεγαλώνοντας πράγματα

Ας επιστρέψουμε τώρα στο ζευγάρι των αντικρουόμενων αντιλήψεων με τις οποίες ξεκινήσαμε, δηλαδή με τη συλλογή και την παραγωγή. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι το βασικό νόημα της παραγωγής στην εποχή της κατασκευής είναι αυτό της *δημιουργίας πραγμάτων,* η κατασκευή τεχνητών αντικειμένων, με την επαναδιευθέτηση, τη συγκέντρωση και το μετασχηματισμό των πρώτων υλών, που παρέχει η φύση. Προσδιορισμένη σε αντίθεση με την παραγωγή, η συλλογή έρχεται να δηλώσει *την εύρεση πραγμάτων:* τη συγκέντρωση των προμηθειών κάποιου, σα να ήταν έτοιμες από το περιβάλλον. Αλλά πώς μπορούμε να «φτιάξουμε» ένα γουρούνι, μια γλυκοπατάτα ή έναν καρπό ή κεχρί; Και πώς, για αυτό το λόγο, μπορούν τέτοια πράγματα να φτιαχτούν εκ των προτέρων; Πιστεύω ότι αυτή η σύγχρονη έμφαση στην παραγωγή, όταν αναλογιζόμαστε την ειδική σημασία που τείνει να ενσωματωθεί στην αποκαλούμενη «τεχνητή επιλογή» φυτών και ζώων ως το κλειδί για το κριτήριο της διάκρισης της τροφοπαραγωγής από την τροφοσυλλογή και γι' αυτό τον προσδιορισμό του σημείου μετάβασης από το κυνήγι και τη συλλογή στη γεωργία και την κτηνοτροφία. Εκτός από τη σύγχρονη βιοτεχνολογία και τη γενετική μηχανική, δεν είναι κυριολεκτικά δυνατό να «δημιουργήσουμε» ένα ζώο ή φυτό, με την έννοια της κατασκευής τους σε φωτογραφική ανατύπωση ή ανθρώπινο σχέδιο. Αυτό που, ωστόσο, κάποιος μπορεί να κάνει είναι να απομονώσει έναν αναπαραγόμενο πληθυσμό, μέσα στον οποίο τα άτομα για αναπαραγωγή επιλέγονται στον βαθμό από τον οποίο συμμορφώνονται σε έναν ιδανικό τύπο. Πράγματι,

γική διάσταση των ειδών των φυτών ή των ζώων, αναζητώντας την αρχική τους «άγρια» μορφή, ως απόδειξη ότι η παραγωγή εξελισσόταν.

Αυτή η διαδικασία, ωστόσο, γεννά τις δικές της ανωμαλίες. Επειδή σε πολλά μέρη του κόσμου -και στο παρελθόν, αλλά ακόμη και σήμερα- οι άνθρωποι συνδέονται εμφανώς με τη διαχείριση φυτών και ζώων που δεν διαφέρουν αισθητά από τους άγριους προγόνους τους. Στα σπίτια τους οι Achuar διατηρούν ένα φάσμα από «οικιακά άγρια ζώα» - διάφορα πιθηκοειδή, πουλιά και χοίρους της Ν. Αμερικής (Descola 1994: 90). Τα δάση των υψιπέδων της Νέα Γουινέας είναι γεμάτα με άγριους οικιακούς χοίρους, καθώς και με μια ποικιλία φυτών, που επίσης εμφανίζονται σε καλλιεργημένα χωράφια, που καίγονται (με ανθρώπινη παρέμβαση) για την δημιουργία επιπλέον αγροτικής γης. Και τα χωράφια των νεολιθικών αγροτών στην Beidha, στην Ιορδανία, σύμφωνα με τον Hans Helbaeck, εμφανίζονται με «καλλιεργημένο άγριο σιτάρι» (Helbaek 1966: 62, πρβλ. Jarman 1972: 16).

Η πηγή αυτών των ανωμαλιών βρίσκεται στη μεγάλη διχοτόμηση ανάμεσα στη συλλογή και στην παραγωγή. Με τους όρους αυτής της διχοτόμησης, τα ανθρώπινα όντα πρέπει *είτε* να βρουν την τροφή τους έτοιμη στη φύση *ή* να τη φτιάξουν οι ίδιοι. Εν τούτοις, ρωτήστε οποιονδήποτε αγρότη και θα πει, με εύστοχη αιτιολόγηση, ότι η παραγωγή της φάρμας δεν είναι φτιαγμένη με τίποτε παραπάνω από ό,τι βρέθηκε έτοιμη. *Αναπτύσσεται.* Οπότε, το ερώτημά μας θα πρέπει να είναι ως εξής. Αν συμφωνήσουμε ότι με το να φτιάχνουμε πράγματα εννοούμε το μετασχηματισμό των προ-υπαρχουσών πρώτων υλών, *τι εννοούμε με το να αναπτύσσουμε πράγματα;* Για να απαντήσουμε σε αυτό το ερώτημα

πρέπει να στραφούμε στους διαχωρισμούς ανάμεσα στη συλλογή και την καλλιέργεια και ανάμεσα στο κυνήγι και την κτηνοτροφία.

Δύο κοινά θέματα προκύπτουν από τις εθνογραφικές περιπτώσεις, που παρουσιάστηκαν στην προηγούμενη ενότητα, υποδεικνύοντας μια λύση. Πρώτον, το έργο που κάνουν οι άνθρωποι με τέτοιες δραστηριότητες όπως το καθάρισμα του χωραφιού, η περίφραξη, η καλλιέργεια, το ξεβοτάνισμα κλπ. ή η φροντίδα των ζωντανών, στην κυριολεξία δεν δημιουργεί τα φυτά και τα ζώα, αλλά μάλλον δημιουργεί τις περιβαλλοντικές συνθήκες για την καλλιέργεια και την ανάπτυξή τους. «Δέχονται μητρικές φροντίδες», ανατρέφονται, βοηθιούνται -γενικώς, δέχονται φροντίδες και βοηθιούνται. Δεύτερον, η καλλιέργεια φυτών κι η ανατροφή ζώων δεν διαφέρουν τόσο πολύ, κατ΄αρχάς, απ' το να μεγαλώνει κανείς παιδιά. Βεβαίως, είναι αλήθεια ότι η επί του θέματος σύγχρονη Δυτική σκέψη, επίσης, επεκτείνει τις έννοιες της καλλιέργειας και της ανατροφής στην επικράτεια των ανθρώπων, των ζώων και των φυτών, αναφερόμενη στην ανθρώπινη περίπτωση του εξευγενισμού του γούστου και των τρόπων (Bouquet 1993: 189-90). Ένας τέτοιος εξευγενισμός, ωστόσο, θεωρείται μια κοινωνικά αποδεκτή μορφή της κυρίαρχης επί της υποτιθέμενης ως έμφυτης ανθρώπινης παρόρμησης κι είναι το αντίστοιχο στο είδος της κυριαρχίας πάνω στο περιβάλλον, που συνεπάγεται η έννοια της εξημέρωσης ως κοινωνική οικειοποίηση της φύσης. Όταν οι γυναίκες Achuar συγκρίνουν τα παιδιά τους με τα φυτά στους κήπους τους ή όταν οι Hageners χρησιμοποιούν τη γλώσσα της καλλιέργειας τόσο για τα παιδιά τους, όσο και για τα γουρούνια τους, δεν έχουν κατά νου αυτό το μοντέλο κοινωνικοποίησης. Όπως το θέτει ο Strathern (1980: 196): «το παιδί αναπτύσσεται σε μια κοινωνική ωριμότητα, παρά εκπαιδεύεται σε αυτήν». Αυτό που παρέχει κάθε γενιά, είτε καλλιεργώντας φυτά, μεγαλώνοντας ζώα ή γεννώντας παιδιά, είναι ακριβώς οι αναπτυσσόμενες συνθήκες, κάτω από τις οποίες μπορεί να εμφανιστεί «η ανάπτυξη της ωριμότητας».

Με βάση τα παραπάνω, πού βρίσκεται η διάκριση ανάμεσα στη συλλογή και την καλλιέργεια και ανάμεσα στο κυνήγι και την κτηνοτροφία; Η διαφορά σίγουρα βρίσκεται σε κάτι παραπάνω από αυτό: *το σχετικό πεδίο δράσης της ανθρώπινης ανάμιξης στη δημιουργία των συνθηκών ανάπτυξης.* Αυτό δεν είναι μόνο ζήτημα κοινωνικής θέσης, αλλά κυρίως κατηγορίας, που μπορεί να διαφέρει από εποχή σε εποχή. **Τα αγριόχορτα μπορεί να γίνουν καλλιεργήσιμα, τα προηγουμένως εξημερωμένα ζώα μπορεί να ξαναγίνουν άγρια.** Επί πλέον, μια κρίσιμη μεταβλητή, υποθέτω, βρίσκεται στην πρόσκαιρη αλληλοσύνδεση των κύκλων της ζωής των ανθρώπων, των ζώων και των φυτών και της σχετικής τους διάρκειας. Οι ζωές των εξημερωμένων ζώων τείνουν να είναι κατά τι πιο βραχύβιες από αυτές των ανθρώπινων όντων, αλλά όχι τόσο σύντομες, ώστε να αποκτήσουν διαφορετική σημασία. Υπάρχει μια αίσθηση, στην οποία οι άνθρωποι και τα οικόσιτα ζώα τους μεγαλώνουν μαζί και στην οποία οι σχετικές ιστορίες της ζωής τους συν κερδίζονται (interwined) ως αμοιβαία συγκροτημένα πλέγματα μιας απλής διαδικασίας. Οι ζωές των

φυτών, αντίθετα, μπορεί να έχουν από πολύ σύντομη μέχρι πολύ μακρά διάρκεια, στην πραγματικότητα, από λίγους μήνες μέχρι πολλούς αιώνες.

Τώρα, όπως έχει επισημάνει η Laura Rival, η σχεδιασμένη παρέμβαση και ο έλεγχος στη φύση, που συμβατικά συσχετίζουμε με την ιδέα της εξημέρωσης μπορεί να αντιμετωπίζεται σε σχέση με τα φυτά που «η ανάπτυξή τους είναι πολύ ταχύτερη σχετικά με την ανθρώπινη ανάπτυξη και τη διαδικασία ωρίμανσης» (Rival 1993: 648). Είναι λες και οι άνθρωποι μπορούσαν να υπομένουν την προστασία για την ανάπτυξη των καρπών τους, χωρίς να μεγαλώνουν σημαντικά οι ίδιοι. Αλλά όσο πιο αργά αναπτύσσεται το φυτό κι όσο πιο μακρόβιο είναι, τόσο πιο τεχνητή φαίνεται να είναι αυτή η αντίληψη. Στην περίπτωση των πιο ανθεκτικών φυτών από όλα -όπως κάποια μεγάλα μακρόβια δέντρα- η υπόθεση γίνεται ολοκληρωτικά αστήρικτη. Πράγματι, στο μεγαλύτερο μέρος τους, τα δέντρα δεν προσαρμόζονται βολικά με τους όρους του ορθόδοξου διαχωρισμού ανάμεσα στο άγριο και το εξημερωμένο, που μπορεί να ισχύει για το παράξενο γεγονός ότι, παρά τη φανερή τους σημασία για τους ανθρώπους (όπως δείχνει το παράδειγμα από τους Dogon), είναι πάντοτε απόντα από τις αρχαιολογικές και ανθρωπολογικές συζητήσεις για τη φύση και την παραγωγή τροφής. **Για ένα αρχαίο δέντρο, που πρωταγωνιστεί σε διαδοχικές ανθρώπινες γενιές θα φαινόταν πιο κατάλληλο να πούμε ότι έπαιξε το ρόλο του στην εξημέρωση των ανθρώπων παρά στο ότι εξημερώθηκε *από* αυτούς.** Εν συντομία, αυτό που παρουσιάζεται στη λογοτεχνία, υπό το τυπικό της εξημέρωσης, ως υπεροχή και μεταμόρφωση της φύσης μπορεί να είναι περισσότερο μια αντανάκλαση της αυξημένης ρούμε να σκεφτούμε περισσότερο τα πρώτα (τους ανθρώπους) να κατοικούν σε έναν κοινωνικό κόσμο από μόνοι τους, πάνω και πέρα από τον κόσμο της φύσης, στην οποία εμπεριέχονται οι ζωές όλων των άλλων ζωντανών πλασμάτων. **Μάλλον, και οι άνθρωποι και τα ζώα και τα φυτά, από τα οποία εξαρτώνται για την επιβίωσή τους θα πρέπει να αντιμετωπίζονται ως σύντροφοι, που συμμετέχουν στον *ίδιο* κόσμο, έναν κόσμο που είναι συγχρόνως κοινωνικός και φυσικός. Και οι μορφές που παίρνουν όλα αυτά τα πλάσματα ούτε τα παίρνουν εκ των προτέρων ούτε τους επιβάλλονται από επάνω, αλλά εμφανίζονται μέσα σε ένα συσχετικό πλαίσιο αυτής της αμοιβαίας ανάμειξης.**

Με αυτό το συμπέρασμα κατά νου, επιστρέφω στα πέντε είδη υλικότητας του Godelier, που επίσης διακρίνονται σύμφωνα με τον τρόπο και την έκταση της ανθρώπινης ανάμειξης στην ύπαρξή τους. Σε τί διαφέρει η διαμόρφωση του Godelier από τη δική μας; Η απάντηση είναι ότι για τον Godelier, ο διαμορφωτικός ρόλος των ανθρώπων βρίσκεται στην ικανότητά τους ως όντων, που από πολλές απόψεις, δρουν *πάνω*, παρεμβαίνουν *σε* ή κάνουν πράγματα *για να*· ένα πεδίο της φύσης που είναι εξωτερικό στον κοινωνικά κατασκευασμένο εαυτό τους. Σύμφωνα με το επιχείρημα που παρουσίασα, αντίθετα, δεν μεταμορφώνουν τόσο τον υλικό κόσμο, όσο παίζει το ρόλο τους, μαζί με άλλα πλάσματα, στον τρόπο που ο κόσμος μεταμορφώνει τον εαυτό του (Ingold 1993: 164). Από αυτή την άποψη, **η φύση δεν είναι μια επιφάνεια υλικότητας, πάνω στην οποία χαράσσεται η ανθρώπινη ιστορία· μάλλον, η ιστορία είναι μια διαδικασία, στην οποία και οι άνθρωποι και τα περιβάλλοντά τους καταλήγουν να υπάρχουν, το ένα σε σχέση με το άλλο.** Αυτός εί-

θονται από τους ίδιους μηχανισμούς, που επικαλούνται τα ανθρώπινα όντα. Αυτή είναι η πηγή σημαντικών αινιγμάτων. Πιστεύω, ωστόσο, ότι το αίνιγμα είναι ευρέως ένα κατασκεύασμα των δικών μας κατηγοριών. Για τη διάκριση ανάμεσα σε δύο κόσμους της κοινωνίας και της φύσης, που επίσης υπογραμμίζει τη διχοτόμηση ανάμεσα στην παραγωγή και τη συλλογή, μας αναγκάζει να κατηγοριοποιήσουμε την ανθρώπινη δράση, επίσης, σε δύο είδη. Υπάρχει *επικοινωνιακή* δράση, που οι άνθρωποι κατευθύνονται ο ένας προς τον άλλο στην κοινωνία και μια *τεχνική* δράση, που κατευθύνεται από ανθρώπους πάνω στο αντικείμενο-κόσμο της **που κάνει η μαγεία είναι να διαθέτει τους ανθρώπους σε μια συγκεκριμένη *σχέση* με τα πλάσματα που συνθέτουν το περιβάλλον τους, για να προσανατολίζει και να επικεντρώνει την προσοχή τους με τέτοιο τρόπο, ώστε να επιτύχει ένα είδος απήχησης ή αισθητήριας εναρμόνισης.**

Εν συντομία, ο φυσικός πρακτικός αναγνωρίζει ενστικτωδώς αυτό που ο δυτικός αναλυτής θεωρεί τόσο δύσκολο να συλλάβει, δηλαδή ότι οι άνθρωποι δρουν στο περιβάλλον τους *εκ των έσω*. Εξωτερικά, ενσωματώνονται με δεσμούς στη γη και για τα περισσότερα πλάσματα από τα οποία προέρχονται από αυτήν: είναι

την ανθρώπινη ανάπτυξη και τη διαδικασία ωρίμανσης» (Rival 1993: 648). Είναι λες και οι άνθρωποι μπορούσαν να υπομένουν την προστασία για την ανάπτυξη των καρπών τους, χωρίς να μεγαλώνουν σημαντικά οι ίδιοι. Αλλά όσο πιο αργά αναπτύσσεται το φυτό κι όσο πιο μακρόβιο είναι, τόσο πιο τεχνητή φαίνεται να είναι αυτή η αντίληψη. Στην περίπτωση των πιο ανθεκτικών φυτών από όλα -όπως κάποια μεγάλα μακρόβια δέντρα- η υπόθεση γίνεται ολοκληρωτικά αστήρικτη. Πράγματι, στο μεγαλύτερο μέρος τους, τα δέντρα δεν προσαρμόζονται βολικά με τους όρους του ορθόδοξου διαχωρισμού ανάμεσα στο άγριο και το εξημερωμένο, που μπορεί να ισχύει για το παράξενο γεγονός ότι, παρά τη φανερή τους σημασία για τους ανθρώπους (όπως δείχνει το παράδειγμα από τους Dogon), είναι πάντοτε απόντα από τις αρχαιολογικές και ανθρωπολογικές συζητήσεις για τη φύση και την παραγωγή τροφής. **Για ένα αρχαίο δέντρο, που πρωταγωνιστεί σε διαδοχικές ανθρώπινες γενιές θα φαινόταν πιο κατάλληλο να πούμε ότι έπαιξε το ρόλο του στην εξημέρωση των ανθρώπων παρά στο ότι εξημερώθηκε *από* αυτούς.** Εν συντομία, αυτό που παρουσιάζεται στη λογοτεχνία, υπό το τυπικό της εξημέρωσης, ως υπεροχή και μεταμόρφωση της φύσης μπορεί να είναι περισσότερο μια αντανάκλαση της αυξημένης εξάρτησης από τα φυτά και τα ζώα, που, σε σύγκριση με τους ανθρώπους, είναι σχετικά πιο γρήγορα αναπτυσσόμενα και βραχύβια.

Υποστήριξα ότι τα συστήματα της εξημέρωσης των φυτών και των ζώων θα πρέπει να διακριθούν με τον καλύτερο τρόπο, με όρους που τα ανθρώπινα όντα εμπλέκονται στην δημιουργία συνθηκών για την ανάπτυξη. Για παράδειγμα, κάνουν περισσότερα, όταν καλλιεργούν κήπους, για να υποβοηθήσουν την ανάπτυξη των φυτών, παρά όταν συλλέγουν καρπούς από τους θάμνους. Για να συλλάβουμε την ιδέα, ό,τι απαιτείται είναι μια μεταβολή της προοπτικής: αντί να σκεφτόμαστε τα φυτά με μέσα του φυσικού περιβάλ-

κόσμο, έναν κόσμο που είναι συγχρόνως κοινωνικός και φυσικός. Και οι μορφές που παίρνουν όλα αυτά τα πλάσματα ούτε τα παίρνουν εκ των προτέρων ούτε τους επιβάλλονται από επάνω, αλλά εμφανίζονται μέσα σε ένα συσχετικό πλαίσιο αυτής της αμοιβαίας ανάμειξης.

Με αυτό το συμπέρασμα κατά νου, επιστρέφω στα πέντε είδη υλικότητας του Godelier, που επίσης διακρίνονται σύμφωνα με τον τρόπο και την έκταση της ανθρώπινης ανάμειξης στην ύπαρξή τους. Σε τί διαφέρει η διαμόρφωση του Godelier από τη δική μας; Η απάντηση είναι ότι για τον Godelier, ο διαμορφωτικός ρόλος των ανθρώπων βρίσκεται στην ικανότητά τους ως όντων, που από πολλές απόψεις, δρουν *πάνω*, παρεμβαίνουν *σε* ή κάνουν πράγματα *για να·* ένα πεδίο της φύσης που είναι εξωτερικό στον κοινωνικά κατασκευασμένο εαυτό τους. Σύμφωνα με το επιχείρημα που παρουσίασα, αντίθετα, δεν μεταμορφώνουν τόσο τον υλικό κόσμο, όσο παίζει το ρόλο τους, μαζί με άλλα πλάσματα, στον τρόπο που ο κόσμος μεταμορφώνει τον εαυτό του (Ingold 1993: 164). Από αυτή την άποψη, **η φύση δεν είναι μια επιφάνεια υλικότητας, πάνω στην οποία χαράσσεται η ανθρώπινη ιστορία· μάλλον, η ιστορία είναι μια διαδικασία, στην οποία και οι άνθρωποι και τα περιβάλλοντά τους καταλήγουν να υπάρχουν, το ένα σε σχέση με το άλλο.** Αυτός είναι ένας τρόπος ερμηνείας της τόσο διάσημης, όσο και αινιγματικής παρατήρησης του Marx ότι «η ίδια η ιστορία είναι το *πραγματικό* μέρος της *φυσικής ιστορίας* - της φύσης που αναπτύσσεται μέσα στον άνθρωπο» (Marx 1964: η έμφαση προέρχεται από το αρχικό κείμενο). Από την ίδια άποψη, ο άνθρωπος επίσης αναπτύσσεται μέσα στη φύση. Ή με άλλα λόγια, οι ανθρώπινες πράξεις στο περιβάλλον φαίνονται καλύτερα ως ενσωματωμένες στη φύση από ό,τι αναγράφονται, με την έννοια ότι δομούνται ή περισφίγγονται στις μορφές του τοπίου και οι ζώντες κάτοικοί τους με τον τρόπο που εξελίσσεται η ανάπτυξή τους.

Θα ήθελα να συνοψίσω με λίγα λό-

θονται από τους ίδιους μηχανισμούς, που επικαλούνται τα ανθρώπινα όντα. Αυτή είναι η πηγή σημαντικών αινιγμάτων. Πιστεύω, ωστόσο, ότι το αίνιγμα είναι ευρέως ένα κατασκεύασμα των δικών μας κατηγοριών. Για τη διάκριση ανάμεσα σε δύο κόσμους της κοινωνίας και της φύσης, που επίσης υπογραμμίζει τη διχοτόμηση ανάμεσα στην παραγωγή και τη συλλογή, μας αναγκάζει να κατηγοριοποιήσουμε την ανθρώπινη δράση, επίσης, σε δύο είδη. Υπάρχει *επικοινωνιακή* δράση, που οι άνθρωποι κατευθύνονται ο ένας προς τον άλλο στην κοινωνία και μια *τεχνική* δράση, που κατευθύνεται από ανθρώπους πάνω στο αντικείμενο-κόσμο της φύσης. Η *μαγική* δράση, λοιπόν, προσδιορίζεται ως πράξεις που -αν και φαινομενικά επικοινωνιακές- θεωρούνται από τους ίδιους τους συμμετέχοντες ότι έχουν τεχνική αποτελεσματικότητα. Για εμάς, οι ιθαγενείς φαίνονται μπερδεμένοι, αναμιγνύοντας αυτό που εμείς διαχωρίζουμε σε ξεχωριστές κατηγορίες δράσης (Leach 1976: 30).

Κι όμως, το πρόβλημα το έχουμε εμείς, όχι αυτοί. Όπως ο Descola επισημαίνει για τους Achuar, απ' τη στιγμή που κάποιος αποδέχεται -όπως αυτοί φυσικά- ότι τα καλλιεργημένα φυτά είναι κυρίως πλάσματα, παρά πράγματα, έχει πολύ λογικό νόημα να προσπαθούν να διατηρούν αρμονικές σχέσεις μαζί τους, μέσω μαγικών

που κάνει η μαγεία είναι να διαθέτει τους ανθρώπους σε μια συγκεκριμένη *σχέση* με τα πλάσματα που συνθέτουν το περιβάλλον τους, για να προσανατολίζει και να επικεντρώνει την προσοχή τους με τέτοιο τρόπο, ώστε να επιτύχει ένα είδος απήχησης ή αισθητήριας εναρμόνισης.

Εν συντομία, ο φυσικός πρακτικός αναγνωρίζει ενστικτωδώς αυτό που ο δυτικός αναλυτής θεωρεί τόσο δύσκολο να συλλάβει, δηλαδή ότι οι άνθρωποι δρουν στο περιβάλλον τους *εκ των έσω*. Εξωτερικά, ενσωματώνονται με δεσμούς στη γη και για τα περισσότερα πλάσματα από τα οποία προέρχονται από αυτήν: είναι ήδη «μέσα» στο περιβάλλον τους πριν κάνουν ο,τιδήποτε «σε» αυτήν. **Κι η μαγεία είναι για «να είσαι με» παρά για να «κάνεις σε»: πράγματι θα μπορούσε κάποιος να την αποκαλέσει μια μορφή ποιητικής ανάμιξης.** Σε αυτή τη σύνδεση αξίζει να ανακαλέσουμε μια παρατήρηση που ο Bronislaw Malinowski έκανε, όσον αφορά στους κήπους των νησιωτών Trobriant, στην κλασική του μονογραφία *Coral gardens and their magic*. «Οι κήποι», έγραψε, «είναι, με έναν τρόπο, ένα είδος τέχνης» (1935, I: 80). Ως τέτοιοι, είναι εστίες μεγάλης αισθητικής εκτίμησης. Είναι μακράν πολύ περισσότερο κηπουρική, παρά απλή παραγωγή τροφής, όπως είναι περισσότερο ένα τραγούδι, παρά

ισχύει για το παράξενο γεγονός ότι, παρά τη φανερή τους σημασία για τους ανθρώπους (όπως δείχνει το παράδειγμα από τους Dogon), είναι πάντοτε απόντα από τις αρχαιολογικές και ανθρωπολογικές συζητήσεις για τη φύση και την παραγωγή τροφής. **Για ένα αρχαίο δέντρο, που πρωταγωνιστεί σε διαδοχικές ανθρώπινες γενιές θα φαινόταν πιο κατάλληλο να πούμε ότι έπαιξε το ρόλο του στην εξημέρωση των ανθρώπων παρά στο ότι εξημερώθηκε *από* αυτούς.** Εν συντομία, αυτό που παρουσιάζεται στη λογοτεχνία, υπό το τυπικό της εξημέρωσης, ως υπεροχή και μεταμόρφωση της φύσης μπορεί να είναι περισσότερο μια αντανάκλαση της αυξημένης εξάρτησης από τα φυτά και τα ζώα, που, σε σύγκριση με τους ανθρώπους, είναι σχετικά πιο γρήγορα αναπτυσσόμενα και βραχύβια.

Υποστήριξα ότι τα συστήματα της εξημέρωσης των φυτών και των ζώων θα πρέπει να διακριθούν με τον καλύτερο τρόπο, με όρους που τα ανθρώπινα όντα εμπλέκονται στην δημιουργία συνθηκών για την ανάπτυξη. Για παράδειγμα, κάνουν περισσότερα, όταν καλλιεργούν κήπους, για να υποβοηθήσουν την ανάπτυξη των φυτών, παρά όταν συλλέγουν καρπούς από τους θάμνους. Για να συλλάβουμε την ιδέα, ό,τι απαιτείται είναι μια μεταβολή της προοπτικής: αντί να σκεφτόμαστε τα φυτά ως μέρος του φυσικού περιβάλλοντος των ανθρώπινων όντων, πρέπει να σκεφτούμε τους ανθρώπους και τις δραστηριότητές αυτών ως μέρος του φυτικού περιβάλλοντος εξ ίσου. Αλλά πίσω από αυτή τη μεταβολή βρίσκεται ένα σημείο πολύ πιο θεμελιωδέστερης σημασίας. Αν τα ανθρώπινα όντα από τη μια και τα φυτά και τα ζώα από την άλλη μπορούν να αντιμετωπιστούν εναλλακτικά ως συστατικά το ένα στο περιβάλλον του άλλου, τότε δεν μπορούν από πολλές απόψεις, δρουν *πάνω*, παρεμβαίνουν *σε* ή κάνουν πράγματα *για να·* ένα πεδίο της φύσης που είναι εξωτερικό στον κοινωνικά κατασκευασμένο εαυτό τους. Σύμφωνα με το επιχείρημα που παρουσίασα, αντίθετα, δεν μεταμορφώνουν τόσο τον υλικό κόσμο, όσο παίζει το ρόλο τους, μαζί με άλλα πλάσματα, στον τρόπο που ο κόσμος μεταμορφώνει τον εαυτό του (Ingold 1993: 164). Από αυτή την άποψη, **η φύση δεν είναι μια επιφάνεια υλικότητας, πάνω στην οποία χαράσσεται η ανθρώπινη ιστορία· μάλλον, η ιστορία είναι μια διαδικασία, στην οποία και οι άνθρωποι και τα περιβάλλοντά τους καταλήγουν να υπάρχουν, το ένα σε σχέση με το άλλο.** Αυτός είναι ένας τρόπος ερμηνείας της τόσο διάσημης, όσο και αινιγματικής παρατήρησης του Marx ότι «η ίδια η ιστορία είναι το *πραγματικό* μέρος της *φυσικής ιστορίας* - της φύσης που αναπτύσσεται μέσα στον άνθρωπο» (Marx 1964: η έμφαση προέρχεται από το αρχικό κείμενο). Από την ίδια άποψη, ο άνθρωπος επίσης αναπτύσσεται μέσα στη φύση. Ή με άλλα λόγια, οι ανθρώπινες πράξεις στο περιβάλλον φαίνονται καλύτερα ως ενσωματωμένες στη φύση από ό,τι αναγράφονται, με την έννοια ότι δομούνται ή περισφίγγονται στις μορφές του τοπίου και οι ζώντες κάτοικοί τους με τον τρόπο που εξελίσσεται η ανάπτυξή τους.

Θα ήθελα να συνοψίσω με λίγα λόγια το ζήτημα της μαγείας. Παρατηρείται συχνά στην εθνογραφία μη δυτικών κοινωνιών ότι οι πρακτικές επιβίωσης, πέρα από όλες αυτές του κυνηγιού ζώων και της καλλιέργειας φυτών, συνοδεύονται από μαγικά τραγούδια, ξόρκια ή τελετουργικά, στα οποία τα ζωϊκά ή φυτικά αντικείμενα της προσοχής των ανθρώπων κατευθύνονται από την ικανότητά τους να επιδρούν, να μετακινούνται ή να πείθονται από τους ίδιους μηχανισμούς, που επικαλούνται τα ανθρώπινα όντα. Αυτή είναι η πηγή σημαντικών αινιγμάτων. Πιστεύω, ωστόσο, ότι το αίνιγμα είναι ευρέως ένα κατασκεύασμα των δικών μας κατηγοριών. Για τη διάκριση ανάμεσα σε δύο κόσμους της κοινωνίας και της φύσης, που επίσης υπογραμμίζει τη διχοτόμηση ανάμεσα στην παραγωγή και τη συλλογή, μας αναγκάζει να κατηγοριοποιήσουμε την ανθρώπινη δράση, επίσης, σε δύο είδη. Υπάρχει *επικοινωνιακή* δράση, που οι άνθρωποι κατευθύνονται ο ένας προς τον άλλο στην κοινωνία και μια *τεχνική* δράση, που κατευθύνεται από ανθρώπους πάνω στο αντικείμενο-κόσμο της φύσης. Η *μαγική* δράση, λοιπόν, προσδιορίζεται ως πράξεις που -αν και φαινομενικά επικοινωνιακές- θεωρούνται από τους ίδιους τους συμμετέχοντες ότι έχουν τεχνική αποτελεσματικότητα. Για εμάς, οι ιθαγενείς φαίνονται μπερδεμένοι, αναμιγνύοντας αυτό που εμείς διαχωρίζουμε σε ξεχωριστές κατηγορίες δράσης (Leach 1976: 30).

Κι όμως, το πρόβλημα το έχουμε εμείς, όχι αυτοί. Όπως ο Descola επισημαίνει για τους Achuar, απ' τη στιγμή που κάποιος αποδέχεται -όπως αυτοί φυσικά- ότι τα καλλιεργημένα φυτά είναι κυρίως πλάσματα, παρά πράγματα, έχει πολύ λογικό νόημα να προσπαθούν να διατηρούν αρμονικές σχέσεις μαζί τους, μέσω μαγικών τραγουδιών, που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για τον ίδιο σκοπό στο πεδίο των ανθρώπινων σχέσεων (Descola 1994: 214). Το λάθος μας είναι να υποθέτουμε ότι η μαγεία στοχεύει να παράγει πραγματικά, φυσικά αποτελέσματα στον κόσμο. **Στην πραγματικότητα, κανείς απ' τους λαούς που χρησιμοποιούν τη μαγεία δεν τη σκέφτεται ως ένα είδος υποκατάστατου για τη σκληρή δουλειά. Αυτό που κάνει η μαγεία είναι να διαθέτει τους ανθρώπους σε μια συγκεκριμένη *σχέση* με τα πλάσματα που συνθέτουν το περιβάλλον τους, για να προσανατολίζει και να επικεντρώνει την προσοχή τους με τέτοιο τρόπο, ώστε να επιτύχει ένα είδος απήχησης ή αισθητήριας εναρμόνισης.**

Εν συντομία, ο φυσικός πρακτικός αναγνωρίζει ενστικτωδώς αυτό που ο δυτικός αναλυτής θεωρεί τόσο δύσκολο να συλλάβει, δηλαδή ότι οι άνθρωποι δρουν στο περιβάλλον τους *εκ των έσω*. Εξωτερικά, ενσωματώνονται με δεσμούς στη γη και για τα περισσότερα πλάσματα από τα οποία προέρχονται από αυτήν: είναι ήδη «μέσα» στο περιβάλλον τους πριν κάνουν ο,τιδήποτε «σε» αυτήν. **Κι η μαγεία είναι για «να είσαι με» παρά για να «κάνεις σε»: πράγματι θα μπορούσε κάποιος να την αποκαλέσει μια μορφή ποιητικής ανάμιξης.** Σε αυτή τη σύνδεση αξίζει να ανακαλέσουμε μια παρατήρηση που ο Bronislaw Malinowski έκανε, όσον αφορά στους κήπους των νησιωτών Trobriant, στην κλασική του μονογραφία *Coral gardens and their magic*. «Οι κήποι», έγραψε, «είναι, με έναν τρόπο, ένα είδος τέχνης» (1935, I: 80). Ως τέτοιοι, είναι εστίες μεγάλης αισθητικής εκτίμησης. Είναι μακράν πολύ περισσότερο κηπουρική, παρά απλή παραγωγή τροφής, όπως είναι περισσότερο ένα τραγούδι, παρά μια παραγωγή από νότες. Αν το φαγητό ήταν το μόνο αντικείμενο των ανθρώπινων δραστηριοτήτων, τότε ίσως δεν θα υπήρχε ανάγκη για μαγεία. Αλλά για τους επαγγελματίες, που καλλιεργούν καρπούς και μεγαλώνουν ζώα δεν είναι απλώς παραγωγή τροφής, είναι τρόποι ζωής.

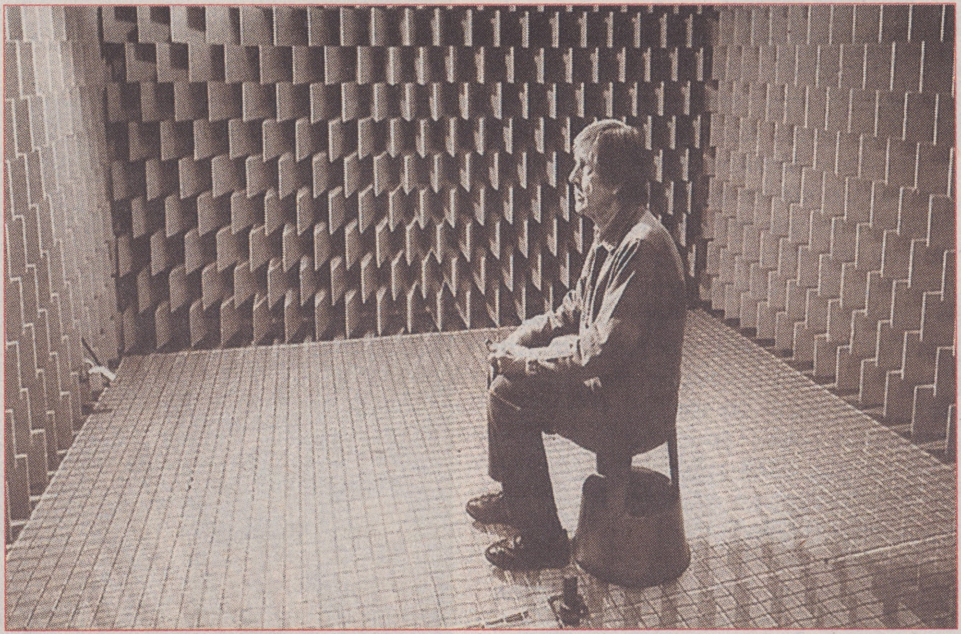
σύντροφοι για την

Αναρχική απελευθερωτική δράση

John Cage: Μουσική - Ήχος - Σιωπή - Αναρχία

Δύο πράγματα δεν χρειάζεται
να σημαίνουν κάτι,
το ένα είναι η μουσική
και το άλλο το γέλιο.

Ιμάνουελ Καντ

Ο John Cage υπήρξε μια αντισυμβατική και ριζοσπαστική φυσιογνωμία στον χώρο των τεχνών. Το όνομά του συνδέθηκε με την μουσική, αλλά λόγω της ολιστικής προσέγγισης που είχε για την τέχνη και την κοινωνία μπορεί να χαρακτηριστεί και ως φιλόσοφος, ποιητής, εικαστικός καλλιτέχνης, χαράκτης, καθώς και ερασιτέχνης μελετητής. Γεννημένος το 1912 στο Λος Άντζελες, επηρεάστηκε από τα καλλιτεχνικά ρεύματα του νταντάϊσμού, του φουτουρισμού και άλλων avant gard κινημάτων του 20ου αιώνα, καθώς και από τις ανατολικές φιλοσοφίες της Κίνας και της Ινδίας. Ήταν πρωτεργάτης του αλεατορισμού (μουσική του τυχαίου), της αντισυμβατικής χρήσης των μουσικών οργάνων, καθώς και της ηλεκτρονικής μουσικής.

Ο Cage μπορεί να μην συνδέεται άμεσα με πρόσωπα και κοινωνικά κινήματα που οραματίζονταν και πάλευαν για την αναρχία ούτε έχει ευθείες αναφορές στα παραπάνω, αλλά οι απόψεις του καθώς και το καλλιτεχνικό του έργο, είχαν ως θεμέλιο την αναρχία για την κοινωνία, έστω με την δική του προσωπική ματιά. Ο βασικός λόγος της μη άμεσης σύνδεσης του με πρόσωπα και κινήματα που συνδέονται με την αναρχία ήταν η διαφωνία του σε σχέση με την βία. Ο Cage πίστευε ότι η βία απέναντι στην εξουσία οδηγεί στην όλο και περισσότερο εγκαθίδρυση του νόμου και της τάξης. Αυτός ο διαχωρισμός τον οδήγησε σε δική του προσωπική προσέγγιση της αναρχίας. Κινιόταν έξω από τα πλαίσια πληρώνοντας το τίμημα να παραγκωνιστεί από πολλούς συναδέλφους του μουσικούς, καλλιτέχνες και φίλους. Η άποψη του Cage για τον ρόλο της μουσικής και του ήχου στον άνθρωπο παραμένει μέχρι και σήμερα ριζοσπαστική, καθώς πάει κόντρα σε ... από την μουσική και προκαλεί τον ακροατή να αντιληφθεί την μουσική με όλα της τα δομικά στοιχεία, όπως την σιωπή και τον θόρυβο.

Το καλλιτεχνικό έργο του Cage ξεφεύγει από οποιαδήποτε «αντικειμενική» άποψη που θέλει ένα καλλιτεχνικό έργο να είναι αποκομμένο από τις λειτουργίες του κοινωνικού συνόλου, υπηρετώντας μόνο τις εκάστοτε αρχές της αισθητικής. Ο λόγος και το έργο του Cage εστιάζεται στην αποδόμηση των ομόρριζων όρων «τέχνη», «καλλιτέχνημα» κλπ και στην ένταξή τους απόλυτα στις δραστηριότητες των ανθρώπων, που σχεδόν να χάνουν την αρχική τους ιδιαιτερότητα. Το παρακάτω απόσπασμα από μια συνέντευξή του δίνει το στίγμα για το πώς ο Cage οραματίζεται την μουσική: «[...] *εγώ αγαπώ τους ήχους ακριβώς όπως είναι και δεν έχω ανάγκη να είναι τίποτα παραπάνω εκτός φυσικά από αυτό που ήδη είναι. Δεν θέλω να είναι ψυχολογικοί, δεν θέλω ο ήχος να παριστάνει ότι είναι ένας κουβάς ή ότι είναι πρόεδρος ή ότι είναι ερωτευμένος με έναν άλλο ήχο. Θέλω μόνο να είναι ήχος και δεν είμαι τόσο ανόητος* [...]».

Η Αναρχία της Σιωπής

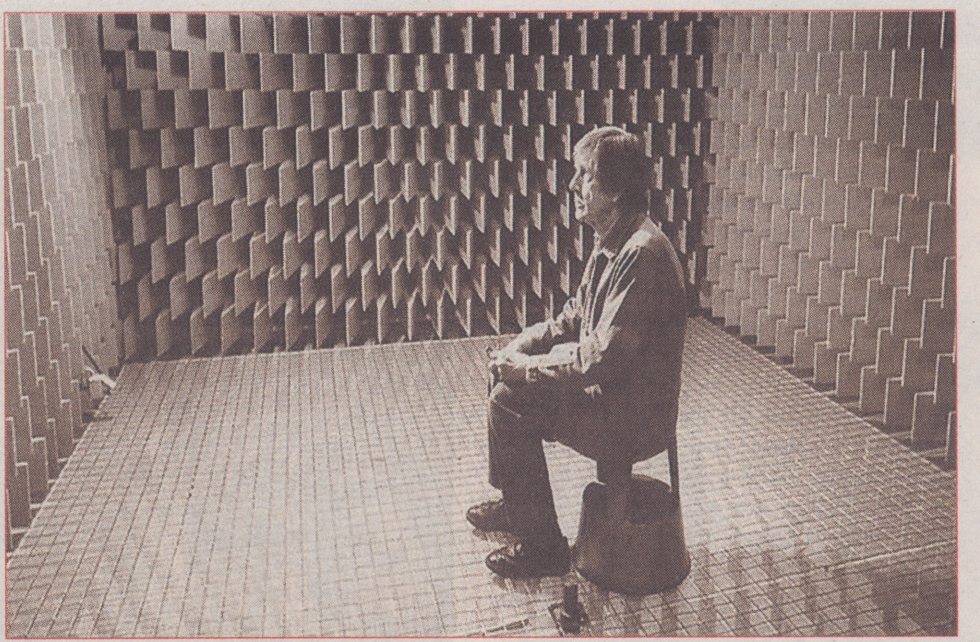
δόν σε όλα τα μέρη του πλανήτη τώρα είναι η κίνηση».

Ένα είδος «κλουβιού» που δεν έχει χυθεί πολύ μελάνι γι' αυτό αλλά έχει τις ίδιες και σχεδόν σοβαρότερες επιπτώσεις στην ελευθερία του ανθρώπου είναι και το «κλουβί» του ήχου. Το «κλουβί» του ήχου το χρησιμοποιούμε για να ακούσουμε ό,τι επιλέξουμε. Ασχέτως με το μέρος που βρισκόμαστε (σε αίθουσα συναυλιών, στην φύση, στην πόλη κλπ) στο τέλος, αναλόγως με πολλά δεδομένα, θα καταλήξουμε να ακούμε αυτό που μας ενδιαφέρει. Ο Cage, έχοντας διαπιστώσει τα παραπάνω, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι αυτό που δεν μπορεί να επιλέξει ο άνθρωπος να ακούσει είναι η σιωπή. Οποιαδήποτε προσπάθεια κάποιου να ακούσει την απόλυτη σιωπή απλά θα πέσει στο κενό. Σε ένα μουσικό κομμάτι η παύση εμπεριέχει ήχους που είναι έξω από την κυριαρχική εμβέλεια του συνθέτη και είναι διαφορετικοί σε κάθε νέα εκτέλεση του κομματιού. **Ήχοι που απλά θα υπάρχουν θέλοντας και μη, ανορχήστρωτοι και ασίμλευτοι από την πλευρά τού συνθέτη, άπιαστοι, που συνεχίζουν απλά να υπάρχουν, να κινούνται και να συμμετέχουν άναρχα, «χαλώντας» οποιαδήποτε οργανωμένη κατάσταση.** Αυτή η δυναμική της σιωπής για τον Cage αντιπροσωπεύει την Αναρχία. Η σιωπή γι' αυτόν είναι μια προετοιμασία για το ο,τιδήποτε, η αρχή για το ο,τιδήποτε. Πάνω στον θέμα της σιωπής γράφει το βιβλίο ***«The Anarchy of Silence»***, όπου εξηγεί την δύναμη της σιωπής και την επανατοποθέτησή της αυτόνομα και ίσα με τους «οργανωμένους» ήχους, στο φαινόμενο της μουσικής.

Το 1952 θα παρουσιάσει στη Νέα Υόρκη, στο Maverick Concert Hall, μπροστά σε ένα κοινό που στηρίζει την σύγχρονη τέχνη το κομμάτι 4΄.33΄΄ (το κομμάτι της σιωπής). Το κομμάτι είναι γραμμένο για πιάνο και η διάρκεια του δεν είναι τίποτα άλλο από σιωπή. Ο πιανίστας David Tudor κάθισε στο πιάνο τοποθετώντας την παρτιτούρα με τα κενά μέτρα και

John Cage: Μουσική – Ήχος – Σιωπή – Αναρχία

Δύο πράγματα δεν χρειάζεται
να σημαίνουν κάτι,
το ένα είναι η μουσική
και το άλλο το γέλιο.
Ιμάνουελ Καντ

Ο John Cage υπήρξε μια αντισυμβατική και ριζοσπαστική φυσιογνωμία στον χώρο των τεχνών. Το όνομά του συνδέθηκε με την μουσική, αλλά λόγω της ολιστικής προσέγγισης που είχε για την τέχνη και την κοινωνία μπορεί να χαρακτηριστεί και ως φιλόσοφος, ποιητής, εικαστικός καλλιτέχνης, χαράκτης, καθώς και ερασιτέχνης μελετητής. Γεννημένος το 1912 στο Λος Άντζελες, επηρεάστηκε από τα καλλιτεχνικά ρεύματα του νταντάισμού, του φουτουρισμού και άλλων avant gard κινημάτων του 20ου αιώνα, καθώς και από τις ανατολικές φιλοσοφίες της Κίνας και της Ινδίας. Ήταν πρωτεργάτης του αλεατορισμού (μουσική του τυχαίου), της αντισυμβατικής χρήσης των μουσικών οργάνων, καθώς και της ηλεκτρονικής μουσικής.

Ο Cage μπορεί να μην συνδέεται άμεσα με πρόσωπα και κοινωνικά κινήματα που οραματίζονταν και πάλευαν για την αναρχία ούτε έχει ευθείες αναφορές στα παραπάνω, αλλά οι απόψεις του καθώς και το καλλιτεχνικό του έργο, είχαν ως θεμέλιο την αναρχία για την κοινωνία, έστω με την δική του προσωπική ματιά. Ο βασικός λόγος της μη άμεσης σύνδεσης του με πρόσωπα και κινήματα που συνδέονται με την αναρχία ήταν η διαφωνία του σε σχέση με την βία. Ο Cage πίστευε ότι η βία απέναντι στην εξουσία οδηγεί στην όλο και περισσότερο εγκαθίδρυση του νόμου και της τάξης. Αυτός ο διαχωρισμός τον οδήγησε σε δική του προσωπική προσέγγιση της αναρχίας. Κινιόταν έξω από τα πλαίσια πληρώνοντας το τίμημα να παραγκωνιστεί από πολλούς συναδέλφους του μουσικούς, καλλιτέχνες και φίλους. Η άποψη του Cage για τον ρόλο της μουσικής και του ήχου στον άνθρωπο παραμένει μέχρι και σήμερα ριζοσπαστική, καθώς πάει κόντρα σε νόρμες που θέλουν την μουσική αγκυλωμένη σε νόμους και κανόνες. Ο ήχος για τον Cage δεν διαφοροποιείται από την μουσική και προκαλεί τον ακροατή να αντιληφθεί την μουσική με όλα της τα δομικά στοιχεία, όπως την σιωπή και τον θόρυβο.

Το καλλιτεχνικό έργο του Cage ξεφεύγει από οποιαδήποτε «αντικειμενική» άποψη που θέλει ένα καλλιτεχνικό έργο να είναι αποκομμένο από τις λειτουργίες του κοινωνικού συνόλου, υπηρετώντας μόνο τις εκάστοτε αρχές της αισθητικής. Ο λόγος και το έργο του Cage εστιάζεται στην αποδόμηση των ομόρριζων όρων «τέχνη», «καλλιτέχνημα» κλπ και στην ένταξή τους απόλυτα στις δραστηριότητες των ανθρώπων, που σχεδόν να χάνουν την αρχική τους ιδιαιτερότητα. Το παρακάτω απόσπασμα από μια συνέντευξή του δίνει το στίγμα για το πώς ο Cage οραματίζεται την μουσική: «[...] *εγώ αγαπώ τους ήχους ακριβώς όπως είναι και δεν έχω ανάγκη να είναι τίποτα παραπάνω εκτός φυσικά από αυτό που ήδη είναι. Δεν θέλω να είναι ψυχολογικοί, δεν θέλω ο ήχος να παριστάνει ότι είναι ένας κουβάς ή ότι είναι πρόεδρος ή ότι είναι ερωτευμένος με έναν άλλο ήχο. Θέλω μόνο να είναι ήχος και δεν είμαι τόσο ανόητος* [...]».

Η Αναρχία της Σιωπής

«Η ηχητική εμπειρία που προτιμώ περισσότερο από όλες είναι η εμπειρία της σιωπής και η σιωπή σχεδόν σε όλα τα μέρη του πλανήτη τώρα είναι η κίνηση».

Ένα είδος «κλουβιού» που δεν έχει χυθεί πολύ μελάνι γι' αυτό αλλά έχει τις ίδιες και σχεδόν σοβαρότερες επιπτώσεις στην ελευθερία του ανθρώπου είναι και το «κλουβί» του ήχου. Το «κλουβί» του ήχου το χρησιμοποιούμε για να ακούσουμε ό,τι επιλέξουμε. Ασχέτως με το μέρος που βρισκόμαστε (σε αίθουσα συναυλιών, στην φύση, στην πόλη κλπ) στο τέλος, αναλόγως με πολλά δεδομένα, θα καταλήξουμε να ακούμε αυτό που μας ενδιαφέρει. Ο Cage, έχοντας διαπιστώσει τα παραπάνω, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι αυτό που δεν μπορεί να επιλέξει ο άνθρωπος να ακούσει είναι η σιωπή. Οποιαδήποτε προσπάθεια κάποιου να ακούσει την απόλυτη σιωπή απλά θα πέσει στο κενό. Σε ένα μουσικό κομμάτι η παύση εμπεριέχει ήχους που είναι έξω από την κυριαρχική εμβέλεια του συνθέτη και είναι διαφορετικοί σε κάθε νέα εκτέλεση του κομματιού. **Ήχοι που απλά θα υπάρχουν θέλοντας και μη, ανορχήστρωτοι και ασμίλευτοι από την πλευρά τού συνθέτη, άπιαστοι, που συνεχίζουν απλά να υπάρχουν, να κινούνται και να συμμετέχουν άναρχα, «χαλώντας» οποιαδήποτε οργανωμένη κατάσταση.** Αυτή η δυναμική της σιωπής για τον Cage αντιπροσωπεύει την Αναρχία. Η σιωπή γι' αυτόν είναι μια προετοιμασία για το ο,τιδήποτε, η αρχή για το ο,τιδήποτε. Πάνω στον θέμα της σιωπής γράφει το βιβλίο ***«The Anarchy of Silence»***, όπου εξηγεί την δύναμη της σιωπής και την επανατοποθέτησή της αυτόνομα και ίσα με τους «οργανωμένους» ήχους, στο φαινόμενο της μουσικής.

Το 1952 θα παρουσιάσει στη Νέα Υόρκη, στο Maverick Concert Hall, μπροστά σε ένα κοινό που στηρίζει την σύγχρονη τέχνη το κομμάτι 4΄.33΄΄ (το κομμάτι της σιωπής). Το κομμάτι είναι γραμμένο για πιάνο και η διάρκεια του δεν είναι τίποτα άλλο από σιωπή. Ο πιανίστας David Tudor κάθισε στο πιάνο τοποθετώντας την παρτιτούρα με τα κενά μέτρα και δίπλα το ρολόι του. Το κομμάτι είχε τρία μέρη (30΄΄, 2΄.23΄΄ και 1΄.40΄΄) κατεβάζοντας και ανεβάζοντας αντίστοιχα το καπάκι του πιάνου. Στα δύο πρώτα

σωπα και κοινωνικά κινήματα που οραματίζονταν και πάλευαν για την αναρχία ούτε έχει ευθείες αναφορές στα παραπάνω, αλλά οι απόψεις του καθώς και το καλλιτεχνικό του έργο, είχαν ως θεμέλιο την αναρχία για την κοινωνία, έστω με την δική του προσωπική ματιά. Ο βασικός λόγος της μη άμεσης σύνδεσης του με πρόσωπα και κινήματα που συνδέονται με την αναρχία ήταν η διαφωνία του σε σχέση με την βία. Ο Cage πίστευε ότι η βία απέναντι στην εξουσία οδηγεί στην όλο και περισσότερο εγκαθίδρυση του νόμου και της τάξης. Αυτός ο διαχωρισμός τον οδήγησε σε δική του προσωπική προσέγγιση της αναρχίας. Κινιόταν έξω από τα πλαίσια πληρώνοντας το τίμημα να παραγκωνιστεί από πολλούς συναδέλφους του μουσικούς, καλλιτέχνες και φίλους. Η άποψη του Cage για τον ρόλο της μουσικής και του ήχου στον άνθρωπο παραμένει μέχρι και σήμερα ριζοσπαστική, καθώς πάει κόντρα σε νόρμες που θέλουν την μουσική αγκυλωμένη σε νόμους και κανόνες. Ο ήχος για τον Cage δεν διαφοροποιείται λειτουργίες του κοινωνικού συνόλου, υπηρετώντας μόνο τις εκάστοτε αρχές της αισθητικής. Ο λόγος και το έργο του Cage εστιάζεται στην αποδόμηση των ομόρριζων όρων «τέχνη», «καλλιτέχνημα» κλπ και στην ένταξή τους απόλυτα στις δραστηριότητες των ανθρώπων, που σχεδόν να χάνουν την αρχική τους ιδιαιτερότητα. Το παρακάτω απόσπασμα από μια συνέντευξή του δίνει το στίγμα για το πώς ο Cage οραματίζεται την μουσική: «[...] *εγώ αγαπώ τους ήχους ακριβώς όπως είναι και δεν έχω ανάγκη να είναι τίποτα παραπάνω εκτός φυσικά από αυτό που ήδη είναι. Δεν θέλω να είναι ψυχολογικοί, δεν θέλω ο ήχος να παριστάνει ότι είναι ένας κουβάς ή ότι είναι πρόεδρος ή ότι είναι ερωτευμένος με έναν άλλο ήχο. Θέλω μόνο να είναι ήχος και δεν είμαι τόσο ανόητος* [...]».

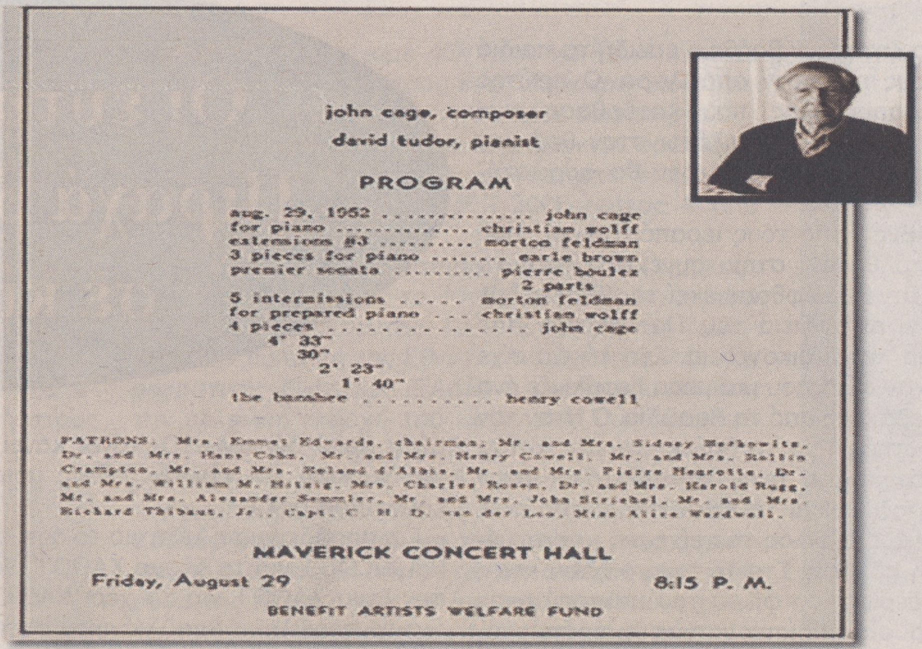
Η Αναρχία της Σιωπής

«Η ηχητική εμπειρία που προτιμώ περισσότερο από όλες είναι η εμπειρία της σιωπής και η σιωπή σχεδιάζεται, που εισχωρεί παντού στα ακροατήρια, να κινούνται και να συμμετέχουν άναρχα, «χαλώντας» οποιαδήποτε οργανωμένη κατάσταση. Αυτή η δυναμική της σιωπής για τον Cage αντιπροσωπεύει την Αναρχία. Η σιωπή γι' αυτόν είναι μια προετοιμασία για το ο,τιδήποτε, η αρχή για το ο,τιδήποτε. Πάνω στον θέμα της σιωπής γράφει το βιβλίο ***«The Anarchy of Silence»***, όπου εξηγεί την δύναμη της σιωπής και την επανατοποθέτησή της αυτόνομα και ίσα με τους «οργανωμένους» ήχους, στο φαινόμενο της μουσικής.

Το 1952 θα παρουσιάσει στη Νέα Υόρκη, στο Maverick Concert Hall, μπροστά σε ένα κοινό που στηρίζει την σύγχρονη τέχνη το κομμάτι 4΄.33΄΄ (το κομμάτι της σιωπής). Το κομμάτι είναι γραμμένο για πιάνο και η διάρκεια του δεν είναι τίποτα άλλο από σιωπή. Ο πιανίστας David Tudor κάθισε στο πιάνο τοποθετώντας την παρτιτούρα με τα κενά μέτρα και δίπλα το ρολόι του. Το κομμάτι είχε τρία μέρη (30΄΄, 2΄.23΄΄ και 1΄.40΄΄) κατεβάζοντας και ανεβάζοντας αντίστοιχα το καπάκι του πιάνου. Στα δύο πρώτα

μέρη ακούγονταν η βροχή που έπεφτε στα τζάμια της οροφής και το φύσημα του ανέμου, ενώ στο τρίτο προστέθηκε και ο ήχος από το μουρμουρητό του κοινού το οποίο είχε αρχίσει να δυσανασχετεί, εγκαταλείποντας κάποιοι εκνευρισμένοι την αίθουσα. **Ουσιαστικά το κομμάτι της σιωπής είναι οι ήχοι που λαμβάνουν χώρα εκείνο το χωροχρονικό πλαίσιο των τεσσάρων λεπτών και τριαντατριών δευτερολέπτων. Είναι οι ήχοι που βρίσκονται έξω από την παρτιτούρα του χωροχρονικού πλαισίου μιας συναυλίας και τυχάνει εκείνη την ώρα να βρίσκονται εκεί ακάλεστοι. Ο Cage για πρώτη φορά θέλησε να μετατοπίσει την προσοχή του ακροατή όχι σε αυτό που είναι προετοιμασμένος να ακούσει, αλλά σε αυτό που υπάρχει ούτως ή άλλως και δεν του δίνει βάση ποτέ.** Ακολούθησαν και άλλα έργα με θέμα την σιωπή όπως το 0΄.00΄΄ και αυτό που περιλαμβάνει δύο άτομα που θα παίζουν μια παρτίδα σκάκι, bridge ή οποιοδήποτε άλλο παιχνίδι που μπορεί να αποτελέσει ένα ξεχωριστό μουσικό έργο. Το 0΄.00΄΄ είναι ένα σόλο που μπορεί να παρουσιαστεί με οποιονδήποτε τρόπο από τον καθένα, γιατί δεν είναι τίποτα άλλο από τον χρόνο που δεν μπορούμε να αντιληφθούμε γιατί δεν μπορούμε να τον μετρήσουμε, έτσι το 0΄.00΄΄ μπορεί να είναι οτιδήποτε με μας απορροφά. Αξίζει να σημειωθεί ότι το έργο 4΄.33΄΄ ο Cage το θεωρεί ως την κορυφαία στιγμή στη δημιουργία του· αυτή η άποψη είχε επιπτώσεις ακόμα και στην κοινωνική ζωή του δημιουργού, αφού τον εγκατέλειψαν αρκετοί φίλοι του ως παράφρονα.

Πολλά χρόνια αργότερα, ο Cage προσπάθησε να εξηγήσει πως εμπνεύστηκε την συγκεκριμένη δημιουργία 4΄.33΄΄: *«Πήγα σε ανηχοϊκό θάλαμο*[1]*, δεν περίμενα ότι σε αυτό το σιωπηλό δωμάτιο θα άκουγα δύο ήχους: έναν υψηλό, δηλαδή το νευρικό μου σύστημα σε λειτουργία και ένα χαμηλό, δηλαδή το αίμα μου σε κυκλοφορία. Ο λόγος που δεν περίμενα να ακούσω αυτούς τους δύο ήχους ήταν ότι τέθηκαν σε κραδασμό χωρίς καμία πρόθεση από μέρους μου*

john cage, composer

david tudor, pianist

PROGRAM

aug. 29, 1952 .... john cage
for piano .... christian wolff
extensions #3 .... morton feldman
3 pieces for piano .... earle brown
premier sonata .... pierre boulez
2 parts
5 intermissions ...... morton feldman
for prepared piano .... christian wolff
4 pieces .... john cage
4' 33"
30"
2' 23"
1' 40"
the banshee .... henry cowell

PATRONS. Mrs. Emmet Edwards, chairman; Mr. and Mrs. Sidney Berkowitz, Dr. and Mrs. Hans Cohn, Mr. and Mrs. Henry Cowell, Mr. and Mrs. Rollin Crampton, Mr. and Mrs. Roland d'Albis, Mr. and Mrs. Pierre Henrotte, Dr. and Mrs. William M. Hitzig, Mrs. Charles Rosen, Dr. and Mrs. Harold Rugg, Mr. and Mrs. Alexander Semmler, Mr. and Mrs. John Striebel, Mr. and Mrs. Richard Thibaut, Jr., Capt. C. H. D. van der Loo, Miss Alice Wardwell.

MAVERICK CONCERT HALL

Friday, August 29 8:15 P. M.

BENEFIT ARTISTS WELFARE FUND

τές κοινωνικές συνθήκες τις οποίες δεν έχουμε ακόμη, κάνουμε μουσική που υποδηλώνει και σχετίζεται με σοβαρά ερωτήματα της ανθρωπότητας»[2].

Η απελευθέρωση των ήχων από την πρόθεση του συνθέτη, κοινωνικά συνδέεται με την απελευθέρωση του ανθρώπου από την μανία του να εξουσιάζει τον κόσμο. Κάθε άνθρωπος, όπως και κάθε ήχος, οφείλει να εξέρχεται από το δικό του κέντρο και να διαχέεται προς όλες τις κατευθύνσεις, συνδεόμενος με άλλα κέντρα. Μια συνεχής αλληλεπίδραση τού εγώ με την αντίληψη του συνόλου και σε αντιδιαστολή τού ενός μεμονωμένου ήχου ως κομματιού των ήχων του κόσμου.

Η πρόταση της αναρχίας του Cage και η σύνδεσή της με τον ήχο, την μουσική και την τέχνη γενικότερα είναι κατατεθειμένη σε αρκετά βιβλία και συνεντεύξεις του, ο Cage, όμως, δεν έμεινε μόνο σε αυτά και προσπάθησε να μας δώσει μια γεύση από την αναρχία που είχε στο μυαλό του. Για τον λόγο αυτό δημιούργησε τις παραστάσεις με την επωνυμία «τσίρκο».

Το «τσίρκο» είναι η χειροπιαστή πρόταση του Cage για το τι εννοεί αναρχία. Το «τσίρκο» είναι performances που στηρίζονται σε ταυτόχρονες

νοντας την πορεία του δρωμένου αλλά και του ατόμου. Η κατάσταση αλλά και οι επιλογές που ξεδιπλώνονται στον θεατή είναι ο αντικατοπτρισμός της ίδιας της ζωής, με τον απέραντο πλουραλισμό, τις διαφορετικότητες αλλά τελικά την συνύπαρξη τους σε ένα σύνολο. Η τέχνη, λοιπόν, για τον Cage *«αντί να είναι ένα αντικείμενο δημιουργημένο από ένα άτομο είναι μια διαδικασία η οποία τίθεται σε λειτουργία από μια ομάδα ανθρώπων. Η τέχνη κοινωνικοποιείται. Δεν είναι κάτι που λέει κάποιος, αλλά (είναι ότι) οι άνθρωποι κάνουν πράγματα, δίνοντας στον καθένα (συγκαταλέγοντας και αυτούς που ασχολούνται μ' αυτήν) την δυνατότητα να έχουν εμπειρίες που δεν θα είχαν αλλιώς»*. Το «τσίρκο» είναι μια συνεχής διαδοχή του ατόμου με το σύνολο, ακόμα και το σύνολο του «τσίρκου» υπάρχει ως άτομο μέσα στο μεγαλύτερο σύνολο των ήχων, της κίνησης και της σιωπής της περιοχής που λαμβάνει χώρα η performance. Η διαδοχή και η αλληλοεπικάλυψη για τον Cage μπορεί να συνεχιστεί περιλαμβάνοντας όλο τον πλανήτη... ακόμα ξεφεύγοντας και από αυτόν.

Πέθανε στις 12 Αυγούστου 1992. Μέχρι το τέλος της ζωής του δημιουργούσε μοντέλα τέχνης με βάση την ιδέα του για την αναρχία.

Ελευθερόκοκκος

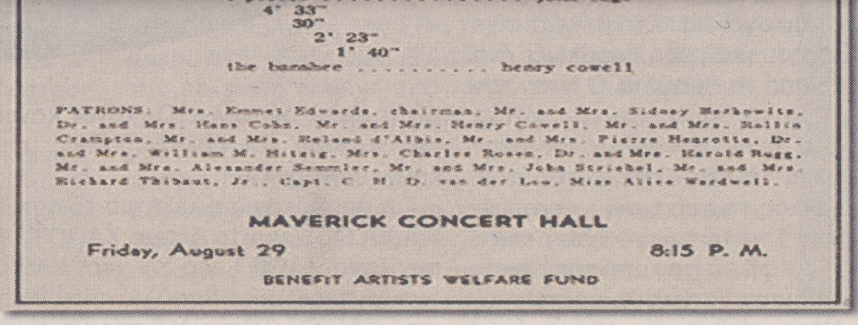
Πηγές-Βιβλιογραφία:
- John Cage, *Empty Words*
- John Cage, *The Anarchy of Silence*
- Εφραμίδου Π. Λευκοθέα, *Το έργο του John Cage ως αφετηρία λειτουργικής και εννοιολογικής διερεύνησης των ορίων του σύγχρονου έργου τέχνης*, Διδακτορική διατριβή.

εκείνο το χωροχρονικό πλαίσιο των τεσσάρων λεπτών και τριανταtριών δευτερολέπτων. Είναι οι ήχοι που βρίσκονται έξω από την παρτιτούρα του χωροχρονικού πλαισίου μιας συναυλίας και τυγχάνει εκείνη την ώρα να βρίσκονται εκεί ακάλεστοι. Ο Cage για πρώτη φορά θέλησε να μετατοπίσει την προσοχή του ακροατή όχι σε αυτό που είναι προετοιμασμένος να ακούσει, αλλά σε αυτό που υπάρχει ούτως ή άλλως και δεν του δίνει βάση ποτέ.** Ακολούθησαν και άλλα έργα με θέμα την σιωπή όπως το 0΄.00΄΄ και αυτό που περιλαμβάνει δύο άτομα που θα παίζουν μια παρτίδα σκάκι, bridge ή οποιοδήποτε άλλο παιχνίδι που μπορεί να αποτελέσει ένα ξεχωριστό μουσικό έργο. Το 0΄.00΄΄ είναι ένα σόλο που μπορεί να παρουσιαστεί με οποιονδήποτε τρόπο από τον καθένα, γιατί δεν είναι τίποτα άλλο από τον χρόνο που δεν μπορούμε να αντιληφθούμε γιατί δεν μπορούμε να τον μετρήσουμε, έτσι το 0΄.00΄΄ μπορεί να είναι οτιδήποτε μας απορροφά. Αξίζει να σημειωθεί ότι το έργο 4΄.33΄΄ ο Cage το θεωρεί ως την κορυφαία στιγμή στη δημιουργία του· αυτή η άποψη είχε επιπτώσεις ακόμα και στην κοινωνική ζωή του δημιουργού, αφού τον εγκατέλειψαν αρκετοί φίλοι του ως παράφρονα.

Πολλά χρόνια αργότερα, ο Cage προσπάθησε να εξηγήσει πως εμπνεύστηκε την συγκεκριμένη δημιουργία 4΄.33΄΄: *«Πήγα σε ανηχοϊκό θάλαμο*[1]*, δεν περίμενα ότι σε αυτό το σιωπηλό δωμάτιο θα άκουγα δύο ήχους: έναν υψηλό, δηλαδή το νευρικό μου σύστημα σε λειτουργία και ένα χαμηλό, δηλαδή το αίμα μου σε κυκλοφορία. Ο λόγος που δεν περίμενα να ακούσω αυτούς τους δύο ήχους ήταν ότι τέθηκαν σε κραδασμό χωρίς καμία πρόθεση από μέρους μου …. Ανακάλυψα ότι η σιωπή δεν είναι ακουστική. Πρόκειται για μια αλλαγή του μυαλού, μια στροφή 360 μοιρών. Έχω αφιερώσει τη μουσική μου σε αυτό. Η δουλειά μου έγινε μια εξερεύνηση της μη πρόθεσης».*

Η μουσική σαν παράδειγμα Αναρχίας

Αυτή η πολύπλευρη εικόνα του Cage για την μουσική και την τέχνη γενικότερα δεν θα μπορούσε να μην εμπεριέχει και έναν κοινωνικό οραματισμό. Το κοινωνικό όραμα του ήταν αυτό της αναρχίας και η μουσική για αυτόν μπορούσε να χρησιμεύσει ως παράδειγμα για την εφαρμογή της. Παρ' όλο τον έντονο προβληματισμό του σχετικά με το πόσο η μουσική από μόνη της μπορεί να αλλάξει τα πράγματα, ο Cage συνέχισε να πειραματίζεται με βάση την μουσική και την αναρχία. *«Μουσική χωρίς συγκεκριμένα μέρη, χωρίς σταθερή σχέση μεταξύ τους (χωρίς παρτιτούρα). Μουσική χωρίς σημειογραφία. Οι*

4΄ 33΄΄
30΄΄
2΄ 23΄΄
1΄ 40΄΄
the banshee . . . . henry cowell

PATRONS: Mrs. Emmet Edwards, chairman; Mr. and Mrs. Sidney Berkowitz, Dr. and Mrs. Hans Cohn, Mr. and Mrs. Henry Cowell, Mr. and Mrs. Rollin Crampton, Mr. and Mrs. Roland d'Albis, Mr. and Mrs. Pierre Henrotte, Dr. and Mrs. William M. Hitzig, Mrs. Charles Rosen, Dr. and Mrs. Harold Rugg, Mr. and Mrs. Alexander Semmler, Mr. and Mrs. John Striebel, Mr. and Mrs. Richard Thibaut, Jr., Capt. C. H. D. van der Loo, Miss Alice Wardwell.

MAVERICK CONCERT HALL

Friday, August 29 8:15 P. M.

BENEFIT ARTISTS WELFARE FUND

τές κοινωνικές συνθήκες τις οποίες δεν έχουμε ακόμη, κάνουμε μουσική που υποδηλώνει και σχετίζεται με σοβαρά ερωτήματα της ανθρωπότητας»[2].

Η απελευθέρωση των ήχων από την πρόθεση του συνθέτη, κοινωνικά συνδέεται με την απελευθέρωση του ανθρώπου από την μανία του να εξουσιάζει τον κόσμο. Κάθε άνθρωπος, όπως και κάθε ήχος, οφείλει να εξέρχεται από το δικό του κέντρο και να διαχέεται προς όλες τις κατευθύνσεις, συνδεόμενος με άλλα κέντρα. Μια συνεχής αλληλεπίδραση τού εγώ με την αντίληψη του συνόλου και σε αντιδιαστολή τού ενός μεμονωμένου ήχου ως κομματιού των ήχων του κόσμου.

Η πρόταση της αναρχίας του Cage και η σύνδεσή της με τον ήχο, την μουσική και την τέχνη γενικότερα είναι κατατεθειμένη σε αρκετά βιβλία και συνεντεύξεις του, ο Cage, όμως, δεν έμεινε μόνο σε αυτά και προσπάθησε να μας δώσει μια γεύση από την αναρχία που είχε στο μυαλό του. Για τον λόγο αυτό δημιούργησε τις παραστάσεις με την επωνυμία «τσίρκο».

Το «τσίρκο» είναι η χειροπιαστή πρόταση του Cage για το τι εννοεί αναρχία. Το «τσίρκο» είναι performances που στηρίζονται σε ταυτόχρονες παραστάσεις μουσικών από διάφορα είδη, χορωδιών, θεάτρου, εικαστικών, χορού ή ακόμα και αθλητικών εκδηλώσεων. Οι παραστάσεις αυτές παίζονται συγχρόνως σε έναν χώρο χωρίς την συνεννόηση των καλλιτεχνών. Οι θεατές μπορούν να περιπλανηθούν στον χώρο συμμετέχοντας με όποιον τρόπο το επιθυμούν, είτε σαν παθητικοί ακροατές ενός μόνο έργου, είτε συμμετέχοντας ενεργά σε κάποιο δρώμενο παίζοντας, χορεύοντας ή τραγουδώντας. Με τον ένα ή τον άλλον τρόπο ο θεατής, εν τέλει, αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι του «τσίρκου» διαμορφώνοντας παρέα με τους καλλιτέχνες την εξέλιξή του. Το «τσίρκο» είναι το απόσταγμα της συλλογιστικής του Cage και είναι βασισμένο στην ελευθερία και στην ισότητα όλων των συμμετεχόντων, χωρίς να χάνουν την ανεξαρτησία τους. Το ατομικό κέντρο αλληλεπιδρά με το συλλογικό-κοινοτικό, διαμορφώ-

ένα όπως είναι μια διαδικασία η οποία τίθεται σε λειτουργία από μια ομάδα ανθρώπων. Η τέχνη κοινωνικοποιείται. Δεν είναι κάτι που λέει κάποιος, αλλά (είναι ότι) οι άνθρωποι κάνουν πράγματα, δίνοντας στον καθένα (συμπεριλαμβάνοντας και αυτούς που ασχολούνται μ' αυτήν) την δυνατότητα να έχουν εμπειρίες που δεν θα είχαν αλλιώς». Το «τσίρκο» είναι μια συνεχής διαδοχή του ατόμου με το σύνολο, ακόμα και το σύνολο του «τσίρκου» υπάρχει ως άτομο μέσα στο μεγαλύτερο σύνολο των ήχων, της κίνησης και της σιωπής της περιοχής που λαμβάνει χώρα η performance. Η διαδοχή και η αλληλοεπικάλυψη για τον Cage μπορεί να συνεχιστεί περιλαμβάνοντας όλο τον πλανήτη… ακόμα ξεφεύγοντας και από αυτόν.

Πέθανε στις 12 Αυγούστου 1992. Μέχρι το τέλος της ζωής του δημιουργούσε μοντέλα τέχνης με βάση την ιδέα του για την αναρχία.

Ελευθερόκοκκος

Πηγές-Βιβλιογραφία:

- John Cage, *Empty Words*
- John Cage, *The Anarchy of Silence*
- Εφραμίδου Π. Λευκοθέα, *Το έργο του John Cage ως αφετηρία λειτουργικής και εννοιολογικής διερεύνησης των ορίων του σύγχρονου έργου τέχνης*, Διδακτορική διατριβή.

Το 0΄00΄΄ είναι ένα έργο που μπορεί να παρουσιαστεί με οποιονδήποτε τρόπο από τον καθένα, γιατί δεν είναι τίποτα άλλο από τον χρόνο που δεν μπορούμε να αντιληφθούμε γιατί δεν μπορούμε να τον μετρήσουμε, έτσι το 0΄.00΄΄ μπορεί να είναι οτιδήποτε μας απορροφά. Αξίζει να σημειωθεί ότι το έργο 4΄.33΄΄ ο Cage το θεωρεί ως την κορυφαία στιγμή στη δημιουργία του· αυτή η άποψη είχε επιπτώσεις ακόμα και στην κοινωνική ζωή του δημιουργού, αφού τον εγκατέλειψαν αρκετοί φίλοι του ως παράφρονα.

Πολλά χρόνια αργότερα, ο Cage προσπάθησε να εξηγήσει πως εμπνεύστηκε την συγκεκριμένη δημιουργία 4΄.33΄΄: *«Πήγα σε ανηχοϊκό θάλαμο*[1]*, δεν περίμενα ότι σε αυτό το σιωπηλό δωμάτιο θα άκουγα δύο ήχους: έναν υψηλό, δηλαδή το νευρικό μου σύστημα σε λειτουργία και ένα χαμηλό, δηλαδή το αίμα μου σε κυκλοφορία. Ο λόγος που δεν περίμενα να ακούσω αυτούς τους δύο ήχους ήταν ότι τέθηκαν σε κραδασμό χωρίς καμία πρόθεση από μέρους μου .... Ανακάλυψα ότι η σιωπή δεν είναι ακουστική. Πρόκειται για μια αλλαγή του μυαλού, μια στροφή 360 μοιρών. Έχω αφιερώσει τη μουσική μου σε αυτό. Η δουλειά μου έγινε μια εξερεύνηση της μη πρόθεσης».*

Η μουσική σαν παράδειγμα Αναρχίας

Αυτή η πολύπλευρη εικόνα του Cage για την μουσική και την τέχνη γενικότερα δεν θα μπορούσε να μην εμπεριέχει και έναν κοινωνικό οραματισμό. Το κοινωνικό όραμα του ήταν αυτό της αναρχίας και η μουσική για αυτόν μπορούσε να χρησιμεύσει ως παράδειγμα για την εφαρμογή της. Παρ' όλο τον έντονο προβληματισμό του σχετικά με το πόσο η μουσική από μόνη της μπορεί να αλλάξει τα πράγματα, ο Cage συνέχισε να πειραματίζεται με βάση την μουσική και την αναρχία. *«Μουσική χωρίς συγκεκριμένα μέρη, χωρίς σταθερή σχέση μεταξύ τους (χωρίς παρτιτούρα). Μουσική χωρίς σημειογραφία. Οι παραστάσεις μας δεν διευθύνονται. Χρησιμοποιούμε αυτόν το χρόνο για να εξασφαλίσουμε όλα όσα χρειάζεται ο κάθε μουσικός και την καλή λειτουργία όλων. Αυτό μπορούν να το κάνουν οι μουσικοί χωρίς να διοικούνται... Δημιουργώντας μουσικές καταστάσεις ανάλογες με τις επιθυμη-*

του ανθρώπου από την μανία του να εξουσιάζει τον κόσμο. Κάθε άνθρωπος, όπως και κάθε ήχος, οφείλει να εξέρχεται από το δικό του κέντρο και να διαχέεται προς όλες τις κατευθύνσεις, συνδεόμενος με άλλα κέντρα. Μια συνεχής αλληλεπίδραση τού εγώ με την αντίληψη του συνόλου και σε αντιδιαστολή τού ενός μεμονωμένου ήχου ως κομματιού των ήχων του κόσμου.

Η πρόταση της αναρχίας του Cage και η σύνδεσή της με τον ήχο, την μουσική και την τέχνη γενικότερα είναι κατατεθειμένη σε αρκετά βιβλία και συνεντεύξεις του, ο Cage, όμως, δεν έμεινε μόνο σε αυτά και προσπάθησε να μας δώσει μια γεύση από την αναρχία που είχε στο μυαλό του. Για τον λόγο αυτό δημιούργησε τις παραστάσεις με την επωνυμία «τσίρκο».

Το «τσίρκο» είναι η χειροπιαστή πρόταση του Cage για το τι εννοεί αναρχία. Το «τσίρκο» είναι performances που στηρίζονται σε ταυτόχρονες παραστάσεις μουσικών από διάφορα είδη, χορωδιών, θεάτρου, εικαστικών, χορού ή ακόμα και αθλητικών εκδηλώσεων. Οι παραστάσεις αυτές παίζονται συγχρόνως σε έναν χώρο χωρίς την συνεννόηση των καλλιτεχνών. Οι θεατές μπορούν να περιπλανηθούν στον χώρο συμμετέχοντας με όποιον τρόπο το επιθυμούν, είτε σαν παθητικοί ακροατές ενός μόνο έργου, είτε συμμετέχοντας ενεργά σε κάποιο δρώμενο παίζοντας, χορεύοντας ή τραγουδώντας. Με τον ένα ή τον άλλον τρόπο ο θεατής, εν τέλει, αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι του «τσίρκου» διαμορφώνοντας παρέα με τους καλλιτέχνες την εξέλιξή του. Το «τσίρκο» είναι το απόσταγμα της συλλογιστικής του Cage και είναι βασισμένο στην ελευθερία και στην ισότητα όλων των συμμετεχόντων, χωρίς να χάνουν την ανεξαρτησία τους. Το ατομικό κέντρο αλληλεπιδρά με το συλλογικό-κοινοτικό, διαμορφώ-

Πέθανε στις 12 Αυγούστου 1992. Μέχρι το τέλος της ζωής του δημιουργούσε μοντέλα τέχνης με βάση την ιδέα του για την αναρχία.

Ελευθερόκοκκος

Πηγές-Βιβλιογραφία:
- John Cage, *Empty Words*
- John Cage, *The Anarchy of Silence*
- Εφραμίδου Π. Λευκοθέα, *Το έργο του John Cage ως αφετηρία λειτουργικής και εννοιολογικής διερεύνησης των ορίων του σύγχρονου έργου τέχνης*, Διδακτορική διατριβή.

1. Θάλαμοι όπου ο άνθρωπος δεν ακούει τίποτα από το εξωτερικό του περιβάλλον παρά μόνο τους ήχους του σώματός του.
2. John Cage, *Empty Words*, σελ. 183.

Ο χώρος της **ΑΝΑΡΧΙΚΗΣ ΑΡΧΕΙΟΘΗΚΗΣ ΑΘΗΝΑΣ**
βρίσκεται στην οδό Σαριπόλου 8
(δίπλα στο Αρχαιολογικό Μουσείο)
και ΕΙΝΑΙ ΑΝΟΙΚΤΟΣ ΔΕΥΤΕΡΑ και ΠΕΜΠΤΗ 5-7μμ.
Το τηλέφωνο επικοινωνίας είναι: 69 73 79 92 07

Η **ΑΝΑΡΧΙΚΗ ΑΡΧΕΙΟΘΗΚΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ**
(Δελμούζου 3, πρώτη παράλληλος της Φιλίππου, από Αγίας Σοφίας)
ΕΙΝΑΙ ΑΝΟΙΚΤΗ κάθε ΤΕΤΑΡΤΗ 5.30 - 8 μμ και
το ΣΑΒΒΑΤΟ από 10.30 πμ 12.30 μμ
Το τηλέφωνο επικοινωνίας είναι: 69 92 23 12 86

* Όταν στέλνετε ***ΣΥΣΤΗΜΕΝΗ*** επιστολή ή δέμα, στην ταχυδρομική μας θυρίδα, αυτά θα πρέπει να απευθύνονται στον Παναγιώτη Ι. Λιόλιο, ή στον Γεώργιο Ν. Βλασσόπουλο. Η επικοινωνία μέσω του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου γίνεται στη διεύθυνση: diadromi@anarchy.gr

** Η οικονομική ενίσχυση της ***ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ*** είναι ευπρόσδεκτη με κατάθεση στον τραπεζικό λογαριασμό ή απ' ευθείας. Απαραίτητη προϋπόθεση είναι αυτή να είναι *ανιδιοτελής* και να *μην προέρχεται από ενέργειες που αντιτίθενται σε θεμελιακές αναρχικές αντιλήψεις και θεωρήσεις* (π.χ. εμπόριο ναρκωτικών, ληστείες, πράξεις που παραβιάζουν την ανθρώπινη αξιοπρέπεια (πορνεία, δουλεμπόριο κ.ά.), κεφαλαιοκρατικές δραστηριότητες κ.λπ.

*** Υπενθυμίζουμε ότι η ***ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ*** δεν διεκδικεί κανενός είδους ...copyright. Τα κείμενα και οι ειδήσεις που δημοσιεύονται δεν αποτελούν πνευματική ή άλλου είδους ιδιοκτησία του Κύκλου Σύνταξης και μπορούν να χρησιμοποιούνται, απ' όσους το επιθυμούν, στην κατεύθυνση της ελεύθερης αναρχικής πληροφόρησης και διακίνησης των απόψεων και ιδεών. Επιθυμητή είναι η δημοσίευση της πηγής προέλευσης τους.

**** Τα σημεία όπου μπορείτε να βρείτε τη ***ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ*** βρίσκονται σε διασυνδεδεμένα άρθρα στα οποία γίνεται παραπομπή από τις αρχικές σελίδες του www. anarchy.gr και του www.anarchypress.gr.

Οι ευτυχισμένοι Πιραχά βρίσκονται σε κίνδυνο

Στο ντοκυμαντέρ «THE AMAZON CODE, The Grammar of Happiness» (Ο ΚΩΔΙΚΑΣ ΤΟΥ ΑΜΑΖΟΝΙΟΥ, Η γραμματική της ευτυχίας), παραγωγής SCREEN AUSTRALIA, SMITHSONIAN CHANNEL, παρουσιάζονται οι ιδιορρυθμίες που υπάρχουν στην γλώσσα των Πιραχά, μιας φυλής αυτοχθόνων του Αμαζονίου, που μπορεί να μας οδηγήσει στο να αναθεωρήσουμε (κατ' αρχήν) τις απόψεις μας σχετικά με την ανθρώπινη γλώσσα.

Η αποστολή του ιεραπόστολου Νταν Έβερετ, προ τριακονταπενταετίας και πλέον, ήταν να προσηλυτίσει τους άγριους Πιραχά μεταφράζοντας την Βίβλο για αυτούς. Αντ' αυτού, οι περίπου 400 εναπομείναντες ευτυχισμένοι Πιραχά τον οδήγησαν στο να αποδεχθεί την αθεΐα.

Η γραμματική τους σπάει τους κανόνες της γλώσσας. Επίσης η γλώσσα τους εκτός από το να ομιλείται, μπορεί να παίρνει και άλλες μορφές, όπως μουρμούρισμα, τραγούδι ή σφύριγμα με τα οποία επικοινωνούν εξ ίσου.

Ο Νταν, καθηγητής γλωσσολογίας πλέον, τους επισκέπτεται και πάλι. Επί

να ζητήσουν βοήθεια επειδή τα παιδιά τους πέθαιναν από ιλαρά. Ο πρώτος ιεραπόστολος που κατέφθασε εκεί τους είπε: «Θα μιλήσω στον θεό μου και τα παιδιά σας δεν θα αρρωστήσουν ξανά».

Ένας από τους ιεραπόστολους, που στάλθηκαν στην συνέχεια, ήταν ο Νταν που έφθασε εκεί το 1977 μαζί με την οικογένεια του. Προερχόταν από μια λαϊκή οικογένεια. Στο λύκειο είχε έναν φίλο που μια μέρα ξεφύλλιζε ένα περιοδικό από τη Βραζιλία. Ο Νταν τον ρώτησε που το βρήκε και είπε ότι οι γονείς του ήταν ιεραπόστολοι στην Βραζιλία και το είχαν φέρει από εκεί. Αυτός ο φίλος του είχε μια χαριτωμένη αδερφή. Στα 17 τους ο Νταν και η αδερφή του φίλου του παντρεύτηκαν και αποφάσισαν να γίνουν ιεραπόστολοι. Ο Νταν εκείνη την εποχή ήταν έτοιμος να πεθάνει για την πίστη του. Δεν καταλάβαινε ότι θα συνεργούσε σε μία αποικιοκρατική-επεκτατική πολιτική εις βάρος των αυτοχθόνων. Φθάνοντας στον τόπο των Πιραχά, για να αντικαταστήσει τον προηγούμενο ιεραπόστολο, έμεινε μόνος του. Φεύγοντας ο παλιός ιεραπόστολος του είπε μόλις δύο δυσνόητες φράσεις στην γλώσσα των Πιραχά για να μπορέσει να συνεννοηθεί, τις οποίες ο Νταν ξέχασε ευθύς αμέσως.

Μετά από τριάντα χρονιά ο Νταν επέστρεψε στην περιοχή των ευτυχισμένων Πιραχά. Στην αρχή, όταν συναντά δύο από αυτούς που βρίσκονταν πάνω σε μια πιρόγα δεν τον αναγνωρίζουν αμέσως. «Είμαι ο Νταν!», τους λέει σε άπταιστα Πιραχά και τότε τον αναγνωρίζουν. Πάντα ενθουσιάζονται όταν τον βλέπουν. Κι εκείνος το ίδιο. Βλέπουν συνεργείο για πρώτη φορά. Τα ρούχα τους είναι το μόνο που έχουν από τον καπιταλιστικό κόσμο

είναι πολύ δύσκολα. Οι τόνοι κάνουν τη διαφορά και πολλές λέξεις μοιάζουν πάρα πολύ.

Για παράδειγμα η λέξη για το αυτί είναι ΧΑ΄ΟΟ΄Ι, για το δέρμα ΧΑΟΟ΄Ι΄, για τον ξένο ΧΑΟΟ΄Ι, για το χέρι ΧΑΟ΄ΟΙ, για το περίβλημα βραζιλιάνικου φιστικιού ΧΑΟ΄ΟΙ΄. Όλα αυτά στο μη εκπαιδευμένο αυτί ακούγονται κάπως σαν α-ου-ι. Οι Πιραχά δεν έχουν λέξεις για τα χρώματα, για τον παρελθόντα ή τον μέλλοντα και για τους αριθμούς λένε λίγα ή πολλά. Το Μ.Ι.Τ. λέει πως είναι ο μόνος πολιτισμός χωρίς αρίθμηση στη γη. Δεν ξέρουν πόσα παιδιά έχουν. Δεν χρειάζονται τους αριθμούς, όμως, για να τα αναγνωρίζουν και να τα αγαπούν. Γνωρίζουν τα πάντα γύρω από τα ειδή χλωρίδας και πανίδας που βρίσκονται γύρω τους, τις συνήθειες των ζώων, των πουλιών, των εντόμων, των ψαριών, τη χρήση των φυτών... Για παράδειγμα έχουν μέχρι και φυτό για να μένουν άγρυπνοι το οποίο τρίβουν πάνω στα βλέφαρά τους.

Οι Πιραχά ζουν στο παρόν. Δεν ανησυχούν για το τι θα φάνε μετά. Διότι ξέρουν ότι θα φάνε από τον πλούσιο τόπο τους. Πολλοί πιστεύουν ότι ευτυχία είναι να μην μετανοείς για το παρελθόν, ούτε να ανησυχείς για το μέλλον. Οι Πιραχά είναι χαλαροί. Η

χά. Έπειτα, χρησιμοποίησε τις απομαγνητοφωνήσεις για να διερευνήσει καλύτερα τη γλώσσα τους. «Όταν άρχισα να γράφω αυτή την μελέτη δεν ήξερα που θα οδηγούμουν», λέει. Τελικά οδηγήθηκε σε μια κόντρα με τον επονομαζόμενο πατέρα της σύγχρονης γλωσσολογίας, Νόαμ Τσόμσκι. Ο Τσόμσκι λέει πως τα ευρήματα του Νταν Έβερετ ίσως αφορούν την κοινωνική ανθρωπολογία, αλλά όχι την γλωσσολογία. Ο Νταν μέχρι που κατηγορήθηκε από ορισμένους -λίγους- γλωσ-

ρει να μας βοηθήσει στο να αναθεωρήσουμε (κατ' αρχήν) τις απόψεις μας σχετικά με την ανθρώπινη γλώσσα.

Η αποστολή του ιεραπόστολου Νταν Έβερετ, προ τριακονταπενταετίας και πλέον, ήταν να προσηλυτίσει τους άγριους Πιραχά μεταφράζοντας την Βίβλο για αυτούς. Αντ' αυτού, οι περίπου 400 εναπομείναντες ευτυχισμένοι Πιραχά τον οδήγησαν στο να αποδεχθεί την αθεΐα.

Η γραμματική τους σπάει τους κανόνες της γλώσσας. Επίσης η γλώσσα τους εκτός από το να ομιλείται, μπορεί να παίρνει και άλλες μορφές, όπως μουρμούρισμα, τραγούδι ή σφύριγμα με τα οποία επικοινωνούν εξ ίσου.

Ο Νταν, καθηγητής γλωσσολογίας πλέον, τους επισκέπτεται και πάλι. Επί

30 χρόνια τους μελετά. Τους πηγαίνει πράγματα μικρής αξίας όπως αλεύρι, ύφασμα, εργαλεία, φακούς, αγκίστρια σε κάθε επίσκεψη του. Οι Πιραχά, δεν καταλαβαίνουν την συγκεκριμένη αξία που έχουν τα αντικείμενα αυτά, αντιλαμβάνονται όμως ότι οι πληροφορίες που του δίνουν είναι σημαντικές για αυτόν.

Για να φθάσει στον τόπο τους ο Νταν και το συνεργείο κάνουν ένα ταξίδι

την οικογένεια του. Προερχόταν από μια λαϊκή οικογένεια. Στο λύκειο είχε έναν φίλο που μια μέρα ξεφύλλιζε ένα περιοδικό από τη Βραζιλία. Ο Νταν τον ρώτησε που το βρήκε και είπε ότι οι γονείς του ήταν ιεραπόστολοι στην Βραζιλία και το είχαν φέρει από εκεί. Αυτός ο φίλος του είχε μια χαριτωμένη αδερφή. Στα 17 τους ο Νταν και η αδερφή του φίλου του παντρεύτηκαν και αποφάσισαν να γίνουν ιεραπόστολοι. Ο Νταν εκείνη την εποχή ήταν έτοιμος να πεθάνει για την πίστη του. Δεν καταλάβαινε ότι θα συνεργούσε σε μία αποικιοκρατική-επεκτατική πολιτική εις βάρος των αυτοχθόνων. Φθάνοντας στον τόπο των Πιραχά, για να αντικαταστήσει τον προηγούμενο ιεραπόστολο, έμεινε μόνος του. Φεύγοντας ο παλιός ιεραπόστολος του είπε μόλις δύο δυσνόητες φράσεις στην γλώσσα των Πιραχά για να μπορέσει να συνεννοηθεί, τις οποίες ο Νταν ξέχασε ευθύς αμέσως.

Μετά από τριάντα χρονιά ο Νταν επέστρεψε στην περιοχή των ευτυχισμένων Πιραχά. Στην αρχή, όταν συναντά δύο από αυτούς που βρίσκονταν πάνω σε μια πιρόγα δεν τον αναγνωρίζουν αμέσως. «Είμαι ο Νταν!», τους λέει σε άπταιστα Πιραχά και τότε τον αναγνωρίζουν. Πάντα ενθουσιάζονται όταν τον βλέπουν. Κι εκείνος το ίδιο. Βλέπουν συνεργείο για πρώτη φορά. Τα ρούχα τους είναι το μόνο που έχουν από τον καπιταλιστικό κόσμο. Σχεδόν για τα πάντα βασίζονται στη φύση. Δεν υπάρχουν μόνιμες κατασκευές εδώ, ούτε καλλιέργειες.

Σε όλη τη γη, μόνο τρεις ξένοι μιλούν Πιραχά. Ο Νταν, η πρώην γυναίκα του και ο προηγούμενος ιεραπόστολος που βρισκόταν παλιά εκεί. Ο Νταν έμεινε για τριάντα χρόνια (με διαστήματα επιστροφής στον πολιτισμό) μαζί με την οικογένεια του στον τόπο των Πιραχά. Επί οκτώ χρόνια έμεινε σε ένα ξύλινο σπίτι που έχτισε εκεί. Η διαμονή του ήταν δύσκολη και γεμάτη κινδύνους. Η γυναίκα του και η κόρη του παρά λίγο να πεθάνουν. Ο ίδιος έπαθε ελονοσία. Επίσης, λίγο έλειψε να τους σκοτώσουν, διότι όπως είπαμε δεν θέλουν τους ξένους στον τόπο τους.

είναι πολύ δύσκολα. Οι τόνοι κάνουν τη διαφορά και πολλές λέξεις μοιάζουν πάρα πολύ.

Για παράδειγμα η λέξη για το αυτί είναι ΧΑ΄ΟΟ΄Ι, για το δέρμα ΧΑΟΟ΄Ι΄, για τον ξένο ΧΑΟΟ΄Ι, για το χέρι ΧΑΟ΄ΟΙ, για το περίβλημα βραζιλιάνικου φιστικιού ΧΑΟ΄ΟΙ΄. Όλα αυτά στο μη εκπαιδευμένο αυτί ακούγονται κάπως σαν α-ου-ι. Οι Πιραχά δεν έχουν λέξεις για τα χρώματα, για τον παρελθόντα ή τον μέλλοντα και για τους αριθμούς λένε λίγα ή πολλά. Το Μ.Ι.Τ. λέει πως είναι ο μόνος πολιτισμός χωρίς αρίθμηση στη γη. Δεν ξέρουν πόσα παιδιά έχουν. Δεν χρειάζονται τους αριθμούς, όμως, για να τα αναγνωρίζουν και να τα αγαπούν. Γνωρίζουν τα πάντα γύρω από τα ειδή χλωρίδας και πανίδας που βρίσκονται γύρω τους, τις συνήθειες των ζώων, των πουλιών, των εντόμων, των ψαριών, τη χρήση των φυτών... Για παράδειγμα έχουν μέχρι και φυτό για να μένουν άγρυπνοι το οποίο τρίβουν πάνω στα βλέφαρά τους.

Οι Πιραχά ζουν στο παρόν. Δεν ανησυχούν για το τι θα φάνε μετά. Διότι ξέρουν ότι θα φάνε από τον πλούσιο τόπο τους. Πολλοί πιστεύουν ότι ευτυχία είναι να μην μετανοείς για το παρελθόν, ούτε να ανησυχείς για το μέλλον. Οι Πιραχά είναι χαλαροί. Η εσωτερική τους γαλήνη ταρακούνησε τον Νταν. Άρχισε να αμφισβητεί τα πιστεύω του. Για να σώσεις κάποιον πρέπει να είναι χαμένος. Όμως οι Πιραχά του είπαν ότι δεν τους νοιάζει τι είναι εκεί πάνω, αλλά τους ενδιαφέρουν τα γήινα πράγματα. «Το να προσπαθώ να τους οδηγήσω στην ευτυχία ήταν σαν να δωρίζω πάγο σε Εσκιμώους», λέει ο Νταν. «Ο θεός είναι ένας ξένος. Δεν τον ξέρω, δεν τον θέλω», λέει ένα μέλος της φυλής.

Πράγματι, ούτε ένας Πιραχά δεν προσηλυτίσθηκε στα εικοσιπέντε χρόνια της ιεραποστολικής εργασίας του Νταν. «Άρχισα να αναρωτιέμαι για τα δικά μου πιστεύω, βλέποντας την ευτυχία στα πρόσωπα των Πιραχά, και

χά. Έπειτα, χρησιμοποίησε τις απομαγνητοφωνήσεις για να διερευνήσει καλύτερα τη γλώσσα τους. «Όταν άρχισα να γράφω αυτή την μελέτη δεν ήξερα που θα οδηγούμουν», λέει. Τελικά οδηγήθηκε σε μια κόντρα με τον επονομαζόμενο πατέρα της σύγχρονης γλωσσολογίας, Νόαμ Τσόμσκι. Ο Τσόμσκι λέει πως τα ευρήματα του Νταν Έβερετ ίσως αφορούν την κοινωνική ανθρωπολογία, αλλά όχι την γλωσσολογία. Ο Νταν μέχρι που κατηγορήθηκε από ορισμένους -λίγους- γλωσσολόγους ότι διατυπώνει ρατσιστικές απόψεις, ο δε Τσόμσκι, τον αποκάλεσε τσαρλατάνο.

Η γλώσσα των Πιραχά παρουσιάζει μια γραμματική ανωμαλία. Δεν υπάρχει επαναδρομή (άπειρες ιδέες που συνδέονται μέσα σε μια μοναδική πρόταση). Ο Τσόμσκι, είπε το 2002 ότι η επαναδρομή είναι η βάση όλων των γλωσσών και πως υπάρχει μια πανανθρώπινη γραμματική εγγραμμένη στα γονίδια μας, είναι δηλαδή κάτι έμφυτο, κάτι με το οποίο γεννιόμαστε, θεωρία την οποία δεν αποδέχονται όλοι οι γλωσσολόγοι, αν και θεωρείται κορυφαίος γλωσσολόγος. Υποστηρίζει δηλαδή πως όλες οι γλώσσες έχουν την ίδια βαθύτερη γραμματική παρ' όλες

Ο Νταν, καθηγητής γλωσσολογίας πλέον, τους επισκέπτεται και πάλι. Επί

30 χρόνια τους μελετά. Τους πηγαίνει πράγματα μικρής αξίας όπως αλεύρι, ύφασμα, εργαλεία, φακούς, αγκίστρια σε κάθε επίσκεψη του. Οι Πιραχά, δεν καταλαβαίνουν την συγκεκριμένη αξία που έχουν τα αντικείμενα αυτά, αντιλαμβάνονται όμως ότι οι πληροφορίες που του δίνουν είναι σημαντικές για αυτόν.

Για να φθάσει στον τόπο τους ο Νταν και το συνεργείο κάνουν ένα ταξίδι τεσσάρων ημερών με το ποταμόπλοιο. Διασχίσουν τον ποταμό Μαΐσι (Maici) που είναι παρακλάδι του ποταμού Μαδέιρα (Madeira), ενός από τους επτά μεγαλύτερους ποταμούς του κόσμου και παραπόταμος του Αμαζόνιου.

Οι Πιραχά έγιναν γνωστοί στον υπόλοιπο κόσμο πριν από τριακόσια χρόνια όταν ήρθαν σε επαφή με Πορτογάλους χρυσοθήρες. Δεν επιθυμούν ξένους και μιλούν μόνο την δική τους γλώσσα. Το 1950, όμως, αναγκάστηκαν για να αντικαταστήσει τον προηγούμενο ιεραπόστολο, έμεινε μόνος του. Φεύγοντας ο παλιός ιεραπόστολος του είπε μόλις δύο δυσνόητες φράσεις στην γλώσσα των Πιραχά για να μπορέσει να συνεννοηθεί, τις οποίες ο Νταν ξέχασε ευθύς αμέσως.

Μετά από τριάντα χρονιά ο Νταν επέστρεψε στην περιοχή των ευτυχισμένων Πιραχά. Στην αρχή, όταν συναντά δύο από αυτούς που βρίσκονταν πάνω σε μια πιρόγα δεν τον αναγνωρίζουν αμέσως. «Είμαι ο Νταν!», τους λέει σε άπταιστα Πιραχά και τότε τον αναγνωρίζουν. Πάντα ενθουσιάζονται όταν τον βλέπουν. Κι εκείνος το ίδιο. Βλέπουν συνεργείο για πρώτη φορά. Τα ρούχα τους είναι το μόνο που έχουν από τον καπιταλιστικό κόσμο. Σχεδόν για τα πάντα βασίζονται στη φύση. Δεν υπάρχουν μόνιμες κατασκευές εδώ, ούτε καλλιέργειες.

Σε όλη τη γη, μόνο τρεις ξένοι μιλούν Πιραχά. Ο Νταν, η πρώην γυναίκα του και ο προηγούμενος ιεραπόστολος που βρισκόταν παλιά εκεί. Ο Νταν έμεινε για τριάντα χρόνια (με διαστήματα επιστροφής στον πολιτισμό) μαζί με την οικογένεια του στον τόπο των Πιραχά. Επί οκτώ χρόνια έμεινε σε ένα ξύλινο σπίτι που έχτισε εκεί. Η διαμονή του ήταν δύσκολη και γεμάτη κινδύνους. Η γυναίκα του και η κόρη του παρά λίγο να πεθάνουν. Ο ίδιος έπαθε ελονοσία. Επίσης, λίγο έλειψε να τους σκοτώσουν, διότι όπως είπαμε δεν θέλουν τους ξένους στον τόπο τους. Τώρα όμως του φτιάχνουν ομελέτα από αυγά κροκόδειλου.

«Για να μάθω τη γλώσσα έπαιρνα αντικείμενα και τους τα έδειχνα. Μου έλεγαν τι είναι και εγώ επαναλάμβανα. Έτσι έμαθα τη γλώσσα τους.» Οι Πιραχά ονομάζουν τη φυλή τους Ίσιο Κεφάλι (straight head), Hi'aiti'ihi, και όχι Pirahã. Ο δάσκαλος του Νταν του είχε πει ότι εφ' όσον θέλει να γίνει Στρειτ Χεντ (Ίσιο Κεφάλι) θα του μάθει τη γλώσσα. Του είπε ακόμη ότι τα Πιραχά είναι ο μόνος πολιτισμός χωρίς αρίθμηση στη γη. Δεν ξέρουν πόσα παιδιά έχουν. Δεν χρειάζονται τους αριθμούς, όμως, για να τα αναγνωρίζουν και να τα αγαπούν. Γνωρίζουν τα πάντα γύρω από τα ειδή χλωρίδας και πανίδας που βρίσκονται γύρω τους, τις συνήθειες των ζώων, των πουλιών, των εντόμων, των ψαριών, τη χρήση των φυτών... Για παράδειγμα έχουν μέχρι και φυτό για να μένουν άγρυπνοι το οποίο τρίβουν πάνω στα βλέφαρά τους.

Οι Πιραχά ζουν στο παρόν. Δεν ανησυχούν για το τι θα φάνε μετά. Διότι ξέρουν ότι θα φάνε από τον πλούσιο τόπο τους. Πολλοί πιστεύουν ότι ευτυχία είναι να μην μετανοείς για το παρελθόν, ούτε να ανησυχείς για το μέλλον. Οι Πιραχά είναι χαλαροί. Η εσωτερική τους γαλήνη ταρακούνησε τον Νταν. Άρχισε να αμφισβητεί τα πιστεύω του. Για να σώσεις κάποιον πρέπει να είναι χαμένος. Όμως οι Πιραχά του είπαν ότι δεν τους νοιάζει τι είναι εκεί πάνω, αλλά τους ενδιαφέρουν τα γήινα πράγματα. «Το να προσπαθώ να τους οδηγήσω στην ευτυχία ήταν σαν να δωρίζω πάγο σε Εσκιμώους», λέει ο Νταν. «Ο θεός είναι ένας ξένος. Δεν τον ξέρω, δεν τον θέλω», λέει ένα μέλος της φυλής.

Πράγματι, ούτε ένας Πιραχά δεν προσηλυτίσθηκε στα εικοσιπέντε χρόνια της ιεραποστολικής εργασίας του Νταν. «Άρχισα να αναρωτιέμαι για τα δικά μου πιστεύω, βλέποντας την ευτυχία στα πρόσωπα των Πιραχά, και μην έχοντας τι να τους απαντήσω όταν με ρωτούσαν για τις αποδείξεις που είχα για όσα τους έλεγα. Τελικά έγινα άθεος. Χώρισα μετά από τριάντα χρόνια, κάτι που ήταν επώδυνο μετά από μια τόσο μακρόχρονη σχέση. Τα παιδιά μου για δύο χρόνια δεν μου μιλούσαν. Ακόμη και σήμερα έχουμε δυσκολίες στις σχέσεις μας για ό,τι μου συνέβη εκεί».

Ο Νταν έκανε πολλές ηχογραφήσεις στο διάστημα που έμενε με τους Πιρα-

χά. Έπειτα, χρησιμοποίησε τις απομαγνητοφωνήσεις για να διερευνήσει καλύτερα τη γλώσσα τους. «Όταν άρχισα να γράφω αυτή την μελέτη δεν ήξερα που θα οδηγούμουν», λέει. Τελικά οδηγήθηκε σε μια κόντρα με τον επονομαζόμενο πατέρα της σύγχρονης γλωσσολογίας, Νόαμ Τσόμσκι. Ο Τσόμσκι λέει πως τα ευρήματα του Νταν Έβερετ ίσως αφορούν την κοινωνική ανθρωπολογία, αλλά όχι την γλωσσολογία. Ο Νταν μέχρι που κατηγορήθηκε από ορισμένους -λίγους- γλωσσολόγους ότι διατυπώνει ρατσιστικές απόψεις, ο δε Τσόμσκι, τον αποκάλεσε τσαρλατάνο.

Η γλώσσα των Πιραχά παρουσιάζει μια γραμματική ανωμαλία. Δεν υπάρχει επαναδρομή (άπειρες ιδέες που συνδέονται μέσα σε μια μοναδική πρόταση). Ο Τσόμσκι, είπε το 2002 ότι η επαναδρομή είναι η βάση όλων των γλωσσών και πως υπάρχει μια πανανθρώπινη γραμματική εγγραμμένη στα γονίδια μας, είναι δηλαδή κάτι έμφυτο, κάτι με το οποίο γεννιόμαστε, θεωρία την οποία δεν αποδέχονται όλοι οι γλωσσολόγοι, αν και θεωρείται κορυφαίος γλωσσολόγος. Υποστηρίζει δηλαδή πως όλες οι γλώσσες έχουν την ίδια βαθύτερη γραμματική παρ' όλες τις διαφορές τους. Όμως αυτή η θεωρία του Τσόμσκι υπονομεύεται από τα ευρήματα του Νταν Έβερετ.

Στο M.I.T. Τεχνολογικό Ινστιτούτο της Μασαχουσέτης, δύο ερευνητές κατασκεύασαν ένα νέο πρόγραμμα υπολογιστή, ειδικά σχεδιασμένο για να εισάγει τα δεδομένα του Έβερετ (απομαγνητοφωνήσεις). Όχι μόνο οι λέξεις, αλλά και ο πολιτισμός ασκεί επιρροή στη γλώσσα. Ο Νταν πιστεύει ότι στην εμμονή με το παρόν των Πιραχά κρύ-

βεται η αλήθεια. Είναι η γραμματική της ευτυχίας!

Ευρισκόμενος στη Βοστώνη τον Αύγουστο του 2011, ο Νταν λαμβάνει ένα τηλεφώνημα από την FUNAI (ίδρυμα για τους ιθαγενείς της Βραζιλίας) που του απαγορεύει να ξαναπάει στον τόπο των Πιραχά. Ο τοπικός επιθεωρητής, ο μόνος άνθρωπος που χορηγεί τις άδειες για επίσκεψη στους προστατευόμενους πλέον ιθαγενείς, απαγόρεψε σε όλους τους ιεραποστόλους να πηγαίνουν εκεί. Το γεγονός ότι οι Πιραχά αγαπούν τον Νταν δεν τον επηρεάζει για να δώσει την άδεια του, ούτε ότι τώρα είναι καθηγητής γλωσσολογίας. Ο Νταν πιστεύει ότι η κόντρα του με τους γλωσσολόγους είναι η βασική αιτία που δεν του επετράπη η επίσκεψη στους Πιραχά. Φοβάται πως όσο οι ίδιοι άνθρωποι βρίσκονται στις ίδιες θέσεις, δεν θα μπορέσει να ξαναπάει. Η τελευταία του ευκαιρία είναι να ταξιδέψει ως την Βραζιλία για να βρει τον επιθεωρητή. Όταν φθάνει στο τοπικό γραφείο του ανακοινώνουν πως ο επιθεωρητής θα λείπει το επόμενο δεκαπενθήμερο. Τώρα πια μόνο μια λύση υπάρχει: να τον δεχτούν στα κεντρικά

Νταν. Έχουν χτίσει τουαλέτες, υπάρχει ιατρείο, μόνιμες εγκαταστάσεις για κατοικίες, ηλεκτρικό ρεύμα με γεννήτριες, τηλεόραση, σχολείο -όπου τα παιδιά μαθαίνουν πορτογαλικά και φυσικά τους αριθμούς. Από τη μια, λαμβάνουν μια αρωγή, από την άλλη διακινδυνεύουν να χαθεί ο πολιτισμός τους. Ο Έβερετ λέει ότι αντιστάθηκαν τόσα χρόνια και πως ενώ η έλευση του πολιτισμού είναι η μεγαλύτερη πρόκληση εκείνος ποντάρει ότι θα μείνουν δυνατοί και απαράλλακτοι, αλλά και πως μπορεί να κάνει λάθος. Οι Πιραχά τού έστειλαν και αυτοί μήνυμα αγάπης και μια παράκληση στον FUNAI να αφήσει τον Νταν να τους επισκεφτεί και πάλι...

Εν τέλει, τα κομπιούτερ το M.I.T. μετά από τρεις μήνες τέλειωσαν τις αναλύσεις και επιβεβαίωσαν τον Νταν ότι δεν υπάρχει επαναδρομή. Η γλώσσα των Πιραχά δεν έχει σύνθετη δομή. Ο Τσόμσκι και πάλι δεν πείστηκε. Είμαστε τόσο όμοιοι και τόσο διαφορετικοί στον τρόπο επικοινωνίας μας. Αυτό τουλάχιστον θα έπρεπε να το δεχτεί.

Ο Έβερετ παρατήρησε τα εξής στην κοινωνία των Πιραχά: Δεν «δουλεύουν» παραπάνω από ό,τι χρειάζεται. Τον ελεύθερο χρόνο τους ζουν διασκεδάζοντας μεταξύ τους, συζητώντας και απολαμβάνοντας τη ζωή. Δεν έχουν εξουσία, ούτε διαχωρίζουν με τίτλους ο ένας τον άλλον. Δεν έχουν ειδικές τελετές για τους γάμους. Εφ' όσον ένα ζευγάρι επιθυμεί να είναι μαζί, φεύγει για το δάσος για λίγες μέρες κι όταν

Η γλώσσα των Πιραχά είναι η τελευταία από την οικογένεια των γλωσσών Mura. Υπάρχει λέξη που σημαίνει ταυτόχρονα μητέρα και πατέρας baíxi (προφέρεται [màìdì]). Τα χρώματα δεν υπάρχουν, εκτός από τις λέξεις σκούρο και ανοιχτόχρωμο. Έχει τα πιο λίγα φωνήματα από κάθε άλλη γλώσσα: a, i, o, b, g, h, k, p, (s), t, x. Αντίστοιχες με λίγα φωνήματα είναι οι γλώσσες Ροτόκα της Νέας Γουινέας και της Χαβάης.

Στους άνδρες περιορίζονται σε οχτώ σύμφωνα και τρία φωνήεντα, ενώ για τις γυναίκες είναι επτά και τρία.

Δεν έχει αρίθμηση αλλά τις λέξεις Hòi: «μικρό μέγεθος ή ποσότητα», hoì: «κάπως μεγαλύτερη ποσότητα» και baàgiso «ή αιτία για να μαζευτούνε ή πολλά». Η γλώσσα τους επίσης δεν έχει επαναδρομή, τη διαδικασία δηλαδή μέσω της οποίας οι δευτερεύουσες φράσεις ενσωματώνονται στις βασικές προτάσεις οδηγώντας σε άπειρους συνδυασμούς. Είναι τυχαίο; Μήπως αυτό το στοιχείο υπάρχει στη γλώσσα, απλώς βρίσκεται σε λανθάνουσα μορφή; Όχι, απαντά ο Έβερετ, οι Πιράχα δεν έχουν ανάγκη από πράγματα που δεν μπορούν να επαληθεύσουν, κατά συνέπεια επικοινωνούν μεταξύ τους με απλές καταφατικές προτάσεις. Η δομή της γραμματικής τους έχει καθοριστεί

από το ιδιαίτερο περιβάλλον τους.

Κάθε μία από τις περίπου 7.000 γλώσσες περιέχει τις δικές της μοναδικές ενδείξεις για ορισμένα από τα μυστήρια της ανθρώπινης ύπαρξης. Στην ποικιλία των γλωσσών του κόσμου βρίσκουμε δεδομένα σχετικά με την αρχαία ανθρώπινη ιστορία, την πορεία των γλωσσών μέσα στον χρόνο και τη βαθιά γνώση του πλανήτη μας. Υπό αυτό το φως οι γλώσσες και οι ομιλητές τους προσφέρουν έναν επιστημονικό θησαυρό για όποιον προσπαθεί να κατανοήσει την ανθρώπινη πορεία, τη συμπεριφορά και τη γνώση. (2010 New Scientist Magazine) Οι Πιραχά έχουν δώσει τον ορισμό *Apaitsiiso* για την γλώσσα τους (αυτό που προέρχεται από το κεφάλι)

Μήπως εν τέλει η γλώσσα των Πιραχά είναι πιο κοντά στην αρχέγονη πανανθρώπινη γλώσσα από ό,τι όλες οι άλλες γλώσσες του κόσμου; Μήπως οι μη συμβολικές μορφές επικοινωνίας τους, όπως το σφύριγμα μιας έννοιας είναι πιο προχωρημένες;

Μήπως εμείς τελικά είμαστε τα ... Στραβά Κεφάλια (crooked head, twisted head) όπως αποκαλούν οι Πιραχά όλες τις άλλες γλώσσες;

Μετάφραση-απόδοση ***Κ.***

βεται η αλήθεια. Είναι η γραμματική της ευτυχίας!

Ευρισκόμενος στη Βοστώνη τον Αύγουστο του 2011, ο Νταν λαμβάνει ένα τηλεφώνημα από την FUNAI (ίδρυμα για τους ιθαγενείς της Βραζιλίας) που του απαγορεύει να ξαναπάει στον τόπο των Πιραχά. Ο τοπικός επιθεωρητής, ο μόνος άνθρωπος που χορηγεί τις άδειες για επίσκεψη στους προστατευόμενους πλέον ιθαγενείς, απαγόρεψε σε όλους τους ιεραποστόλους να πηγαίνουν εκεί. Το γεγονός ότι οι Πιραχά αγαπούν τον Νταν δεν τον επηρεάζει για να δώσει την άδεια του, ούτε ότι τώρα είναι καθηγητής γλωσσολογίας. Ο Νταν πιστεύει ότι η κόντρα του με τους γλωσσολόγους είναι η βασική αίτια που δεν του επετράπη η επίσκεψη στους Πιραχά. Φοβάται πως όσο οι ίδιοι άνθρωποι βρίσκονται στις ίδιες θέσεις, δεν θα μπορέσει να ξαναπάει. Η τελευταία του ευκαιρία είναι να ταξιδέψει ως την Βραζιλία για να βρει τον επιθεωρητή. Όταν φθάνει στο τοπικό γραφείο του ανακοινώνουν πως ο επιθεωρητής θα λείπει το επόμενο δεκαπενθήμερο. Τώρα πια μόνο μια λύση υπάρχει: να τον δεχτούν στα κεντρικά γραφεία της FUNAI. Παράλληλα δίνει μια διάλεξη στο πανεπιστήμιο. Ελάχιστοι την παρακολουθούν, διότι οι καθηγητές είναι ως επί το πλείστον Τσομσκικοί και αποτρέπουν τους μαθητές τους από το να παρακολουθήσουν τον Έβερετ. Τελικά, η FUNAI αποφαίνεται κεκλεισμένων των θυρών να μην τον αφήσει να ξαναπάει εκεί. Όμως δίνουν άδεια στο συνεργείο να πάει στους Πιραχά. Ο Νταν μαγνητοσκοπεί ένα συγκινητικό μήνυμα για τους Πιραχά στη γλώσσα τους, όπου τους εξηγεί ότι ενώ θέλει πολύ να πάει να τους συναντήσει δεν του επιτρέπεται πια.

Εν τω μεταξύ, στο Μ.Ι.Τ. εισάγουν τελικά τα δεδομένα που έχουν από τις

κά και φυσικά τους αριθμούς. Από τη μια, λαμβάνουν μια αρωγή, από την άλλη διακινδυνεύουν να χαθεί ο πολιτισμός τους. Ο Έβερετ λέει ότι αντιστάθηκαν τόσα χρόνια και πως ενώ η έλευση του πολιτισμού είναι η μεγαλύτερη πρόκληση εκείνος ποντάρει ότι θα μείνουν δυνατοί και απαράλλακτοι, αλλά και πως μπορεί να κάνει λάθος. Οι Πιραχά τού έστειλαν και αυτοί μήνυμα αγάπης και μια παράκληση στον FUNAI να αφήσει τον Νταν να τους επισκεφτεί και πάλι...

Εν τέλει, τα κομπιούτερ το Μ.Ι.Τ. μετά από τρεις μήνες τέλειωσαν τις αναλύσεις και επιβεβαίωσαν τον Νταν ότι δεν υπάρχει επαναδρομή. Η γλώσσα των Πιραχά δεν έχει σύνθετη δομή. Ο Τσόμσκι και πάλι δεν πείστηκε. Είμαστε τόσο όμοιοι και τόσο διαφορετικοί στον τρόπο επικοινωνίας μας. Αυτό τουλάχιστον θα έπρεπε να το δεχτεί.

Ο Έβερετ παρατήρησε τα εξής στην κοινωνία των Πιραχά: Δεν «δουλεύουν» παραπάνω από ό,τι χρειάζεται. Τον ελεύθερο χρόνο τους ζουν διασκεδάζοντας μεταξύ τους, συζητώντας και απολαμβάνοντας τη ζωή. Δεν έχουν εξουσία, ούτε διαχωρίζουν με τίτλους ο ένας τον άλλον. Δεν έχουν ειδικές τελετές για τους γάμους. Εφ' όσον ένα ζευγάρι επιθυμεί να είναι μαζί, φεύγει για το δάσος για λίγες μέρες κι όταν επιστρέφει οι υπόλοιποι θεωρούν ότι είναι μαζί. Μοιράζονται το φαγητό τους. Οι ηλικιωμένοι και οι ανάπηροι βασίζονται στους υπόλοιπους. Τα ορφανά τα μεγαλώνει η κοινότητα. Δεν φοβούνται τα άγρια ζώα του δάσους, όπως τους κροκόδειλους και τα φίδια, ίσα-ίσα, τα θεωρούν χρήσιμα γιατί τρώνε τα έντομα. Δεν κυνηγούν ποτέ ζώα αν δεν είναι για να τα φάνε.

Η φυλή τους δεν έχει γραπτή γλώσσα ούτε συλλογική μνήμη που να πηγαίνει πίσω περισσότερο από δύο γενιές. Η έννοια της διακοσμητικής τέχνης είναι ξένη γι' αυτούς, ακόμη και το πιο απλό σκίτσο τους προκαλεί έντονη ταραχή. Πιστεύεται επίσης

λίγα φωνήματα είναι οι γλώσσες Ροτόκα της Νέας Γουινέας και της Χαβάης.

Στους άνδρες περιορίζονται σε οχτώ σύμφωνα και τρία φωνήεντα, ενώ για τις γυναίκες είναι επτά και τρία.

Δεν έχει αρίθμηση αλλά τις λέξεις Hòi: «μικρό μέγεθος ή ποσότητα», hoì: «κάπως μεγαλύτερη ποσότητα» και baàgiso «ή αιτία για να μαζευτούνε ή πολλά». Η γλώσσα τους επίσης δεν έχει επαναδρομή, τη διαδικασία δηλαδή μέσω της οποίας οι δευτερεύουσες φράσεις ενσωματώνονται στις βασικές προτάσεις οδηγώντας σε άπειρους συνδυασμούς. Είναι τυχαίο; Μήπως αυτό το στοιχείο υπάρχει στη γλώσσα, απλώς βρίσκεται σε λανθάνουσα μορφή; Όχι, απαντά ο Έβερετ, οι Πιράχα δεν έχουν ανάγκη από πράγματα που δεν μπορούν να επαληθεύσουν, κατά συνέπεια επικοινωνούν μεταξύ τους με απλές καταφατικές προτάσεις. Η δομή της γραμματικής τους έχει καθοριστεί

και τη βαθιά γνώση του πλανήτη μας. Υπό αυτό το φως οι γλώσσες και οι ομιλητές τους προσφέρουν έναν επιστημονικό θησαυρό για όποιον προσπαθεί να κατανοήσει την ανθρώπινη πορεία, τη συμπεριφορά και τη γνώση. (2010 New Scientist Magazine) Οι Πιραχά έχουν δώσει τον ορισμό *Apaitsiiso* για την γλώσσα τους (αυτό που προέρχεται από το κεφάλι)

Μήπως εν τέλει η γλώσσα των Πιραχά είναι πιο κοντά στην αρχέγονη πανανθρώπινη γλώσσα από ό,τι όλες οι άλλες γλώσσες του κόσμου; Μήπως οι μη συμβολικές μορφές επικοινωνίας τους, όπως το σφύριγμα μιας έννοιας είναι πιο προχωρημένες;

Μήπως εμείς τελικά είμαστε τα ... Στραβά Κεφάλια (crooked head, twisted head) όπως αποκαλούν οι Πιραχά όλες τις άλλες γλώσσες;

Μετάφραση-απόδοση **Κ.**

γόρεψε σε όλους τους ιεραποστόλους να πηγαίνουν εκεί. Το γεγονός ότι οι Πιραχά αγαπούν τον Νταν δεν τον επηρεάζει για να δώσει την άδεια του, ούτε ότι τώρα είναι καθηγητής γλωσσολογίας. Ο Νταν πιστεύει ότι η κόντρα του με τους γλωσσολόγους είναι η βασική αιτία που δεν του επετράπη η επίσκεψη στους Πιραχά. Φοβάται πως όσο οι ίδιοι άνθρωποι βρίσκονται στις ίδιες θέσεις, δεν θα μπορέσει να ξαναπάει. Η τελευταία του ευκαιρία είναι να ταξιδέψει ως την Βραζιλία για να βρει τον επιθεωρητή. Όταν φθάνει στο τοπικό γραφείο του ανακοινώνουν πως ο επιθεωρητής θα λείπει το επόμενο δεκαπενθήμερο. Τώρα πια μόνο μια λύση υπάρχει: να τον δεχτούν στα κεντρικά γραφεία της FUNAI. Παράλληλα δίνει μια διάλεξη στο πανεπιστήμιο. Ελάχιστοι την παρακολουθούν, διότι οι καθηγητές είναι ως επί το πλείστον Τσομσκικοί και αποτρέπουν τους μαθητές τους από το να παρακολουθήσουν τον Έβερετ. Τελικά, η FUNAI αποφαίνεται κεκλεισμένων των θυρών να μην τον αφήσει να ξαναπάει εκεί. Όμως δίνουν άδεια στο συνεργείο να πάει στους Πιραχά. Ο Νταν μαγνητοσκοπεί ένα συγκινητικό μήνυμα για τους Πιραχά στη γλώσσα τους, όπου τους εξηγεί ότι ενώ θέλει πολύ να πάει να τους συναντήσει δεν του επιτρέπεται πια.

Εν τω μεταξύ, στο Μ.Ι.Τ. εισάγουν τελικά τα δεδομένα που έχουν από τις παλιές ηχογραφήσεις. Ο στόχος είναι να εισάγουν όσο περισσότερες προτάσεις έχουν σε γλώσσα Πιραχά και να τις συγκρίνουν με πιθανές γραμματικές με ή χωρίς επαναδρομή.

Το συνεργείο, εκτός από το να μεταφέρει το μήνυμα του Νταν έχει αναλάβει να πραγματοποιήσει κι άλλες καταγραφές της γλώσσας των Πιραχά. Όταν φθάνουν στο σημείο σοκάρονται. Το χωριό έχει μεταμορφωθεί μέσα στα δύο χρόνια απουσίας του

σεις και επιβεβαίωσαν τον Νταν ότι δεν υπάρχει επαναδρομή. Η γλώσσα των Πιραχά δεν έχει σύνθετη δομή. Ο Τσόμσκι και πάλι δεν πείστηκε. Είμαστε τόσο όμοιοι και τόσο διαφορετικοί στον τρόπο επικοινωνίας μας. Αυτό τουλάχιστον θα έπρεπε να το δεχτεί.

Ο Έβερετ παρατήρησε τα εξής στην κοινωνία των Πιραχά: Δεν «δουλεύουν» παραπάνω από ό,τι χρειάζεται. Τον ελεύθερο χρόνο τους ζουν διασκεδάζοντας μεταξύ τους, συζητώντας και απολαμβάνοντας τη ζωή. Δεν έχουν εξουσία, ούτε διαχωρίζουν με τίτλους ο ένας τον άλλον. Δεν έχουν ειδικές τελετές για τους γάμους. Εφ' όσον ένα ζευγάρι επιθυμεί να είναι μαζί, φεύγει για το δάσος για λίγες μέρες κι όταν επιστρέφει οι υπόλοιποι θεωρούν ότι είναι μαζί. Μοιράζονται το φαγητό τους. Οι ηλικιωμένοι και οι ανάπηροι βασίζονται στους υπόλοιπους. Τα ορφανά τα μεγαλώνει η κοινότητα. Δεν φοβούνται τα άγρια ζώα του δάσους, όπως τους κροκόδειλους και τα φίδια, ίσα-ίσα, τα θεωρούν χρήσιμα γιατί τρώνε τα έντομα. Δεν κυνηγούν ποτέ ζώα αν δεν είναι για να τα φάνε.

Η φυλή τους δεν έχει γραπτή γλώσσα ούτε συλλογική μνήμη που να πηγαίνει πίσω περισσότερο από δύο γενιές. Η έννοια της διακοσμητικής τέχνης είναι ξένη γι' αυτούς, ακόμη και το πιο απλό σκίτσο τους προκαλεί έντονη ταραχή. Πιστεύεται επίσης πως αποτελούν τη μοναδική κοινωνία στον κόσμο που δεν έχει κάποιο μύθο για τη δημιουργία...

Ο Έβερετ ανέλυσε τη γλώσσα τους σε πολλές μελέτες. Επίσης, το 2009, εξέδωσε το βιβλίο **Don't Sleep, There Are Snakes: Life and Language in the Amazonian Jungle (Vintage Departures)**. Στα ελληνικά: **«Μην κοιμάσαι, έχει φίδια: η ζωή και η γλώσσα στη ζούγκλα του Αμαζονίου», από τις εκδόσεις Profile Books**

δεν μπορούν να επαληθεύσουν, κατά συνέπεια επικοινωνούν μεταξύ τους με απλές καταφατικές προτάσεις. Η δομή της γραμματικής τους έχει καθοριστεί

head) όπως αποκαλούν οι Πιραχά όλες τις άλλες γλώσσες;

Μετάφραση-απόδοση ***Κ.***

Οι Αρμένιοι στα συντρίμμια της Ιστορίας: 100 χρόνια από τη μαζική εξόντωσή τους (μέρος Β')

Διαβάζοντας κάποιος σε προηγούμενο φύλλο της «Διαδρομής Ελευθερίας» το πρώτο μέρος του άρθρου για την σφαγή των Αρμενίων (φύλλο Απριλίου), μπορεί εύκολα να διαπιστώσει τι μπορεί να σημαίνει να βιώνει κάποιος την προσφυγιά σε έναν τόπο που τον θεωρεί «σπίτι» του. Άραγε, υπάρχει προσφυγιά εν οίκω; Μέχρι στιγμής δεν υπάρχει λέξη που να προσδιορίζει την «κατάσταση προσφυγιάς» που βιώνεται, από ένα άτομο ή μια ομάδα ανθρώπων, στον γεωγραφικό χώρο που θεωρείται από τους παραπάνω «σπίτι». Τι συμβαίνει, λοιπόν, όταν η κυριαρχία αποφασίζει να κλείσει την πόρτα στο «σπίτι», εγκλωβίζοντας όσους είναι μέσα και αλλάζοντας διακόσμηση, διαρρύθμιση, χρώμα κατά το δοκούν, κι αρχίζει το «σπίτι» να θυμίζει φυλακή; Στις περιπτώσεις όπου η κυριαρχία αποφασίζει να χαράξει εκ νέου σύνορα στο έδαφος, δημιουργείται και η περίπτωση όπου γηγενείς πληθυσμοί μεταμορφώνονται σε ξένους εν μια νυκτί. Εάν ο εξαναγκασμός προς αναζήτηση μιας νέας ζωής σε άλλο τόπο ονομάζεται προσφυγιά, πως ονομάζεται ο εξαναγκασμός της ταμπέλας του ξένου σε έναν τόπο που θεωρείται οικείος;

Το «σπίτι» και οι εξουσιαστές των Αρμενίων ανά τους αιώνες. Μια σύντομη περιγραφή.

Οι Αρμένιοι έχουν χαρακτηριστεί ως ένας από τους παλαιότερους λαούς του ευρύτερου γεωγραφικού χώρου που ονομάζουμε Μέση Ανατολή. Οι πρώτες σωζόμενες αναφορές για την Αρμενία και τους Αρμένιους είχαν γραφτεί κάτι περισσότερο από 500 χρόνια πριν την γέννηση του Ιησού. Ο Δαρείος Α΄, κατέγραψε σε μια τρίγλωσση εικονογραφημένη επιγραφή, πως είχε υπερνικήσει την αντίσταση κι είχε διαφυλάξει το στέμμα του. Οι Αρμένιοι, λοιπόν, εμφανίζονται σε έναν κατάλογο είκοσι τριών εξουσιαζόμενων φυλών. Σε σαφώς νεότερες ιστορικές περιόδους, γνωρίζουμε ότι έως το 1375 (Νέα Χρονολογία) διατηρούσαν ανεξάρτητο βασίλειο, που έφτασε να εκτείνεται από τις ακτές της Μεσογείου ως την Κασπία και την Μαύρη Θάλασσα. Βέβαια τα εδάφη αυτά δεν κατακτήθηκαν με κάποιον βελούδινο τρόπο, αλλά με αρκετό αίμα. Ύστερα από τουρκοπερσικούς, ρωσοπερσικούς και ρωσοτουρκικούς πολέμους ανά τους αιώνες, ο λε-

και κομμουνιστές, έχουν ασχοληθεί με το θέμα της σφαγής του αρμένικου πληθυσμού, ο καθένας με τον τρόπο του και σύμφωνα με όσα είναι ορατά μέσα από τις πολιτικές παρωπίδες του καθενός. Όλοι τους, όμως, κατά καιρούς έχουν κολυμπήσει σε ποταμούς από αίμα που δημιούργησαν, κάποιοι είναι έτοιμοι να το ξανακάνουν, ενώ κάποιοι άλλοι συνεχίζουν απερίσπαστοι να κολυμπούν. Από τους μαχαιροβγάλτες ακροδεξιούς και φασίστες νοσταλγούς του Χίτλερ και του Μουσολίνι, μέχρι τις σταλινικές ονειρώξεις των κομμουνιστών με κονσερβοκούτια και τους πιο φιλελεύθερους δημοκράτες που απλώνουν χέρι βοηθείας σε όποια απόφαση για πόλεμο παρθεί από τους συμμάχους τους (Γιουγκοσλαβία, Ιράκ, Αφγανιστάν, Λιβύη κι ουκ έστιν αριθμός), όλοι με τον έναν ή τον άλλον τρόπο έχουν, είχαν και θα έχουν σχέση με σφαγές, μόνο και μόνο για να μπορέσουν να κρατηθούν στην εξουσία. Επίσης δεν γίνεται να παραβλεφθεί και η σημερινή σφαγή με την μέθοδο της σταγόνας στον ελλαδικό χώρο, όπου η κυριαρχία με τους ντόπιους δερβέναγες, σέρνει στον βούρκο κι εξευτελίζει εκατομμύρια ανθρώπους, στερώντας βασικά αγαθά κι οδηγώντας πολλούς από αυτούς στο θάνατο, εξαφανίζοντας όλο και περισσότερο την ποιότητα από

κό/οικονομικό γίγνεσθαι, οι περισσότεροι παρέμειναν φτωχοί κι διαβιούσαν υπό δύσκολες συνθήκες. Ζούσαν κατά κανόνα στο σημερινό αστικό κέντρο. Μετά τη μικρασιατική καταστροφή και την περαιτέρω εξαθλίωση των κατοίκων της Θεσσαλονίκης, οι περισσότεροι Αρμένιοι κατέφυγαν στη σοβιετική Αρμενία, γεγονός που σημαίνει ότι εν μέσω μιας ανθρώπινης ζωής μπορούν να χωρούν πολλές προσφυγιές.

Δεν θα πρέπει να παραβλέψουμε και το γεγονός ότι οι Αρμένιοι της Θεσσαλονίκης, όπως και του ελλαδικού χώρου γενικότερα, ανέπτυξαν το δικό τους εθνικό κίνημα, το Hayastan, που ήταν αρχικά «σοβιετοποιημένο» κι από το 1991 (εκ των πραγμάτων) αποδεσμευμένο, επιδιώκοντας να διαφυλάξει την «αρμενικότητα» σε σχέση με τον ευρύτερο ελλαδικό κοινωνικό χώρο. Μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του 1920 δημιούργησαν αρχικά το ριζοσπαστικό «Σοσιαλιστικό Επαναστατικό Κόμμα Χιντσακιάν» (Hunchak) και στη συνέχεια το σοσιαλδημοκρατικό «Αρμένικη Επαναστατική Ομοσπονδία» (Dashnaktsutiun). Τα κόμματα αυτά συμμετείχαν στις κεντρικές εκδηλώσεις της σοσιαλιστικής Εργατικής Ομοσπονδίας (Φεντερασιόν) το 1909. **Η πολιτική ήταν πάντοτε το βασικό εργαλείο που επέβαλε την ελίτ κάποιων πληθυσμών (όποια «απόχρωση» κι αν φέρει αυτή) σε ένα νέο τόπο και καλλιεργούσε τη δημιουργία ευνοϊκών συνθηκών για κάθε είδους συμμαχίες, είτε εθνικιστικής είτε διεθνιστικής απόχρωσης.**

Μετά τη γενοκτονία, οι Αρμένιοι της Θεσσαλονίκης -όπως και των άλλων περιοχών- έκαναν προσπάθειες να στηρίξουν τους συμπατριώτες τους, είτε με υλική βοήθεια, είτε προσπαθώντας να γνωστοποιήσουν ευρύτερα το γεγονός. Ένα μεγάλο μέρος όσων διαβιούσαν, πλέον, στον ελλαδικό χώρο, αφομοίωσαν τα επεκτατικά όνειρα της Μεγάλης Ιδέας, προσπαθώντας κι αυτοί να επωφεληθούν αργότερα με την ίδρυση δικού τους κράτους. Η αρμένικη παροικία, που διατηρείται μέχρι σήμερα, κινήθηκε προς δύο κατευθύνσεις: να αναγνωριστεί η γενοκτονία και να χειραφετηθεί από τη σοβιετική κηδεμονία. Ωστόσο, παράλληλα δρούσαν στη Μακεδονία και φιλοσοβιετικές οργανώσεις.

Μέσα από το παράδειγμα της Θεσσαλονίκης βλέ-

οίκω, μέχρι στιγμής δεν υπάρχει λέξη που να προσ-διορίζει την «κατάσταση προσφυγιάς» που βιώνεται, από ένα άτομο ή μια ομάδα ανθρώπων, στον γεωγραφικό χώρο που θεωρείται από τους παραπάνω «σπίτι». Τι συμβαίνει, λοιπόν, όταν η κυριαρχία αποφασίζει να κλείσει την πόρτα στο «σπίτι», εγκλωβίζοντας όσους είναι μέσα και αλλάζοντας διακόσμηση, διαρρύθμιση, χρώμα κατά το δοκούν, κι αρχίζει το «σπίτι» να θυμίζει φυλακή; Στις περιπτώσεις όπου η κυριαρχία αποφασίζει να χαράξει εκ νέου σύνορα στο έδαφος, δημιουργείται και η περίπτωση όπου γηγενείς πληθυσμοί μεταμορφώνονται σε ξένους εν μια νυκτί. Εάν ο εξαναγκασμός προς αναζήτηση μιας νέας ζωής σε άλλο τόπο ονομάζεται προσφυγιά, πως ονομάζεται ο εξαναγκασμός της ταμπέλας του ξένου σε έναν τόπο που θεωρείται οικείος;

Το «σπίτι» και οι εξουσιαστές των Αρμενίων ανά τους αιώνες. Μια σύντομη περιγραφή.

Οι Αρμένιοι έχουν χαρακτηριστεί ως ένας από τους παλαιότερους λαούς του ευρύτερου γεωγραφικού χώρου που ονομάζουμε Μέση Ανατολή. Οι πρώτες σωζόμενες αναφορές για την Αρμενία και τους Αρμένιους είχαν γραφτεί κάτι περισσότερο από 500 χρόνια πριν την γέννηση του Ιησού. Ο Δαρείος Α΄, κατέγραψε σε μια τρίγλωσση εικονογραφημένη επιγραφή, πως είχε υπερνικήσει την αντίσταση κι είχε διαφυλάξει το στέμμα του. Οι Αρμένιοι, λοιπόν, εμφανίζονται σε έναν κατάλογο είκοσι τριών εξουσιαζόμενων φυλών. Σε σαφώς νεότερες ιστορικές περιόδους, γνωρίζουμε ότι έως το 1375 (Νέα Χρονολογία) διατηρούσαν ανεξάρτητο βασίλειο, που έφτασε να εκτείνεται από τις ακτές της Μεσογείου ως την Κασπία και την Μαύρη Θάλασσα. Βέβαια τα εδάφη αυτά δεν κατακτήθηκαν με κάποιον βελούδινο τρόπο, αλλά με αρκετό αίμα. Ύστερα από τουρκοπερσικούς, ρωσοπερσικούς και ρωσοτουρκικούς πολέμους ανά τους αιώνες, ο λεγόμενος εδαφικός χώρος των Αρμενίων έφτασε να διαμοιράζεται στον 20ο αιώνα μεταξύ του τούρκικου και του ρώσικου χώρου, με την πλειοψηφία του πληθυσμού να βρίσκεται εντός τουρκικού. Κατά την περίοδο της Οθωμανικής αυτοκρατορίας οι Αρμένιοι ήταν αναγκασμένοι να λογοδοτούν σε δύο εξουσίες: την κεντρική του σουλτάνου, αλλά και την κοινοτική του αρμένιου πατριάρχη. Ήδη από το 15ο αιώνα οι σουλτάνοι είχαν καθιερώσει ότι οι πατριάρχες της ορθόδοξης χριστιανικής εκκλησίας, καθώς και της αποστολικής των Αρμενίων, θα ήταν εκπρόσωποι και επιφορτισμένοι με την διοίκηση της λειτουργίας των κοινοτήτων τους. Έτσι, λοιπόν, η αρμένικη πολιτική διοίκηση στην Οθωμανική αυτοκρατορία ασκείτο από το αρμενικό «μιλλέτ» ή από τον αρμένιο πατριάρχη στην Κωνσταντινούπολη, ο οποίος παρέμενε υπόλογος στην εξουσία του σουλτάνου. Οι πατριάρχες διοικούσαν τα σχολεία, τον κλήρο, εφάρμοζαν το οι-

και κομμουνιστές, έχουν ασχοληθεί με το θέμα της σφαγής του αρμένικου πληθυσμού, ο καθένας με τον τρόπο του και σύμφωνα με όσα είναι ορατά μέσα από τις πολιτικές παρωπίδες του καθενός. Όλοι τους, όμως, κατά καιρούς έχουν κολυμπήσει σε ποταμούς από αίμα που δημιούργησαν, κάποιοι είναι έτοιμοι να το ξανακάνουν, ενώ κάποιοι άλλοι συνεχίζουν απερίσπαστοι να κολυμπούν. Από τους μαχαιροβγάλτες ακροδεξιούς και φασίστες νοσταλγούς του Χίτλερ και του Μουσολίνι, μέχρι τις σταλινικές ονειρώξεις των κομμουνιστών με κονσερβοκούτια και τους πιο φιλελεύθερους δημοκράτες που απλώνουν χέρι βοηθείας σε όποια απόφαση για πόλεμο παρθεί από τους συμμάχους τους (Γιουγκοσλαβία, Ιράκ, Αφγανιστάν, Λιβύη κι ουκ έστιν αριθμός), όλοι με τον έναν ή τον άλλον τρόπο έχουν, είχαν και θα έχουν σχέση με σφαγές, μόνο και μόνο για να μπορέσουν να κρατηθούν στην εξουσία. Επίσης δεν γίνεται να παραβλεφθεί και η σημερινή σφαγή με την μέθοδο της σταγόνας στον ελλαδικό χώρο, όπου η κυριαρχία με τους ντόπιους δερβέναγες, σέρνει στον βούρκο κι εξευτελίζει εκατομμύρια ανθρώπους, στερώντας βασικά αγαθά κι οδηγώντας πολλούς από αυτούς στο θάνατο, εξαφανίζοντας όλο και περισσότερο την ποιότητα από αυτό που έπρεπε να ονομάζεται ζωή και μεταμορφώνοντάς το με το ζόρι σε επιβίωση.

Ορισμένοι από τους πρωτεργάτες της εξόντωσης των Αρμενίων

Ταλάτ Πασάς: Πρώην υπουργός εσωτερικών και οργανωτής της σφαγής. **Μπεχούντ Χαν Τζιβανσίρ:** Υπουργός εσωτερικών του Αζερμπαϊτζάν και υπεύθυνος της σφαγής 20.000 αρμενίων κατά την είσοδο του τούρκικου στρατού στην πόλη Μπακού του Αζερμπαϊτζάν. **Σαΐντ Χαλίμ:** Αρχηγός της κυβέρνησης των Νεότουρκων. **Δρ. Μπεχαεντίν Σακίρ:** Υψηλό στέλεχος των νεότουρκων. **Τζεμάλ Πασάς:** Υπουργός Ναυτικών και ηγετικό στέλεχος των νεάτουρκων. **Δρ. Ναζίμ:** Σχεδιαστής απελάσεων και δολοφονιών Αρμενίων. Αξίζει να σημειωθεί ότι όλοι οι παραπάνω δολοφονήθηκαν από Αρμένιους μετά από σχεδιασμένες επιθέσεις, μεταξύ του 1921 και του 1926, εκτός από τον δρ

ζωής μπορούν να χωρούν πολλές προσφυγιές.

Δεν θα πρέπει να παραβλέψουμε και το γεγονός ότι οι Αρμένιοι της Θεσσαλονίκης, όπως και του ελλαδικού χώρου γενικότερα, ανέπτυξαν το δικό τους εθνικό κίνημα, το Hayastan, που ήταν αρχικά «σοβιετοποιημένο» και από το 1991 (εκ των πραγμάτων) αποδεσμευμένο, επιδιώκοντας να διαφυλάξει την «αρμενικότητα» σε σχέση με τον ευρύτερο ελλαδικό κοινωνικό χώρο. Μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του 1920 δημιούργησαν αρχικά το ριζοσπαστικό «Σοσιαλιστικό Επαναστατικό Κόμμα Χιντσακιάν» (Hunchak) και στη συνέχεια το σοσιαλδημοκρατικό «Αρμένικη Επαναστατική Ομοσπονδία» (Dashnaktsutiun). Τα κόμματα αυτά συμμετείχαν στις κεντρικές εκδηλώσεις της σοσιαλιστικής Εργατικής Ομοσπονδίας (Φεντερασιόν) το 1909. **Η πολιτική ήταν πάντοτε το βασικό εργαλείο που επέβαλε την ελίτ κάποιων πληθυσμών (όποια «απόχρωση» κι αν φέρει αυτή) σε ένα νέο τόπο και καλλιεργούσε τη δημιουργία ευνοϊκών συνθηκών για κάθε είδους συμμαχίες, είτε εθνικιστικής είτε διεθνιστικής απόχρωσης.**

Μετά τη γενοκτονία, οι Αρμένιοι της Θεσσαλονίκης -όπως και των άλλων περιοχών- έκαναν προσπάθειες να στηρίξουν τους συμπατριώτες τους, είτε με υλική βοήθεια, είτε προσπαθώντας να γνωστοποιήσουν ευρύτερα το γεγονός. Ένα μεγάλο μέρος όσων διαβιούσαν, πλέον, στον ελλαδικό χώρο, αφομοίωσαν τα επεκτατικά όνειρα της Μεγάλης Ιδέας, προσπαθώντας κι αυτοί να επωφεληθούν αργότερα με την ίδρυση δικού τους κράτους. Η αρμένικη παροικία, που διατηρείται μέχρι σήμερα, κινήθηκε προς δύο κατευθύνσεις: να αναγνωριστεί η γενοκτονία και να χειραφετηθεί από τη σοβιετική κηδεμονία. Ωστόσο, παράλληλα δρούσαν στη Μακεδονία και φιλοσοβιετικές οργανώσεις.

Μέσα από το παράδειγμα της Θεσσαλονίκης βλέπουμε ότι η ταμπέλα του πρόσφυγα, που συνεπάγεται μια σειρά επίκτητων αδυναμιών στα μάτια των πολιτικών συμφερόντων, δημιουργεί πρόσφορο έδαφος να αναπτυχθούν συχνά και να καλλιεργηθούν, θα λέγαμε, αισθήματα κατωτερότητας. Οι πρόσφυγες, προκειμένου να ξαναφτιάξουν τη ζωή τους και να προσαρμοστούν στο νέο τους περιβάλλον, νιώθοντας ευάλωτοι, συχνά υιοθετούν καθόλου γόνιμες, άκρως συντηρητικές απόψεις και πρακτικές, ενώ παράλληλα διαπλέκουν πολιτικούς θεσμούς που θα τους δώσουν αφ' ενός μια νέα ταυτότητα ίση με των γηγενών και αφ' ετέρου θα αναθρέψουν τις όποιες ελπίδες επαναπατρισμού. **Ο πάντα χυδαίος, κι ύπουλος ρόλος της πολιτικής, που εύκολα θα βρει πρόσφορο έδαφος στις ανθρώπινες αδυναμίες που οι περισσότεροι (ως γεννήματα σε εξουσιαστικά περιβάλλοντα) φέρουμε εμπλέκει τους ανθρώπους στην ανάδειξη ρόλων και κατά κανόνα των πλέον νοσηρών εξ αυτών.**

Οι Αρμένιοι έχουν χαρακτηριστεί ως ένας από τους παλαιότερους λαούς του ευρύτερου γεωγραφικού χώρου που ονομάζουμε Μέση Ανατολή. Οι πρώτες σωζόμενες αναφορές για την Αρμενία και τους Αρμένιους είχαν γραφτεί κάτι περισσότερο από 500 χρόνια πριν την γέννηση του Ιησού. Ο Δαρείος Α΄, κατέγραψε σε μια τρίγλωσση εικονογραφημένη επιγραφή, πως είχε υπερνικήσει την αντίσταση κι είχε διαφυλάξει το στέμμα του. Οι Αρμένιοι, λοιπόν, εμφανίζονται σε έναν κατάλογο είκοσι τριών εξουσιαζόμενων φυλών. Σε σαφώς νεότερες ιστορικές περιόδους, γνωρίζουμε ότι έως το 1375 (Νέα Χρονολογία) διατηρούσαν ανεξάρτητο βασίλειο, που έφτασε να εκτείνεται από τις ακτές της Μεσογείου ως την Κασπία και την Μαύρη Θάλασσα. Βέβαια τα εδάφη αυτά δεν κατακτήθηκαν με κάποιον βελούδινο τρόπο, αλλά με αρκετό αίμα. Ύστερα από τουρκοπερσικούς, ρωσοπερσικούς και ρωσοτουρκικούς πολέμους ανά τους αιώνες, ο λεγόμενος εδαφικός χώρος των Αρμενίων έφτασε να διαμοιράζεται στον 20ο αιώνα μεταξύ του τούρκικου και του ρώσικου χώρου, με την πλειοψηφία του πληθυσμού να βρίσκεται εντός τουρκικού. Κατά την περίοδο της Οθωμανικής αυτοκρατορίας οι Αρμένιοι ήταν αναγκασμένοι να λογοδοτούν σε δύο εξουσίες: την κεντρική του σουλτάνου, αλλά και την κοινοτική του αρμένιου πατριάρχη. Ήδη από το 15ο αιώνα οι σουλτάνοι είχαν καθιερώσει ότι οι πατριάρχες της ορθόδοξης χριστιανικής εκκλησίας, καθώς και της αποστολικής των Αρμενίων, θα ήταν εκπρόσωποι και επιφορτισμένοι με την διοίκηση της λειτουργίας των κοινοτήτων τους. Έτσι, λοιπόν, η αρμένικη πολιτική διοίκηση στην Οθωμανική αυτοκρατορία ασκείτο από το αρμενικό «μιλλέτ» ή από τον αρμένιο πατριάρχη στην Κωνσταντινούπολη, ο οποίος παρέμενε υπόλογος στην εξουσία του σουλτάνου. Οι πατριάρχες διοικούσαν τα σχολεία, τον κλήρο, εφάρμοζαν το οικογενειακό δίκαιο και, μέσω ορισμένων κοσμικών, εισέπρατταν τους φόρους από τις κοινότητές τους σε όλη την επικράτεια της Οθωμανικής αυτοκρατορίας.

Η σφαγή μέσα από πολιτικές παρωπίδες

Η σφαγή που διετελέσθη εις βάρος του αρμένικου πληθυσμού από τους λεγόμενους νεότουρκους, έχει χρησιμοποιηθεί από κάθε είδους πολιτική απόχρωση. Κάθε τέλη του Απρίλη (όπου η 24η θεωρείται κι ημέρα μνήμης της σφαγής) όλοι οι πολιτικοί χώροι θα αφιερώσουν μια δυο αράδες για το γεγονός. Δεξιοί και αριστεροί, εθνικιστές, σοσιαλιστές, φασίστες το ξανακάνουν, ενώ κάποιοι άλλοι συνεχίζουν απερίσπαστοι να κολυμπούν. Από τους μαχαιροβγάλτες ακροδεξιούς και φασίστες νοσταλγούς του Χίτλερ και του Μουσολίνι, μέχρι τις σταλινικές ονειρώξεις των κομμουνιστών με κονσερβοκούτια και τους πιο φιλελεύθερους δημοκράτες που απλώνουν χέρι βοηθείας σε όποια απόφαση για πόλεμο παρθεί από τους συμμάχους τους (Γιουγκοσλαβία, Ιράκ, Αφγανιστάν, Λιβύη κι ουκ έστιν αριθμός), όλοι με τον έναν ή τον άλλον τρόπο έχουν, είχαν και θα έχουν σχέση με σφαγές, μόνο και μόνο για να μπορέσουν να κρατηθούν στην εξουσία. Επίσης δεν γίνεται να παραβλεφθεί και η σημερινή σφαγή με την μέθοδο της σταγόνας στον ελλαδικό χώρο, όπου η κυριαρχία με τους ντόπιους δερβέναγες, σέρνει στον βούρκο κι εξευτελίζει εκατομμύρια ανθρώπους, στερώντας βασικά αγαθά κι οδηγώντας πολλούς από αυτούς στο θάνατο, εξαφανίζοντας όλο και περισσότερο την ποιότητα από αυτό που έπρεπε να ονομάζεται ζωή και μεταμορφώνοντάς το με το ζόρι σε επιβίωση.

Ορισμένοι από τους πρωτεργάτες της εξόντωσης των Αρμενίων

Ταλάτ Πασάς: Πρώην υπουργός εσωτερικών και οργανωτής της σφαγής. **Μπεχούντ Χαν Τζιβανσίρ**: Υπουργός εσωτερικών του Αζερμπαϊτζάν και υπεύθυνος της σφαγής 20.000 αρμενίων κατά την είσοδο του τούρκικου στρατού στην πόλη Μπακού του Αζερμπαϊτζάν. **Σαΐντ Χαλίμ**: Αρχηγός της κυβέρνησης των Νεότουρκων. **Δρ. Μπεχαεντίν Σακίρ**: Υψηλό στέλεχος των νεότουρκων. **Τζεμάλ Πασάς**: Υπουργός Ναυτικών και ηγετικό στέλεχος των νεότουρκων. **Δρ. Ναζίμ**: Σχεδιαστής απελάσεων και δολοφονιών Αρμενίων. Αξίζει να σημειωθεί ότι όλοι οι παραπάνω δολοφονήθηκαν από Αρμένιους μετά από σχεδιασμένες επιθέσεις, μεταξύ του 1921 και του 1926, εκτός από τον δρ Ναζίμ που εκτελέστηκε από τους κεμαλιστές με την κατηγορία του συνωμότη.

Το παράδειγμα των Αρμενίων της Θεσσαλονίκης

Μια περίπτωση Αρμενίων προσφύγων αποτελούν οι Αρμένιοι της Θεσσαλονίκης, που η ζωή τους υπήρξε ευμετάβλητη κι εξαρτημένη από τις γενικότερες ιστορικές συγκυρίες. Οι πρώτοι πρόσφυγες που έφτασαν στην πόλη νωρίτερα της γενοκτονίας ήταν σχετικά λίγοι, αν και σταδιακά αυξάνονταν. Ενώ κάποιοι οικονομικά και κοινωνικά εντάχθηκαν και ανελίχθηκαν σε υψηλές θέσεις, όσον αφορά το λεγόμενο κοινωνικό **τόπο και καλλιεργούσε τη δημιουργία ευνοϊκών συνθηκών για κάθε είδους συμμαχίες, είτε εθνικιστικής είτε διεθνιστικής απόχρωσης.**

Μετά τη γενοκτονία, οι Αρμένιοι της Θεσσαλονίκης -όπως και των άλλων περιοχών- έκαναν προσπάθειες να στηρίξουν τους συμπατριώτες τους, είτε με υλική βοήθεια, είτε προσπαθώντας να γνωστοποιήσουν ευρύτερα το γεγονός. Ένα μεγάλο μέρος όσων διαβιούσαν, πλέον, στον ελλαδικό χώρο, αφομοίωσαν τα επεκτατικά όνειρα της Μεγάλης Ιδέας, προσπαθώντας κι αυτοί να επωφεληθούν αργότερα με την ίδρυση δικού τους κράτους. Η αρμένικη παροικία, που διατηρείται μέχρι σήμερα, κινήθηκε προς δύο κατευθύνσεις: να αναγνωριστεί η γενοκτονία και να χειραφετηθεί από τη σοβιετική κηδεμονία. Ωστόσο, παράλληλα δρούσαν στη Μακεδονία και φιλοσοβιετικές οργανώσεις.

Μέσα από το παράδειγμα της Θεσσαλονίκης βλέπουμε ότι η ταμπέλα του πρόσφυγα, που συνεπάγεται μια σειρά επίκτητων αδυναμιών στα μάτια των πολιτικών συμφερόντων, δημιουργεί πρόσφορο έδαφος να αναπτυχθούν συχνά και να καλλιεργηθούν, θα λέγαμε, αισθήματα κατωτερότητας. Οι πρόσφυγες, προκειμένου να ξαναφτιάξουν τη ζωή τους και να προσαρμοστούν στο νέο τους περιβάλλον, νιώθοντας ευάλωτοι, συχνά υιοθετούν καθόλου γόνιμες, άκρως συντηρητικές απόψεις και πρακτικές, ενώ παράλληλα διαπλέκουν πολιτικούς θεσμούς που θα τους δώσουν αφ' ενός μια νέα ταυτότητα ίση με των γηγενών και αφ' ετέρου θα αναθρέψουν τις όποιες ελπίδες επαναπατρισμού. **Ο πάντα χυδαίος, κι ύπουλος ρόλος της πολιτικής, που εύκολα θα βρει πρόσφορο έδαφος στις ανθρώπινες αδυναμίες που οι περισσότεροι (ως γεννήματα σε εξουσιαστικά περιβάλλοντα) φέρουμε εμπλέκει τους ανθρώπους στην ανάδειξη ρόλων και κατά κανόνα των πλέον νοσηρών εξ αυτών.**

Στο βωμό της αριστερής πολιτικής χολέρας, ο πρόσφυγας εμβαπτίζεται στην κολυμπήθρα του Σιλωάμ κι αποτελεί εκ φύσεως οσιομάρτυρα κι άγιο. Για τις δεξιές πολιτικές φλύκταινες είναι ένας εκ προοιμίου κλέφτης και απατεώνας, που θα πρέπει να αποφεύγουμε και ν' αντιμετωπίζουμε με κάθε επιφύλαξη. Συγχρόνως, ξεχνάμε ότι ο πρόσφυγας προέρχεται από ένα μέρος, στο οποίο επίσης η πολιτική καθόρισε τις δικές του πεποιθήσεις για την έννοια της πατρίδας, για τη δική του προσφυγιά, για τον τόπο που τον φιλοξενεί και τους τρόπους που θα βρει, για να επιβιώσει μέσα σε αυτόν. Όταν η πολιτική είναι η

βασική μεταβλητή, τότε η κατάσταση γίνεται εξαιρετικά περίπλοκη και δεν εξαντλείται με συνθήματα και απλοϊκές διατυπώσεις. **Η μόνη διέξοδος παρουσιάζεται, όταν εισχωρεί ο αληθινά ανθρώπινος παράγοντας, που πάντα ξέρει να δίνει απαντήσεις πέρα από την πολιτική, τη διαφορετική γλώσσα και τις γενικεύσεις.**

Παραμύθια και κοσμοθεωρία των Αρμενίων

Οι μύθοι των Αρμενίων χαρακτηρίζονται από μεγάλη ποικιλία, που συναιριάζει την καθημερινή ζωή και τη φύση, με πολύ χιούμορ και διάθεση για ζωή. Κάθε γεγονός, όπως και αυτό του 1915, αποτελεί αφορμή για ενδοσκόπηση, αλλά και δημιουργία. Πολλές ιστορίες ξεπηδούν μέσα από γεγονότα, που γίνονται και θρύλοι ή και εμπνέουν νέα παραμύθια. Μερικά από τα περιστατικά της αρμενικής παράδοσης είναι κι όσα ακολουθούν.

Μετά τα γεγονότα του 1915, ένα κύμα προσφύγων από τα δυτικά μετακινείται στην ανατολική Αρμενία, εκεί που σήμερα είναι το ανεξάρτητο κράτος. Στο Εσμιατζίν οι δρόμοι γεμίζουν αστέγους και πεινασμένους, που ταλαιπωρούνται κι από το κρύο. Ο Ουβαννές Τουμανιάν αναλαμβάνει πρωτοβουλίες, για να βοηθήσει ειδικά τα παιδιά, ζητώντας και τη συμβολή του πατριαρχείου, στον τεράστιο χώρο του οποίου μπορούσε να φιλοξενήσει τα ορφανά. Ο πατριάρχης του απαντά ότι αυτός «ο ανώτατος πατριάρχης, καθολικός πάντων των Αρμενίων» διαφωνεί με μια τέτοια κίνηση και αρνείται. Ο Τουμανιάν του απαντά ότι εκείνος «ο ποιητής πάντων των Αρμενίων» επιμένει να ανοίξουν οι πόρτες. Και οι πόρτες άνοιξαν.

Οι Αρμένιοι, επειδή συχνότατα δέχονταν επιθέσεις από διάφορους λαούς, όπως οι Μήδοι, οι Βαβυλώνιοι, οι Πέρσες, οι Μακεδόνες, οι Πάρθοι, οι Ρωμαίοι, οι Κούρδοι, οι Ρώσοι, οι Τούρκοι κ.ά., πολλοί αναγκάζονταν να μεταναστεύσουν από νωρίς. Το 1913, ενώ συνέβαιναν πάλι ανθρωποσφαγές, ο πατέρας του Χαμαστέγ τον συμβούλεψε να αφήσει την Αρμενία και να καταφύγει στην Αμερική για μια καλύτερη ζωή. Μέσα από τη λογοτεχνική του δημιουργία και τις μνήμες του κατάφερε να διασώσει έναν ολόκληρο κόσμο. Ένα από τα παραμύθια που έγραψε ήταν η *Αστράμαξα*[1]. Με αυτό το παραμύθι θεωρούμε εύστοχο να κλείσει αυτή η αφήγηση, ώστε να μας θυμίζει ότι **ο ανθρώπινος πόνος, αλλά κι η ανθρώπινη δημιουργία είναι παγκόσμια και βρίσκονται πέρα από τα στενά όρια**

και περπατώντας κάτω απ' το σκοτεινό κι αφέγγαρο ουρανό, τράβηξε γραμμή για το σπίτι.

«Ε, γυναίκα, έβγα έξω, έφερα αστέρια!», φώναξε ο ψαράς.

«Μα τι ατυχία και τούτη! Να ρίξω τα δίχτυα και να βγάλω αστέρια; Τι να τα κάνω εγώ τ' αστέρια;» μουρμούρισε πάλι πικραμένος. Στο μεταξύ, βγήκε έξω η γυναίκα του.

«Ω, τι ωραία που είναι! Ω, τι λαμπερά!» είπε, και άρχισε να γελά. Γέλασε και χόρεψε, χόρεψε κι αγκάλιασε τον άντρα της, τον αγκάλιασε και τον γέμισε φιλιά. «Ω, τι ωραία που είναι! Τι να τα κάνω εγώ τα ψάρια;» φώναξε και βάλθηκε να χαζεύει τ' αστέρια. Τα έβαλε γύρω απ' το λαιμό της, τα κρέμασε δυο-δυο στ' αυτιά της, τα πέρασε στα δάχτυλά της και κόλλησε κι από ένα στα κέρατα της κατσίκας της.

Σαν ξημέρωσε, ο ψαράς γέμισε την άμαξά του με τ' αστέρια και βγήκε στο δρόμο για να τα πουλήσει. «Αστέρια, αστέρια... πολύ φτηνά αστέρια...». Δρόμο το δρόμο, στενό το στενό, φώναζε ο ψαράς. Οι χωρικοί δεν πίστευαν στ' αυτιά τους, έσκυβαν ν' ακούσουν καλύτερα τι διαλαλούσε.

Πρώτες κάποιες γυναίκες του χωριού φώναξαν τον ψαρά στις πόρτες τους:

«Εϊ, ψαρά-αγπάρ[3]*, θα μου δώσεις αστέρια;»*

«Εϊ, ψαρά - αγπάρ, κοίτα τι ωραία που είμαι! Και είμαι μόνη μου εδώ... Έλα, έλα σιμά μου!»

«Αχ, ψαρά-αγπάρ, δεν έχω λεφτά. Θα μου δώσεις όμως αστέρια;»

Έτσι τον παρακαλούσαν, όλο νάζια, οι γυναίκες που δεν είχαν λεφτά. Έδινε ο ψαράς, μα.... μόνο σε όσους είχαν χρήματα.

Πήρε ο αμαξάς ένα ζευγάρι αστέρια και τα έβαλε στα κούτελα των δύο αλόγων του. Πήρε ο ζευγάς και τα κρέμασε στους λαιμούς των βοδιών του. Πήρε ο γαλατάς και τα έδεσε στην πλάτη της αγελάδας του. Πήρε ο βοσκός και τα χάρισε στην πιο παχιά του προβατίνα. Πήραν πολλοί. Πήραν πολλά. Και οι γυναίκες πήραν, τα έβαλαν εδώ, τα έβαλαν εκεί, τα κρέμασαν όπου πήγαινε το μάτι τους, τα κόλλησαν παντού, μέχρι και στα παπούτσια τους.

«Αστέρια, αστέρια! Πολύ φτηνά αστέρια!».

Στην άκρη του χωριού, σ' ένα φτωχικό καλύβι, εκείνο τον καιρό ζούσε μόνος κι έρημος ένας τραγουδοποιός. Στο χωριό όλοι τον φώναζαν ποιητή. Ο φτωχός ο ποιητής, εκτός από μια κιθάρα που κρεμόταν στον τοίχο, δεν είχε τίποτ' άλλο. Σαν άκουσε, εκείνο το

«Εϊ, ψαρά-αγπάρ, ν' αγγίξω ένα αστέρι, να το πάρω στο χέρι μου, μόνο για λίγο...», παρακαλούσε κουρασμένος ο ποιητής με τη γλυκιά φωνή.

Ήτανε πια βράδυ, ο ήλιος είχε δύσει, όταν, με τον ποιητή πάντα πίσω του, κίνησε ο ψαράς για το σπίτι. Με μιας, από τα σκοτεινά πηγάδια σηκώθηκε αέρας δυνατός κι άρχισε να στροβιλίζεται γοργά μες στο χωριό, και να μαζεύει ένα-ένα τ' αστέρια - από των αλόγων τα κούτελα, από των βοδιών τους λαιμούς, από της αγελάδας την πλάτη, από της προβατίνας τ' αυτιά, από των γυναικών τα ρούχα. Κι ύστερα, από τις καμινάδες κι από τα παράθυρα κι από τις μισάνοιχτες πόρτες, τ' αστέρια όλα, με τον αέρα, πέταξαν στον ουρανό. Και σαν έφτασαν εκεί, το κάθε αστέρι πήγε και κάθισε στη θέση του.

«Βοήθεια! Σεισμός! Βοήθεια!»

«Το σπίτι μας κουνήθηκε συθέμελα!»

Έτσι φώναζαν οι χωρικοί κι έτρεχαν σα χαμένοι στους δρόμους.

«Χαθήκανε τ' αστέρια μας, χαθήκανε! Που να πήγανε;»

«Βρε τον ψαρά τον άτιμο, το γητευτή, το μάγο!»

Έτσι είπαν και σκόρπισαν στις τέσσερεις άκρες του χωριού, να βρούνε τον ψαρά.

«Εϊ ζευγά, εϊ νερουλά, μην είδατε τον ψαρά;»

«Ναι, τον είδα τον ψαρά. Τραβούσε προς το γεφύρι, πουλώντας αστέρια κι από πίσω του έτρεχε κι εκείνος ο αλλοπαρμένος».

«Α, μα ναι, τον είδα τον ψαρά κοντά στους μύλους. Είχε ξεπουλήσει τ' αστέρια του και γυρνούσε στο χωριό».

γεγονός, όπως και αυτό του 1915, αποτελεί αφορμή για ενδοσκόπηση, αλλά και δημιουργία. Πολλές ιστορίες ξεπηδούν μέσα από γεγονότα, που γίνονται και θρύλοι ή και εμπνέουν νέα παραμύθια. Μερικά από τα περιστατικά της αρμενικής παράδοσης είναι κι όσα ακολουθούν.

Μετά τα γεγονότα του 1915, ένα κύμα προσφύγων από τα δυτικά μετακινείται στην ανατολική Αρμενία, εκεί που σήμερα είναι το ανεξάρτητο κράτος. Στο Εσμιατζίν οι δρόμοι γεμίζουν αστέγους και πεινασμένους, που ταλαιπωρούνται κι από το κρύο. Ο Ουβαννές Τουμανιάν αναλαμβάνει πρωτοβουλίες, για να βοηθήσει ειδικά τα παιδιά, ζητώντας και τη συμβολή του πατριαρχείου, στον τεράστιο χώρο του οποίου μπορούσε να φιλοξενήσει τα ορφανά. Ο πατριάρχης του απαντά ότι αυτός «ο ανώτατος πατριάρχης, καθολικός πάντων των Αρμενίων» διαφωνεί με μια τέτοια κίνηση και αρνείται. Ο Τουμανιάν του απαντά ότι εκείνος «ο ποιητής πάντων των Αρμενίων» επιμένει να ανοίξουν οι πόρτες. Και οι πόρτες άνοιξαν.

Οι Αρμένιοι, επειδή συχνότατα δέχονταν επιθέσεις από διάφορους λαούς, όπως οι Μήδοι, οι Βαβυλώνιοι, οι Πέρσες, οι Μακεδόνες, οι Πάρθοι, οι Ρωμαίοι, οι Κούρδοι, οι Ρώσοι, οι Τούρκοι κ.ά., πολλοί αναγκάζονταν να μεταναστεύσουν από νωρίς. Το 1913, ενώ συνέβαιναν πάλι ανθρωποσφαγές, ο πατέρας του Χαμαστέγ τον συμβούλεψε να αφήσει την Αρμενία και να καταφύγει στην Αμερική για μια καλύτερη ζωή. Μέσα από τη λογοτεχνική του δημιουργία και τις μνήμες του κατάφερε να διασώσει έναν ολόκληρο κόσμο. Ένα από τα παραμύθια που έγραψε ήταν η *Αστράμαξα*[1]. Με αυτό το παραμύθι θεωρούμε εύστοχο να κλείσει αυτή η αφήγηση, ώστε να μας θυμίζει ότι **ο ανθρώπινος πόνος, αλλά κι η ανθρώπινη δημιουργία είναι παγκόσμια και βρίσκονται πέρα από τα στενά όρια μιας «σωστής ή λανθασμένης πολιτικής», ότι υπάρχουν κι άλλες πραγματικότητες πέρα από αυτή που μας επιφυλάσσουν πάντα οι εξουσιαστές.**

Ήτανε και δεν ήτανε, ένας ψαράς ήτανε. Αυτός ο ψαράς άναψε λοιπόν μια νύχτα την λάμπα του, φορτώθηκε τα δίχτυα του στον ώμο και κατέβηκε στη θάλασσα Βαν[2]*. Στον ουρανό επάνω άστραφταν αμέτρητα αστέρια. Αστέρια άστραφταν και μες στη θάλασσα.*

«Ωραία θάλασσα! Και τι γαλήνια που είναι απόψε!», ψιθύρισε ο ψαράς και μπήκε στη βάρκα του. Κρέμασε στην πλώρη τη λάμπα και άρχισε με τα κουπιά του να ξεφυλλίζει, λες, σελίδα τη σελίδα, φύλλο το φύλλο, όπως κάνει κανείς με τις ευαίσθητες σελίδες ενός μεγάλου παλιού βιβλίου, τις σελίδες της θάλασσας. Τράβηξε κουπί ώρα πολλή.

«Εδώ έχει πολλά ψάρια», είπε στο τέλος και στάθηκε. Χαλαρά και ήρεμα έριξε τα δίχτυα στη θάλασσα.

ψάρια;» φώναξε και βάλθηκε να χαζεύει τ' αστέρια. Τα έβαλε γύρω απ' το λαιμό της, τα κρέμασε δυο-δυο στ' αυτιά της, τα πέρασε στα δάχτυλά της και κόλλησε κι από ένα στα κέρατα της κατσίκας της.

Σαν ξημέρωσε, ο ψαράς γέμισε την άμαξά του με τ' αστέρια και βγήκε στο δρόμο για να τα πουλήσει. «Αστέρια, αστέρια... πολύ φτηνά αστέρια...». Δρόμο το δρόμο, στενό το στενό, φώναζε ο ψαράς. Οι χωρικοί δεν πίστευαν στ' αυτιά τους, έσκυβαν ν' ακούσουν καλύτερα τι διαλαλούσε.

Πρώτες κάποιες γυναίκες του χωριού φώναξαν τον ψαρά στις πόρτες τους:

«Εϊ, ψαρά-αγπάρ[3]*, θα μου δώσεις αστέρια;»*

«Εϊ, ψαρά - αγπάρ, κοίτα τι ωραία που είμαι! Και είμαι μόνη μου εδώ... Έλα, έλα σιμά μου!»

«Αχ, ψαρά-αγπάρ, δεν έχω λεφτά. Θα μου δώσεις όμως αστέρια;»

Έτσι τον παρακαλούσαν, όλο νάζια, οι γυναίκες που δεν είχαν λεφτά. Έδινε ο ψαράς, μα.... μόνο σε όσους είχαν χρήματα.

Πήρε ο αμαξάς ένα ζευγάρι αστέρια και τα έβαλε στα κούτελα των δύο αλόγων του. Πήρε ο ζευγάς και τα κρέμασε στους λαιμούς των βοδιών του. Πήρε ο γαλατάς και τα έδεσε στην πλάτη της αγελάδας του. Πήρε ο βοσκός και τα χάρισε στην πιο παχιά του προβατίνα. Πήραν πολλοί. Πήραν πολλά. Και οι γυναίκες πήραν, τα έβαλαν εδώ, τα έβαλαν εκεί, τα κρέμασαν όπου πήγαινε το μάτι τους, τα κόλλησαν παντού, μέχρι και στα παπούτσια τους.

«Αστέρια, αστέρια! Πολύ φτηνά αστέρια!».

Στην άκρη του χωριού, σ' ένα φτωχικό καλύβι, εκείνο τον καιρό ζούσε μόνος κι έρημος ένας τραγουδοποιός. Στο χωριό όλοι τον φώναζαν ποιητή. Ο φτωχός ο ποιητής, εκτός από μια κιθάρα που κρεμόταν στον τοίχο, δεν είχε τίποτ' άλλο. Σαν άκουσε, εκείνο το πρωί, την φωνή του ψαρά, άρπαξε την κιθάρα και βγήκε στο κατώφλι της πόρτας του. Και τότε, πάνω στην άμαξα είδε όλα εκείνα τα αστέρια. Ουράνια αστέρια. Αληθινά αστέρια, που βρέθηκαν μπροστά στην πόρτα του! Ενώ μέχρι τότε, ο ποιητής, πάντα κουρελής και πεινασμένος, έβλεπε τα μακρινά αστέρια από κοντά μοναχά στα όνειρά του.

Με την κιθάρα στο χέρι και με παράπονο στη φωνή, είπε ο ποιητής:

«Εϊ, ψαρά-αγπάρ! Σου τραγουδάω ένα τραγούδι, μου δίνεις ένα αστέρι;»

« Όχι, δε σου δίνω!»

« Εϊ, ψαρά-αγπάρ, δεν έχω λεφτά. Σου τραβώ την άμαξα, μου δίνεις ένα αστέρι;»

« Όχι, δε σου δίνω!»

«Εϊ, ψαρά-αγπάρ, η ζωή μου η ζωή σου, η κιθάρα μου δική σου. Μου δίνεις ένα αστέρι;»

« Όχι είπα, δε σου δίνω! Τι να την κάνω εγώ την κιθάρα;»

« Εϊ, ψαρά-αγπάρ, ν' αγγίξω ένα αστέρι, να το πάρω στο χέρι μου, μόνο για λίγο...», παρακαλούσε κουρασμένος ο ποιητής με τη γλυκιά φωνή.

Ήτανε πια βράδυ, ο ήλιος είχε δύσει, όταν, με τον ποιητή πάντα πίσω του, κίνησε ο ψαράς για το σπίτι. Με μιας, από τα σκοτεινά πηγάδια σηκώθηκε αέρας δυνατός κι άρχισε να στροβιλίζεται γοργά μες στο χωριό, και να μαζεύει ένα-ένα τ' αστέρια - από των αλόγων τα κούτελα, από των βοδιών τους λαιμούς, από της αγελάδας την πλάτη, από της προβατίνας τ' αυτιά, από των γυναικών τα ρούχα. Κι ύστερα, από τις καμινάδες κι από τα παράθυρα κι από τις μισάνοιχτες πόρτες, τ' αστέρια όλα, με τον αέρα, πέταξαν στον ουρανό. Και σαν έφτασαν εκεί, το κάθε αστέρι πήγε και κάθισε στη θέση του.

«Βοήθεια! Σεισμός! Βοήθεια!»

«Το σπίτι μας κουνήθηκε συθέμελα!»

Έτσι φώναζαν οι χωρικοί κι έτρεχαν σα χαμένοι στους δρόμους.

«Χαθήκανε τ' αστέρια μας, χαθήκανε! Πού να πήγανε;»

«Βρε τον ψαρά τον άτιμο, το γητευτή, το μάγο!»

Έτσι είπαν και σκόρπισαν στις τέσσερεις άκρες του χωριού, να βρούνε τον ψαρά.

«Εϊ ζευγά, εϊ νερουλά, μην είδατε τον ψαρά;»

«Ναι, τον είδα τον ψαρά. Τραβούσε προς το γεφύρι, πουλώντας αστέρια κι από πίσω του έτρεχε κι εκείνος ο αλλοπαρμένος».

«Α, μα ναι, τον είδα τον ψαρά κοντά στους μύλους. Είχε ξεπουλήσει τ' αστέρια του και γυρνούσε στο χωριό».

Πάνω εκεί, ο γαλάζιος αέρας το γύρισε σε θύελλα και καταιγίδα. Η θύελλα πέρασε πάνω από την άμαξα του ψαρά και τα λίγα αστέρια που είχαν απομείνει εκεί, τα πήρε κι αυτά και τα πήγε στον ουρανό. Να! εκεί στο βορρά. Αρχίζουνε από το πολικό αστέρι κι απλώνονται στον ουρανό, έτσι όπως είχαν απλωθεί και πάνω στην άμαξα.

Και η καταιγίδα -καταιγίδα με αστραπές και με βροντές- άστραψε και βρόντηξε! Κι ένιωσε ο ψαράς ένα καυτό ρεύμα να τον διαπερνά. Τινάχτηκε. Μαύρισε. Πέτρωσε. Και σαν ήρθαν οι χωρικοί κοντά στην πηγή, εκεί που στέκουν τώρα τα βράχια, βρήκανε τον ψαρά πετρωμένο και δίπλα του την άμαξα, μαύρη, πετρωμένη κι αυτή.

Κι ο ποιητής; Ο ποιητής με τη θύελλα έγινε στρόβιλος, με το στρόβιλο έγινε αέρας, και σαν αέρας χάθηκε... Τ' αστέρια τού έδωσαν ένα ζευγάρι φτερά. Τον πήραν και τον πήγανε απάνω. Τον πήγανε απάνω, να τους τραγουδά.

θολικός πάντων των Αρμενίων» διαφωνεί με μια τέτοια κίνηση και αρνείται. Ο Τουμανιάν του απαντά ότι εκείνος «ο ποιητής πάντων των Αρμενίων» επιμένει να ανοίξουν οι πόρτες. Και οι πόρτες άνοιξαν.

Οι Αρμένιοι, επειδή συχνότατα δέχονταν επιθέσεις από διάφορους λαούς, όπως οι Μήδοι, οι Βαβυλώνιοι, οι Πέρσες, οι Μακεδόνες, οι Πάρθοι, οι Ρωμαίοι, οι Κούρδοι, οι Ρώσοι, οι Τούρκοι κ.ά., πολλοί αναγκάζονταν να μεταναστεύσουν από νωρίς. Το 1913, ενώ συνέβαιναν πάλι ανθρωποσφαγές, ο πατέρας του Χαμαστέγ τον συμβούλεψε να αφήσει την Αρμενία και να καταφύγει στην Αμερική για μια καλύτερη ζωή. Μέσα από τη λογοτεχνική του δημιουργία και τις μνήμες του κατάφερε να διασώσει έναν ολόκληρο κόσμο. Ένα από τα παραμύθια που έγραψε ήταν η *Αστράμαξα*[1]. Με αυτό το παραμύθι θεωρούμε εύστοχο να κλείσει αυτή η αφήγηση, ώστε να μας θυμίζει ότι **ο ανθρώπινος πόνος, αλλά κι η ανθρώπινη δημιουργία είναι παγκόσμια και βρίσκονται πέρα από τα στενά όρια μιας «σωστής ή λανθασμένης πολιτικής», ότι υπάρχουν κι άλλες πραγματικότητες πέρα από αυτή που μας επιφυλάσσουν πάντα οι εξουσιαστές.**

Ήτανε και δεν ήτανε, ένας ψαράς ήτανε. Αυτός ο ψαράς άναψε λοιπόν μια νύχτα την λάμπα του, φορτώθηκε τα δίχτυα του στον ώμο και κατέβηκε στη θάλασσα Βαν[2]. Στον ουρανό επάνω άστραφταν αμέτρητα αστέρια. Αστέρια άστραφταν και μες στη θάλασσα.

«Ωραία θάλασσα! Και τι γαλήνια που είναι απόψε!», ψιθύρισε ο ψαράς και μπήκε στη βάρκα του. Κρέμασε στην πλώρη τη λάμπα και άρχισε με τα κουπιά του να ξεφυλλίζει, λες, σελίδα τη σελίδα, φύλλο το φύλλο, όπως κάνει κανείς με τις ευαίσθητες σελίδες ενός μεγάλου παλιού βιβλίου, τις σελίδες της θάλασσας. Τράβηξε κουπί ώρα πολλή.

«Εδώ έχει πολλά ψάρια», είπε στο τέλος και στάθηκε. Χαλαρά και ήρεμα έριξε τα δίχτυα στη θάλασσα. Περίμενε ώρα πολλή και ύστερα τράβηξε τα βαριά πια δίχτυα πάνω στη βάρκα. Μα τι να δει; Αστέρια! Πολλά αστέρια! Γεμάτα τα δίχτυα του μ' αστέρια!

«Τι να τα κάνω εγώ τ' αστέρια; Εγώ θέλω ψάρια μέσα στα δίχτυα μου! Τι να τα κάνω εγώ τ' αστέρια;» μουρμούρισε ο ψαράς. Σαν έφτασε στη στεριά, φόρτωσε τα γεμάτα μ' αστέρια δίχτυα στην πλάτη του,

όμως αστέρια;»

Έτσι τον παρακαλούσαν, όλο νάζια, οι γυναίκες που δεν είχαν λεφτά. Έδινε ο ψαράς, μα.... μόνο σε όσους είχαν χρήματα.

Πήρε ο αμαξάς ένα ζευγάρι αστέρια και τα έβαλε στα κούτελα των δύο αλόγων του. Πήρε ο ζευγάς και τα κρέμασε στους λαιμούς των βοδιών του. Πήρε ο γαλατάς και τα έδεσε στην πλάτη της αγελάδας του. Πήρε ο βοσκός και τα χάρισε στην πιο παχιά του προβατίνα. Πήραν πολλοί. Πήραν πολλά. Και οι γυναίκες πήραν, τα έβαλαν εδώ, τα έβαλαν εκεί, τα κρέμασαν όπου πήγαινε το μάτι τους, τα κόλλησαν παντού, μέχρι και στα παπούτσια τους.

«Αστέρια, αστέρια! Πολύ φτηνά αστέρια!».

Στην άκρη του χωριού, σ' ένα φτωχικό καλύβι, εκείνο τον καιρό ζούσε μόνος κι έρημος ένας τραγουδοποιός. Στο χωριό όλοι τον φώναζαν ποιητή. Ο φτωχός ο ποιητής, εκτός από μια κιθάρα που κρεμόταν στον τοίχο, δεν είχε τίποτ' άλλο. Σαν άκουσε, εκείνο το πρωί, την φωνή του ψαρά, άρπαξε την κιθάρα και βγήκε στο κατώφλι της πόρτας του. Και τότε, πάνω στην άμαξα είδε όλα εκείνα τα αστέρια. Ουράνια αστέρια. Αληθινά αστέρια, που βρέθηκαν μπροστά στην πόρτα του! Ενώ μέχρι τότε, ο ποιητής, πάντα κουρελής και πεινασμένος, έβλεπε τα μακρινά αστέρια από κοντά μοναχά στα όνειρά του.

Με την κιθάρα στο χέρι και με παράπονο στη φωνή, είπε ο ποιητής:

«Έϊ, ψαρά-αγπάρ! Σου τραγουδάω ένα τραγούδι, μου δίνεις ένα αστέρι;»

« Όχι, δε σου δίνω!»

« Έϊ, ψαρά-αγπάρ, δεν έχω λεφτά. Σου τραβώ την άμαξα, μου δίνεις ένα αστέρι;»

« Όχι, δε σου δίνω!»

«Έϊ, ψαρά-αγπάρ, η ζωή μου η ζωή σου, η κιθάρα μου δική σου. Μου δίνεις ένα αστέρι;»

« Όχι είπα, δε σου δίνω! Τι να την κάνω εγώ την κιθάρα;»

Με τα πόδια γυμνά, με την κιθάρα στον ώμο, κουρασμένος και ιδρωμένος, ο άμοιρος ο ποιητής ακολουθούσε την άμαξα. Βγήκε ο ψαράς με την άμαξά του έξω απ' το χωριό, μπήκε σε άλλο. Πέρασε χωράφια κι αμπέλια, πέρασε δρόμους και γεφύρια. Πούλησε τ' αστέρια του σε άντρες και σε γυναίκες, σε βοσκούς και σε γεωργούς, σε μαστόρους και σε εμπόρους. Λίγα μονάχα του είχαν απομείνει.

καμινάδες κι από τα παράθυρα κι από τις μισάνοιχτες πόρτες, τ' αστέρια όλα, με τον αέρα, πέταξαν στον ουρανό. Και σαν έφτασαν εκεί, το κάθε αστέρι πήγε και κάθισε στη θέση του.

«Βοήθεια! Σεισμός! Βοήθεια!»

«Το σπίτι μας κουνήθηκε συθέμελα!»

Έτσι φώναζαν οι χωρικοί κι έτρεχαν σα χαμένοι στους δρόμους.

«Χαθήκανε τ' αστέρια μας, χαθήκανε! Που να πήγανε;»

«Βρε τον ψαρά τον άτιμο, το γητευτή, το μάγο!»

Έτσι είπαν και σκόρπισαν στις τέσσερεις άκρες του χωριού, να βρούνε τον ψαρά.

«Έϊ ζευγά, έϊ νερουλά, μην είδατε τον ψαρά;»

«Ναι, τον είδα τον ψαρά. Τραβούσε προς το γεφύρι, πουλώντας αστέρια κι από πίσω του έτρεχε κι εκείνος ο αλλοπαρμένος».

«Α, μα ναι, τον είδα τον ψαρά κοντά στους μύλους. Είχε ξεπουλήσει τ' αστέρια του και γυρνούσε στο χωριό».

Πάνω εκεί, ο γαλάζιος αέρας το γύρισε σε θύελλα και καταιγίδα. Η θύελλα πέρασε πάνω από την άμαξα του ψαρά και τα λίγα αστέρια που είχαν απομείνει εκεί, τα πήρε κι αυτά και τα πήγε στον ουρανό. Να! εκεί στο βορρά. Αρχίζουνε από το πολικό αστέρι κι απλώνονται στον ουρανό, έτσι όπως είχαν απλωθεί και πάνω στην άμαξα.

Και η καταιγίδα -καταιγίδα με αστραπές και με βροντές- άστραψε και βρόντηξε! Κι ένιωσε ο ψαράς ένα καυτό ρεύμα να τον διαπερνά. Τινάχτηκε. Μαύρισε. Πέτρωσε. Και σαν ήρθαν οι χωρικοί κοντά στην πηγή, εκεί που στέκουν τώρα τα βράχια, βρήκανε τον ψαρά πετρωμένο και δίπλα του την άμαξα, μαύρη, πετρωμένη κι αυτή.

Κι ο ποιητής; Ο ποιητής με τη θύελλα έγινε στρόβιλος, με το στρόβιλο έγινε αέρας, και σαν αέρας χάθηκε... Τ' αστέρια τού έδωσαν ένα ζευγάρι φτερά. Τον πήραν και τον πήγανε απάνω. Τον πήγανε απάνω, να τους τραγουδά.

Ελευθερόκοκκος

σύντροφοι για την

Αναρχική απελευθερωτική δράση

Σχετικά Βιβλία:

Ι.Κ. Χασιώτης (επιμ.), *Η αρμένικη κοινότητα της Θεσσαλονίκης. Ιστορία, σημερινή κατάσταση, προοπτικές.*

Κουήν Μινασιάν (επιμ.), *Παραμύθια από την Αρμενία.*

A. E. Redgate, *Οι Αρμένιοι*

---

1. Αστράμαξα, αστερένια άμαξα (ασντγαγκάν σάιλ) είναι μια από τις λαϊκές αρμένικες ονομασίες των αστερισμών της Μικρής και της Μεγάλης Άρκτου.
2. Θάλασσα Βαν ονομάζουν πολλοί τη λίμνη Βαν.
3. Αγπάρ στα αρμένικα σημαίνει αδελφός και χρησιμοποιείται συχνά ως προσφώνηση.

Κόλπο ντε φάβα!

Αυτή η φράση χρησιμοποιείται όταν θέλει να τονισθεί μία πράξη που περιέχει δολιότητα και κουτοπονηριά, με την οποία επιχειρείται να εξαπατηθεί κάποιος ή κάποιοι.

Στην περίπτωση, λοιπόν, του αναγγελθέντος δημοψηφίσματος έχουμε ακριβώς μία πλήρη εκδήλωση όλων αυτών.

Επί πέντε ολόκληρους μήνες η αριστεροδεξιά κλίκα διαπραγματεύεται με την συμμορία των τοκογλύφων και μέρα την ημέρα, μήνα το μήνα, ξεπέρασε όλα τα όρια συγκαταβατικότητας και συνεργασίας μαζί τους. Κατέθεσε στην τελευταία φάση την πλέον φορομπηχτική και εξουθενωτική πρόταση με την

οποία ζητούσε την συλλογή 8 δισεκατομμυρίων ευρώ μέσα σε ενάμισυ χρόνο, περιλαμβάνοντας αυξήσεις του ΦΠΑ που σημαίνει μείωση μισθών και συντάξεων (που θα έμεναν άθικτες), αύξηση ασφαλιστικών εισφορών, διατήρηση του

στο όνομα κάποιας εθνικής υπερηφάνειας και αμεσοδημοκρατικών διαδικασιών (Κωνσταντοπούλου) να προσελκύσουν στις κάλπες τα «κορόϊδα της τράπουλας».

Πάντως, όποια ρότα κι αν ακολουθήσουν το βέβαιο είναι πως τίποτε δεν πρόκειται να συμβεί εν αγνοία των συνεταίρων της ευρωπαϊκής και παγκόσμιας κυριαρχίας. Ακόμα και σ' ένα «δημιουργικά ασαφές» βήμα με την πρόσκαιρη χρήση ενός ευρωελληνικού νομίσματος ή με την εφαρμογή της τελευταίας πρότασης της αριστεροδεξιάς κλίκας, αυτοί που θα πληρώσουν τα σπασμένα είναι οι υπήκοοι.

Με το δημοψήφισμα ζητούν από τον κόσμο όχι απλά να περάσει τη θηλειά στο λαιμό του αλλά να κλωτσήσει μόνος του και το σκαμνάκι.

Υπάρχει μια πάντα επίκαιρη και εύστοχη λαϊκή φράση που προειδοποιεί: «Φυλάξου από τον νέο πραματευτή και την παλιά πουτάνα». Η αριστεροδεξιά κυβέρνηση διαθέτει και από τα δύο είδη...

Συσπείρωση Αναρχικών

(Αναδημοσίευση από το Anarchy-Press.gr)

βώς μία πλήρη εκδήλωση όλων αυτών.

Επί πέντε ολόκληρους μήνες η αριστεροδεξιά κλίκα διαπραγματεύεται με την συμμορία των τοκογλύφων και μέρα την ημέρα, μήνα το μήνα, ξεπέρασε όλα τα όρια συγκαταβατικότητας και συνεργασίας μαζί τους. Κατέθεσε στην τελευταία φάση την πλέον φορομπηχτική και εξουθενωτική πρόταση με την

οποία ζητούσε την συλλογή 8 δισεκατομμυρίων ευρώ μέσα σε ενάμισυ χρόνο, περιλαμβάνοντας αυξήσεις του ΦΠΑ που σημαίνει μείωση μισθών και συντάξεων (που θα έμεναν άθικτες), αύξηση ασφαλιστικών εισφορών, διατήρηση του φόρου ακινήτων, αύξηση της συμμετοχής των ασφαλισμένων στα φάρμακα, αύξηση του απαιτούμενου χρόνου για συνταξιοδότηση στα 67 χρόνια (πολύ πιο γρήγορα, δηλαδή, απ' ότι προβλεπόταν από τις προηγούμενες συμφωνίες) και μια σειρά ακόμη μέτρα που υπάρχουν μέσα στις προτάσεις της «συμφωνίας».

Αυτή η θλιβερή αριστεροδεξιά κομπανία, που εξαπάτησε την πλειονότητα των ψηφοφόρων της, αποφάσισε να τους καλέσει τώρα σε δημοψήφισμα όχι τόσο για να απορρίψουν μια από τις προτάσεις (την τελευταία) των τοκογλύφων, όσο **για να κατοχυρώσουν τα εγκληματικά μέτρα που έχουν ήδη συμφωνήσει και πρόκειται να εφαρμόσουν μέσα στα πλαίσια των μνημονίων** (τα οποία θα έσκιζαν μετά τις εκλογές).

Όταν ζητούν μέσα από ένα αμφιλεγόμενο δημοψήφισμα να απορριφθεί μία πρόταση, ενώ δεν προσδιορίζουν ποια ρότα θα ακολουθήσουν έπειτα, τότε εύκολα κατανοεί και ο πλέον αδαής ότι έχουμε μία συνέχεια της «δημιουργικής ασάφειας» του αρλεκίνου που παριστάνει τον υπουργό οικονομικών. Αυτή η «δημιουργική ασάφεια» που έδωσε την ευχέρεια στο να αλωνίζουν τα συνεταιράκια και να ανεβάζουν σε ακόμα περισσότερα δισεκατομμύρια τα μέτρα,

στο όνομα κάποιας εθνικής υπερηφάνειας και αμεσοδημοκρατικών διαδικασιών (Κωνσταντοπούλου) να προσελκύσουν στις κάλπες τα «κορόιδα της τράπουλας».

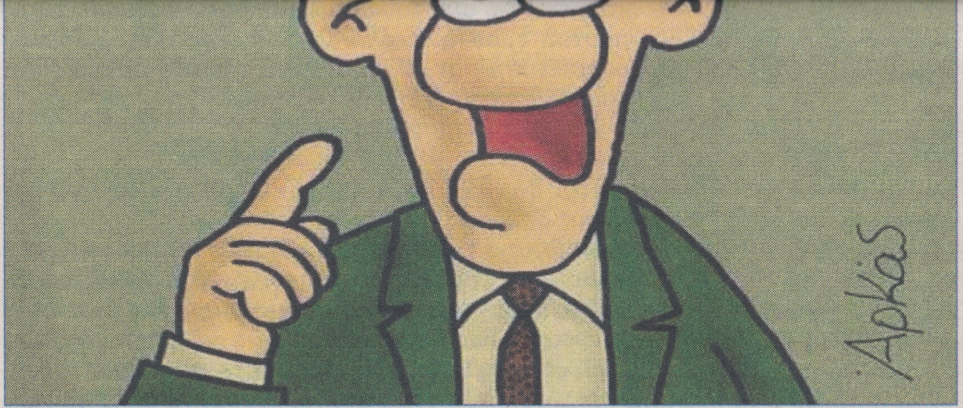
Πάντως, όποια ρότα κι αν ακολουθήσουν το βέβαιο είναι πως τίποτε δεν πρόκειται να συμβεί εν αγνοία των συνεταίρων της ευρωπαϊκής και παγκόσμιας κυριαρχίας. Ακόμα και σ' ένα «δημιουργικά ασαφές» βήμα με την πρόσκαιρη χρήση ενός ευρωελληνικού νομίσματος ή με την εφαρμογή της τελευταίας πρότασης της αριστεροδεξιάς κλίκας, αυτοί που θα πληρώσουν τα σπασμένα είναι οι υπήκοοι.

Με το δημοψήφισμα ζητούν από τον κόσμο όχι απλά να περάσει τη θηλειά στο λαιμό του αλλά να κλωτσήσει μόνος του και το σκαμνάκι.

Υπάρχει μια πάντα επίκαιρη και εύστοχη λαϊκή φράση που προειδοποιεί: «Φυλάξου από τον νέο πραματευτή και την παλιά πουτάνα». Η αριστεροδεξιά κυβέρνηση διαθέτει και από τα δύο είδη...

Συσπείρωση Αναρχικών

(Αναδημοσίευση από το Anarchy-Press.gr)

οποία ζητούσε την συλλογή 8 δισεκατομμυρίων ευρώ μέσα σε ενάμισυ χρόνο, περιλαμβάνοντας αυξήσεις του ΦΠΑ που σημαίνει μείωση μισθών και συντάξεων (που θα έμεναν άθικτες), αύξηση ασφαλιστικών εισφορών, διατήρηση του φόρου ακινήτων, αύξηση της συμμετοχής των ασφαλισμένων στα φάρμακα, αύξηση του απαιτούμενου χρόνου για συνταξιοδότηση στα 67 χρόνια (πολύ πιο γρήγορα, δηλαδή, απ' ότι προβλεπόταν από τις προηγούμενες συμφωνίες) και μια σειρά ακόμη μέτρα που υπάρχουν μέσα στις προτάσεις της «συμφωνίας».

Αυτή η θλιβερή αριστεροδεξιά κομπανία, που εξαπάτησε την πλειονότητα των ψηφοφόρων της, αποφάσισε να τους καλέσει τώρα σε δημοψήφισμα όχι τόσο για να απορρίψουν μια από τις προτάσεις (την τελευταία) των τοκογλύφων, όσο **για να κατοχυρώσουν τα εγκληματικά μέτρα που έχουν ήδη συμφωνήσει και πρόκειται να εφαρμόσουν μέσα στα πλαίσια των μνημονίων** (τα οποία θα έσκιζαν μετά τις εκλογές).

Όταν ζητούν μέσα από ένα αμφιλεγόμενο δημοψήφισμα να απορριφθεί μία πρόταση, ενώ δεν προσδιορίζουν ποια ρότα θα ακολουθήσουν έπειτα, τότε εύκολα κατανοεί και ο πλέον αδαής ότι έχουμε μία συνέχεια της «δημιουργικής ασάφειας» του αρλεκίνου που παριστάνει τον υπουργό οικονομικών. Αυτή η «δημιουργική ασάφεια» που έδωσε την ευχέρεια στο να αλωνίζουν τα συνεταιράκια και να ανεβάζουν σε ακόμα περισσότερα δισεκατομμύρια τα μέτρα, έρχεται τώρα να χρησιμοποιηθεί εις βάρος όχι μόνον όσων τυχόν πάνε να ψηφίσουν αλλά και εις βάρος και εκείνων που δεν θα συμμετάσχουν. Ζητούν μια λευκή επιταγή. Αυτό είναι ολοφάνερο, αφού δεν έχουν κάνει σαφές τί θα κάνουν ανάλογα με το αποτέλεσμα του «κόλπου» (αυτό, βέβαια, δεν σημαίνει πως θα τηρήσουν κιόλας αυτά που θα υποσχεθούν).

Το δημοψήφισμα με αποτέλεσμα το ΟΧΙ δεν σημαίνει αποχώρηση από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Άλλωστε αυτό το διακηρύσσουν σε όλους του τόνους οι αριστεροί και οι δεξιοί της συγκυβέρνησης και αυτή είναι η μόνη αλήθεια που λένε, αφού είναι οι πρωτομάστορες και οι πλέον ένθερμοι υποστηρικτές της ΕΕ και του ευρώ. Αυτοί διαφύλαξαν, ως αντιπολίτευση, την παραμονή στο ευρώ και στήριξαν στην πράξη τα μνημόνια. Επομένως, αλλού βρίσκεται το ζήτημα. Αντί να δηλώσουν πως απέτυχαν στα όσα διακήρυσσαν προεκλογικά ή με τις προγραμματικές τους δηλώσεις και να παραιτηθούν, ως γνήσια λιγούρια της εξουσίας που είναι, αλλά και ως πρόθυμοι υπάλληλοι της κυριαρχίας ζητούν στο όνομα κάποιας εθνικής υπερηφάνειας και αμεσοδημοκρατικών διαδικασιών (Κωνσταντοπούλου) να προσελκύσουν στις κάλπες τα «κορόϊδα της τράπουλας».

Πάντως, όποια ρότα κι αν ακολουθήσουν το βέβαιο είναι πως τίποτε δεν πρόκειται να συμβεί εν αγνοία των συνεταίρων της ευρωπαϊκής και παγκόσμιας κυριαρχίας. Ακόμα και σ' ένα «δημιουργικά ασαφές» βήμα με την πρόσκαιρη χρήση ενός ευρωελληνικού νομίσματος ή με την εφαρμογή της τελευταίας πρότασης της αριστεροδεξιάς κλίκας, αυτοί που θα πληρώσουν τα σπασμένα είναι οι υπήκοοι.

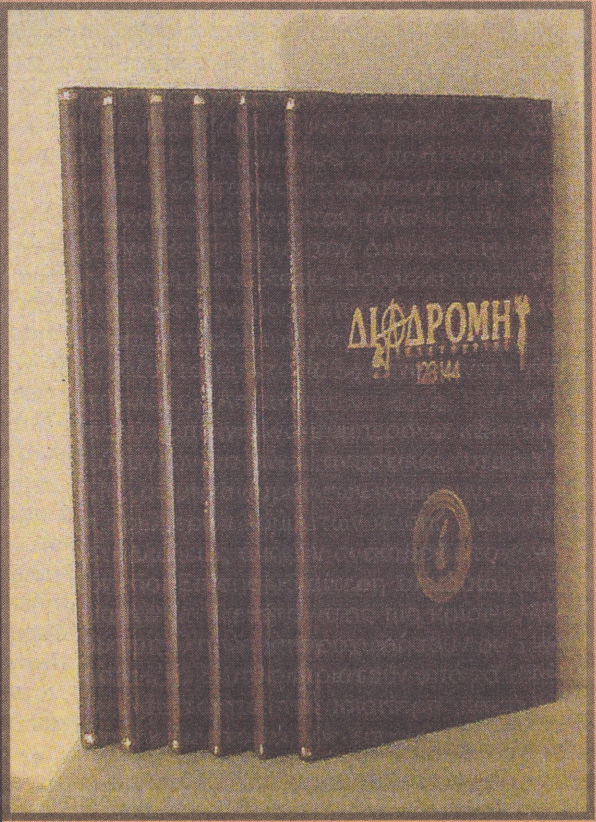
Με το δημοψήφισμα ζητούν από τον κόσμο όχι απλά να περάσει τη θηλειά στο λαιμό του αλλά να κλωτσήσει μόνος του και το σκαμνάκι.

Υπάρχει μια πάντα επίκαιρη και εύστοχη λαϊκή φράση που προειδοποιεί: «Φυλάξου από τον νέο πραματευτή και την παλιά πουτάνα». Η αριστεροδεξιά κυβέρνηση διαθέτει και από τα δύο είδη...

Συσπείρωση Αναρχικών

(Αναδημοσίευση από το Anarchy-Press.gr)

Από την ΑΝΑΡΧΙΚΗ ΑΡΧΕΙΟΘΗΚΗ συνεχίζεται η διάθεση της ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ δεμένης σε τόμους.

Μετά
τον 1ο τόμο
(φύλλα 1-25),
τον 2ο (φύλλα 26-50),
τον 3ο (φύλλα 51-75),
τον 4ο (φύλλα 76-100)
τον 5ο (φύλλα 101-122)
είναι έτοιμος και
ο ΕΚΤΟΣ ΤΟΜΟΣ
(φύλλα 123-144)

***

Η τιμή εκάστου τόμου
είναι 35 ευρώ
Όσοι επιθυμούν
να αποκτήσουν κάποιον
από αυτούς
τους τόμους μπορούν
να τηλεφωνήσουν στο
69 73 799 207